

Ruututekstikääntämisen konventiot YouTube-vlogeissa
Tarkastelussa Tyler Oakleyn videoiden suomen- ja saksankieliset
ruututekstikäännökset

Anni Arhi
Tampereen yliopisto
Viestintätieteiden tiedekunta
Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot
Saksan kääntämisen ja tulkkauksen opintosuunta
Pro gradu -tutkielma
Marraskuu 2018

Tampereen yliopisto
Viestintätieteiden tiedekunta
Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot
Saksan kääntämisen ja tulkkauksen opintosuunta

ARHI, ANNI: Ruututekstikääntämisen konventiot YouTube-vlogeissa. Tarkastelussa Tyler Oakleyn videoiden suomen- ja saksankieliset ruututekstikäännökset

Pro gradu tutkielma 77 sivua, saksankielinen lyhennelmä 15 sivua
Marraskuu 2018

Tässä tutkielmassa tavoitteena on selvittää, onko YouTube-vlogien ruututekstikäännöksissä havaittavissa ammattimaisten ruututekstikäännösten tapaan tiettyjä konventioita ja normeja ja ovatko nämä konventiot samanlaisia kuin ammattimaisissa käännöksissä vai eroavatko ne niistä. Tutkimusaineistoni koostuu 16:sta youtubettaja Tyler Oakleyn videosta ja niiden suomen- sekä saksankielisistä ruututekstikäännöksistä. Kaikki aineistoni videot ovat vlogeja eli vapaamuotoisia, usein vähän editoituja videoita, joissa yksi puhuja puhuu suoraan videokameraan mistä tahansa aiheesta. Videoiden ruututekstikäännökset on laadittu YouTuben omalla tekstitysohjelmalla ja kääntäjät koostuvat mitä luultavimmin maallikoista, jotka kuuluvat Oakleyn katsojiin.

Tutkielman teoriaosassa käydään läpi rajattu määrä ammattimaisten ruututekstikäännösten normeja ja konventiota, joihin kuuluvat esimerkiksi mihin ruututekstikäännös yleensä sijoitetaan kuvaruudussa, kuinka pitkiä yksittäiset repliikit voivat olla ja miten välimerkkejä käytetään ruututekstikäännöksissä. Analysoin tutkimuksessani näiden eri konventioiden toteutumista YouTube-vlogeissa jokaiselle eri aiheosalle sopivin metodein. Esimerkiksi ruututekstikäännösten sijaintia on analysoitu tarkastelemalla käännöksiä videoissaan ja repliikkien pituuksia on analysoitu laskemalla litteraateista yksittäisten repliikkien merkkimäärät käyttämällä tekstitysohjelman merkkimäärien laskutoimintoa. Vertailen analyysin tuloksia myös ammattimaisiin ruututekstikääntämisen normeihin ja katson, ovatko YouTuben normit samanlaisia vai eroavatko ne ammattimaisista normeista.

Tutkimustulosten perusteella YouTube-vlogien ruututekstikäännöksissä näyttäisi olevan tiettyjä konventioita, jotka toistuvat eri käännöksissä ja joskus nämä konventiot ovat samanlaisia kuin ammattimaisissakin ruututekstikäännöksissä. YouTuben tekstitysohjelman rajoitteet normittavat osaltaan ruututekstikäännöksiä. Esimerkiksi maksimimerkkimäärä yhdellä repliikkirivillä on poikkeuksellisen suuri. YouTuben videosoitinissa on myös tietyt oletusasetukset, jotka normittavat käännösten ulkonäköä ja sijaintia ruudulla. Välimerkkien kuten kolmen pisteen, pilkun ja huutomerkin käyttö vaikuttaa myös normittuneelta. Konventioksi käännöksissä näyttäisi myös muodostuneen lisäinformaation antaminen suluisia.

Avainsanat: ruututekstikäännös, tekstitys, YouTube, vlogi, konventio, normi

Sisällys

1 Johdanto	1
2 YouTube.....	3
2.1 YouTube-vlogit	4
2.2 YouTuben ruututekstikäännökset.....	5
3 Joukkoistaminen.....	8
4 Fani- ja amatööritekstitykset	10
5 Ruututekstikäntäminen ja sen konventiot.....	12
5.1 Ruututekstikäännösten ulkoasu	13
5.2 Ruututekstikäännösten paikka kuvaruudussa	14
5.3 Ruututekstikäännösten repliikkien merkkimäärät	15
5.4 Ruututekstikäännösten repliikkien rivimäärä ja rivijako.....	17
5.5 Kursiivin ja suuraakkosten käyttö ruututekstikäännöksissä	18
5.6 Lyhenteiden käyttö ruututekstikäännöksissä	19
5.7 Numeroiden käyttö ruututekstikäännöksissä	20
5.8 Välimerkitys ruututekstikäännöksissä	20
5.8.1 Piste.....	20
5.8.2 Pilkku	20
5.8.3 Puolipiste ja kaksoispiste	21
5.8.4 Yhdysmerkki ja kolme pistettä	21
5.8.5 Lainausmerkit	22
5.8.6 Huuto- ja kysymysmerkki, kaari- ja hakasulkeet sekä vinoviiva	23
5.9 Symbolien käyttö ruututekstikäännöksissä.....	24
6 Tutkimusaineisto ja -menetelmä	25
6.1 Tyler Oakleyn videot.....	25
6.4 Tutkimusmetodi.....	26
7 Ruututekstikäännösten konventiot Tyler Oakleyn YouTube-vlogeissa.....	29
7.1 Ruututekstikäännösten ulkoasu	29
7.2 Ruututekstikäännösten paikka videokuvassa.....	31
7.3 Repliikkien merkkimäärät	32
7.4 Repliikkien rivimäärä ja rivijako	34

7.5 Kursiivin ja suuraakkosten käyttö	39
7.6 Lyhenteiden käyttö	41
7.7 Numeroiden käyttö	43
7.8 Välimerkkien käyttö	45
7.8.1 Piste.....	45
7.8.2 Pilkku.....	48
7.8.3 Kaksoispiste	49
7.8.4 Kolme pistettä	51
7.8.5 Puolipiste	52
7.8.6 Huuto- ja kysymysmerkki.....	53
7.8.7 Yhdysmerkki.....	55
7.8.8 Lainausmerkit	57
7.8.9 Kaari- ja hakasulkeet	60
7.8.10 Vinoviiva	63
7.9 Symbolien käyttö.....	64
7.9.1 Matemaattiset symbolit	64
7.9.2 Muut symbolit	65
7.10 Yhteenveto.....	67
8 Lopuksi.....	70
Tutkimusaineisto	72
Lähteet.....	73
Deutsche Kurzfassung	

1 Johdanto

Tutkielmani keskittyy YouTube-videoiden, tarkemmin sanottuna Tyler Oakleyn YouTube-vlogien, suomen- ja saksankielisiin ruututekstikäännöksiin. YouTube on vuonna 2005 perustettu, nyt Googlen omistuksessa oleva videopalvelu (Burgess & Green 2009a, 1). Noin puoli-toistavuotta YouTuben perustamisen jälkeen YouTubeen oli ladattu jo miljoonia videopätkiä (Garfield 2006). Sivuston suosio jatkoi kasvuaan ja yhden arvion mukaan sivustolla vieraili vuonna 2013 jopa 800 miljoonaa ihmistä kuukausittain (Cheshire 2013), erään toisen arvion mukaan jopa miljardi ihmistä kuukausittain (Helft 2013). YouTubeen ladattiin jo myös arviolta 72 tuntia videomateriaalia joka minuutti (Cheshire 2013) ja videoita katsottiin arviolta 6 miljardia tuntia kuukaudessa (Helft 2013). YouTuben suosio kasvaa yhä edelleen. YouTuben omien tilastotietojen mukaan (YouTube 6 s.d.) sivulla on yli miljardi käyttäjää, jotka katsovat päivittäin miljardi tuntia videoita. YouTube on erittäin kansainvälinen ja sitä voi käyttää nyt 76 eri kielellä. Lisäksi YouTubesta on julkaistu lokalisoitu versio yli 88 maassa. (Mp.) Osoitus YouTuben kasvavasta monikielisyydestä ovat myös vuonna 2014 käyttöön otetut joukkoistetut ruututekstikäännökset (Glotzbach & Heckmann 2014).

YouTuben suosiosta ja kansainvälisyydestä huolimatta tämä sivusto ei vielä juuri ole ollut käännöstieteellisen tutkimusten kohteena. Oma kiinnostukseni YouTubea kohtaan tutkimuskohteena heräsi, kun törmäsin sivustolla videoihin, joissa alkoi automaattisesti pyöriä suomenkielinen ruututekstikäännös. Halusin selvittää, kuka näitä käännöksiä tekee ja miten ne on videoihin laadittu. Kävi ilmi, että käännökset ovat joukkoistettuja ja ne on laadittu YouTuben omalla tekstitysohjelmalla. Tutkimusaineistokseni päädyin valitsemaan 16 youtubettaja Tyler Oakleyn uusinta videota, joissa oli sekä suomen- että saksankielinen joukkoistettu ruututekstikäännös. Kaikki tutkimusaineiston videot ovat myös formaatiltaan samantapaisia vlogeja. Tutkimuskysymykseni muotoilin seuraavaan muotoon: Onko YouTube-vlogien ruututekstikäännöksissä havaittavissa omia tekstitysnormeja ja -konventioita? Ovatko nämä konventiot samanlaisia kuin ammattimaisissa ruututekstikäännöksissä vai eroavatko ne niistä? Vastatakseni näihin kysymyksiin vertailin luvussa 5 *Ruututekstikäntäminen ja sen konventiot* esiteltyjä konventioita aineistoni ruututekstikäännösten konventioihin. Koska analyysini muodostui monen eri konvention analysoinnista, on tutkimusmetodini vaihdellut aina analysoitavan konvention mukaan.

Aikaisempaa tutkimusta YouTuben ruututekstikäännöksistä ei juuri ole. Röksän (2018) pro gradu -tutkielma näyttäisi olevan ainoa tutkimus omani lisäksi, jonka aiheena on YouTuben

ruututekstikäännökset. Röksä (2018) keskittyy tutkielmassaan fani- ja amatööritekstitysten piirteisiin YouTube-videoiden tekstityksissä. Oman aineistoni YouTube-ruututekstikäännökset voinee myös lukea fani- tai amatööritekstityksiin, koska niiden laatijat ovat mitä luultavimmin Oakleyn faneja eivätkä ammattikäntäjiä. Tästä syystä fanitekstityksistä tehdyt tutkimukset, joita löytyy jo jonkin verran, sivuavat myös omaa tutkimuskysymystäni. Esimerkiksi Pérez-González (2007) on tutkinut japanilaisten anime-sarjojen fanitekstitysten konventiota ja Secară (2011) on tutkinut tekstiviestikielisten lyhenteiden käyttöä fanitekstityksissä. Myös ammattimaisten ruututekstikäännösten konventioita ja normeja käsittelevät tutkimukset ovat omaa tutkielmaani koskevia. Muun muassa Díaz Cintas ja Remael (2007) sekä Pedersen (2011) ovat kirjoittaneet laajat teokset nimenomaan ruututekstikäntämisen normeista.

Aloitin tutkielman esittelemällä luvussa 2 *YouTube* yleisesti YouTube-sivuston ja YouTube-vlogien sekä YouTube-ruututekstikäännösten piirteet. Luvussa 3 *Joukkoistaminen* määrittelin termin *joukkoistaminen* ja luvussa 4 *Fani- ja amatööritekstitykset* paneudun maallikoiden tuottamien ruututekstikäännösten piirteisiin. Luvussa 5 *Ruututekstikäntäminen ja sen konventiot* esittelen yleisesti ruututekstikäntämisen ja käyn tarkemmin läpi erilaisia ruututekstikäntämisen konventioita, joita ammattimaisissa ruututekstikäännöksissä yleensä noudatetaan. Luvussa 6 *Tutkimusaineisto ja -menetelmä* esittelen tutkimusaineistoni ja tutkimusmetodin. Luvussa 7 *Ruututekstikäännösten konventiot Tyler Oakleyn YouTube-vlogeissa* paneudun analyysini tuloksiin. Käyn omissa alaluvuissaan läpi kaikki luvussa 5 *Ruututekstikäntäminen ja sen konventiot* esitellyt konventiot ja esittelen, kuinka nämä konventiot toteutuvat aineistoni ruututekstikäännöksissä. Tutkielman päätteeksi luvussa 8 *Lopuksi* pohdin vielä analyysini tuloksia ja kuinka tätä tutkimusaihetta voisi tulevaisuudessa laajentaa.

2 YouTube

YouTube on Chad Hurleyn, Steve Chenin ja Jawed Karimin vuonna 2005 perustama, nyt Googlen omistuksessa oleva videopalvelu (Burgess & Green 2009a, 1). YouTuben perustamisen aikaan videoiden satunnainen jakaminen internetissä oli hankalaa videoiden suuren kaistanleveyden vuoksi (Lange 2014, 8). Leinonen (2014, 11) kertoo Penenbergiin¹ viitaten, että videoiden suuren kaistanleveyden lisäksi videoiden jakamista hankaloitti myös se, että videoiden katselamista varten katsojan oli ladattava jokin mediasoitin, joka oli aina eri videon tiedostomuodosta riippuen. YouTuben tarkoitus oli helpottaa internet-videoiden jakamista ja se tarjosi helppokäyttöisen alustan, jonne käyttäjät pystyvät lataamaan videoita ja katsomaan videoita. Palvelun käyttö onnistui ilman laajaa teknistä osaamista, tavallisella internet-selaimella, eikä vaatinut edes hyvin nopeaa verkkoyhteyttä. (Burgess & Green 2009a, 1.) Leinonen (2014, 11) toteaa Penenbergiin¹ viitaten, että videoiden katselamista varten ei myöskään tarvinnut enää ladata erillistä mediasoitinta ja vastaavien videopalvelujen kerättyä suosiota, vanhat, erillisen mediasoitimen vaativat tekniikat jäivät taka-alalle.

Noin yhden ja puolen vuoden kuluessa YouTuben perustamisesta, YouTubeen olikin ladattu jo miljoonia videopätkiä (Garfield 2006). Sivuston suosio jatkoi kasvuaan ja yhden arvion mukaan vuonna 2013 ja sivustolla vieraili 800 miljoonaa ihmistä kuukausittain (Cheshire 2013), erään toisen arvion mukaan jopa miljardi ihmistä kuukausittain (Helft 2013). YouTubeen ladattiin myös jo arviolta 72 tuntia videomateriaalia joka minuutti (Cheshire 2013) ja videoita katsottiin arviolta 6 miljardia tuntia kuukaudessa (Helft 2013). YouTuben viimeisimpien tilastotietojen mukaan (YouTube 6 s.d.) sivulla on yli miljardi käyttäjää, jotka katsovat päivittäin miljardi tuntia videoita.

YouTubeen ja YouTubesta löytyviin videoihin, niin sanottuihin YouTube-videoihin, vaikuttaa edelleen liittyvän tietyt stereotypiat. Betancourtin (2009) mukaan varsinkin YouTuben alkuvuosina ihmisten ensimmäiset mielikuvat YouTube-videoista olivat erilaiset viraalivideot (engl. *viral videos*). *Viraalivideoilla* tarkoitetaan videoita, jotka leviävät nopeasti internetissä eri kanavien kuten sosiaalisen median tai sähköpostin kautta ja keräävät siten hyvin paljon katsojia. Vain muutama vuosi sivuston perustamisen jälkeen YouTubesta löytyi kuitenkin jo paljon muutakin videomateriaalia kuin pelkästään hölmöjä viraaleja videoita (Betancourt

---

¹Penenberg, Adam 2009. *Viral loop*. New York: Hyperion. 190. (Leinonen, 2014, 11.)

2009). YouTube on varsinkin nykypäivänä varteenotettava julkaisupaikka myös ammattimaisesti tuotetulle sisällölle (Helft 2013).

YouTuben monipuoliseen videotarjontaan kuuluvat niin ikään myös tutkimukseni keskiössä olevat YouTube-vlogit. Seuraavissa alaluvuissa määrittelen tarkemmin tämän videogenren piirteet ja käyn läpin miten aineistoni YouTube-vlogeihin lisätyt ruututekstikäännökset toimivat.

2.1 YouTube-vlogit

Vlogeista on tullut erittäin suosittuja erityisesti YouTubessa, joka on tällä hetkellä suurin videopalvelu internetissä (Werner 2012, 8). Weschin (2009, 21) mukaan *vlogi* (engl. *vlog*) on nimenomaan YouTubessa ensimmäisen kerran esiintynyt videogenre, mutta Burgessin ja Greenin (2009a, 53) mukaan vlogit ovat YouTubeille tunnusomaisia videoita, vaikka ne eivät ole alkuaan peräisin YouTubesta. Käytän tutkielmassani termiä *YouTube-vlogi* viitatakseni aineistoni videoihin pelkän *vlogin* sijaan, sillä *YouTube-vlogi* on terminä tarkempi. Burgessin ja Greenin vuonna 2007 (43) toteutetun tutkimuksen mukaan kaikista YouTube-videoista 40 prosenttia oli vlogeja. Vlogien suosio näyttäisi edelleen olevan suuri, sillä esimerkiksi Oakley on yksi menestyneimmistä youtubettajista ja hänen videonsa ovat pääosin vlogeja.

Wernerin (2012, 5) ja Weschin (2009, 21) mukaan vlogit ovat lyhyitä, yleensä web-kameralla kuvattuja videoita, joissa yksi puhuja puhuu suoraan kameraan. Vlogeissa puhuja eli *vloggari* (engl. *vlogger*) voi puhua melkein mistä tahansa aiheesta ja video pidetään yleensä vapaamuotoisena, eikä niitä yleensä editoida (Werner 2012, 5–6). Myös Burgess ja Green (2009b, 94) kuvailevat vlogeja web-kameralla kuvatuksi, vähän editoituiksi monologeiksi, joiden aiheet vaihtelevat politiikasta arkipäiväsiin aiheisiin.

Griffith ja Papacharissi (2010) lisäävät, että vloggaajat yleensä suunnittelevat, kuvaavat, editoivat ja julkaisevat videonsa itse, eikä vlogin luomiseen yleensä liity suurta tuotantoryhmää, johon kuuluu käsikirjoittajia, tuottajia ja näyttelijöitä. Vlogien tuotantotaso voi heidän mukaansa vaihdella, sillä vloggaajat voivat olla taustoiltaan hyvin erilaisia aina elokuvantekijöistä maallikkoihin (mp.). Vlogit ovat siis yleensä yhden ihmisen projekteja, mutta ne eivät aina välttämättä ole huonolaatuisella web-kameralla kuvattuja. Esimerkiksi Oakleyn videot ovat hyvin valaistuja ja hyvällä kameralla kuvattuja ja niin ovat monet muutkin YouTube-vlogit.

Vlogien tuotantoarvokin voi siis olla korkea ja yleisesti ottaen suosittujen youtubettajien videolaatu on korkea.

Tutkimusaineistoni videoita voi niin ikään määritellä myös YouTube-vlogeiksi. Videoissa Oakley puhuu yksin suoraan kameraan ja videoiden kesto vaihtelee noin kahden ja kuuden minuutin välillä. Videoiden aiheet vaihtelevat hyvinkin paljon ja yksittäinen video saattaa myös kattaa useamman aiheen. Videoissa on myös vlogeille tyypillisesti vähän editointia, välillä niitä ei ole editoitu ollenkaan.

2.2 YouTuben ruututekstikäännökset

Joukkoistamalla luodut ruututekstikäännökset ovat olleet jo muutaman vuoden käytössä YouTube:ssa. YouTube julkisti mahdollisuuden luoda joukkoistettuja ruututekstikäännöksiä sivuston muiden uudistusten joukossa VidCon-tapahtumassa Yhdysvalloissa kesäkuussa 2014 (Glotzbach & Heckmann 2014). Youtubettajat voivat ottaa tämän ominaisuuden käyttöön halutessaan YouTuben *Creator Studiossa* (YouTube 5 s.d.). *Creator Studio* on youtubettajien keskeinen työkalu, jossa he voivat videoidensa ruututekstikäännösten hallinnan lisäksi muun muassa organisoida, päivittää ja muokata videoita, muokata kanavaansa, viestiä katsojien ja muiden youtubettajien kanssa sekä tarkastella kanavansa tilastotietoja (YouTube 1 s.d.). Joukkoistetut ruututekstikäännökset voidaan ottaa käyttöön kerralla kaikkiin kanavan videoihin tai vain tiettyihin videoihin (YouTube 5 s.d.).

Kun youtubettaja on laittanut ruututekstikäännöksen mahdollisuuden päälle videoissaan, katsojat voivat vapaasti alkaa lisäämään videoille omia ruututekstikäännöksiään (YouTube 2 s.d.). Katsojienkin tulee kuitenkin kirjautua sisään YouTubeen omalla YouTube-tilillään voidakseen lisätä ruututekstikäännöksiä. Ruututekstikäännöksiä pääsee lisäämään ensiksi etsimällä YouTubeesta videon, jonka haluaa ruututekstikäännöksiä. Tämän jälkeen videosoittimesta valitaan rataskuvakkeen alta *Tekstitykset* ja *Lisää tekstitys*. Tämän jälkeen käyttäjä valitsee pudotusvalikosta kielen, jolla haluaa ruututekstikäännöksiä videon. Sitten video avautuu YouTubeen omaan tekstitysohjelmaan, jossa ruututekstikäännös luodaan. Mikäli kyseinen video on jo tekstitetty alkukielellään, tekstitysohjelma ajastaa myös ruututekstikäännöksen automaattisesti alkukielisen tekstityksen ajastuksen mukaan. (YouTube 2 s.d.)

Esimerkiksi kaikki Tyler Oakleyn videot oli hänen videostaan *Dear YouTube: HEAR ME OUT* (Oakley 2015b) saatavien tietojen perusteella tekstitetty alkukielellään eli englanniksi jo

ennen kuin ruututekstikäännöksiä on alettu lisätä. Eli kaikki hänen videoidensa ruututekstikäännökset on myös alun perin pakotettu samaan ajastukseen alkukielisen tekstityksen kanssa. Erikoista on, että YouTuben ohjeiden (YouTube 2 s.d.) mukaan ruututekstikäännösten automaattista ajastusta ei voi muuttaa, mutta kun itse kokeilin tekstitysohjelman toimintoja, ajastusten muuttaminen näytti olevan mahdollista raahaamalla repliikin alku- tai loppukohtaa haluttuun kohtaan videon alapuolella näkyvässä aikajanassa.

Kun ruututekstikäännös on valmis, se lähetetään tarkistettavaksi. Tarkistukseen lähetetyt ruututekstikäännökset julkaistaan videoissa automaattisesti, kun tarpeeksi moni muu kääntäjä on tarkistanut ne tai kun videon omistaja hyväksyy ruututekstikäännökset. (YouTube 2 s.d.) Oakleyn tapauksessa voinee olettaa, että hän on itse hyväksynyt ainakin osan ruututekstikäännöksistä, sillä osissa ruututekstikäännöksistä (suomen- ja saksankielisissä) on paljon käännös- ja kirjoitusvirheitä, jotka luultavasti olisi korjattu, jos muut samaa kieltä osaavat kääntäjät olisivat tarkistaneet ruututekstikäännökset ennen niiden julkaisemista.

Kun näiden joukkoistettujen ruututekstikäännösten julkistamisesta kirjoitettiin YouTube-sisällöntuottajien virallisessa blogissa, kyseisen ominaisuuden kerrottiin jo olevan käytössä viidellä eri YouTube kanavalla (Glotzbach & Heckmann 2014). Sittemmin joukkoistetut ruututekstikäännökset on otettu käyttöön myös monella muulla kanavalla (Griffin 2015). Näiden kanavien joukkoon kuuluu luonnollisesti myös Tyler Oakleyn YouTube-kanava. Ottaen kuitenkin huomioon youtubettajien suuren määrän, joukkoistettuja ruututekstikäännöksiä käyttävien kanavien määrä vaikuttaisi olevan hyvin alhainen. Esimerkiksi Griffin (2015) luettelee vain noin 20 eri kanavaa, jotka tarjoavat joukkoistamalla luotuja ruututekstikäännöksiä. Griffin kuitenkin mainitsee, että lista ei ole täydellinen. YouTubessa ei tämän tutkielman kirjoitushetkellä näyttäisi olevan hakutoimintoa, jolla pystyy suoraan etsimään kanavia, jotka tarjoaisivat joukkoistettuja ruututekstikäännöksiä, joten kyseisten kanavien tarkkaa määrää ei pysty arvioimaan. YouTuben hakuja voi suodattaa toiminnolla nimeltä *Tekstitykset*, mutta tällöin hakutulokset näytettäisiin rajattavan videoihin, joissa on alkukielinen tekstitys, ei ruututekstikäännös.

Joukkoistettujen ruututekstikäännösten lisäksi YouTube tarjoaa tällä hetkellä youtubettajille mahdollisuuden tilata videoihinsa ruututekstikäännöksiä käännösyrityksiltä helposti *Creator Studio*ssa. *Creator Studio*ssa sisällöntuottajat voivat vertailla eri käännösyrityksiä (esim. hinnoja) ja tilata ruututekstikäännöksiä haluamaltaan yritykseltä. Kun ruututekstikäännökset ovat valmiit, ne ladataan automaattisesti kyseiseen videoon ja videon omistaja saa ruututekstikään-

nöksen julkaisusta ilmoituksen sähköpostitse. (YouTube 4 s.d.) Tutkimuksessani keskityn kuitenkin vain joukkoistettuihin ruututextikäännöksiin eli olen rajannut nämä käänösammattilaisten tekemät ruututextikäännökset pois tutkimusaineistostani. Tutkimusaineistooni eivät kuulu myöskään YouTubeen tarjoamat automaattiset konekäännökset. YouTube-videoihin voi valita automaattisen, alkukielisen tekstityksen, joka toimii tällä hetkellä kymmenellä eri kielellä, muun muassa englanniksi (YouTube 3 s.d.). Katsojat voivat halutessaan katsella videoita, johon löytyy automaattinen alkukielinen tekstitys, konekäännetyin ruututextikäännöksen kanssa. Konekäännös luodaan halutulle kohdekielelle Google-kääntäjällä. (YouTube 3 s.d.)

3 Joukkoistaminen

Koska YouTube-videoiden kuten aineistoni YouTube-vlogien ruututekstikäntäminen on joukkoistettu videoiden katsojille, on tutkimukseni kannalta oleellista käydä läpi, mitä *joukkoistamisella* tarkoitetaan. Termi *crowdsourcing* tai suomeksi *joukkoistaminen* esiintyi ensimmäisen kerran Wired-lehdessä Jeff Howen (2006b) artikkelissa "The Rise of Crowdsourcing". Termille *crowdsourcing* on olemassa muitakin suomennoksia kuten *joukkouttaminen* ja *talkoistaminen* (Sanastokeskus TSK 2010, 16), mutta tässä tutkimuksessa käytän ilmiöstä suomenkielistä termiä *joukkoistaminen*, koska se lienee käännöksistä käytetyin.

Howe määritteli termin *crowdsourcing* vain melko suppeasti Wired-lehden artikkelissaan ja esittikin muutaman kuukauden päästä termille kattavampaa määritelmää blogissaan (Howe 2006a). Tämän uuden määritelmän mukaan, *joukkoistamisesta* on kyse silloin, kun yritys tai instituutio ulkoistaa jonkin tehtävän määrittelemättömälle ja usein suurelle joukolle ihmisiä, vaikka kyseisen tehtävän voisi myös suorittaa työntekijä tai palkattu urakoitsija (mp.). Tehtävän ulkoistaminen määrittelemättömälle joukolle tapahtuu avoimen kutsun kautta (mp.), joka Sanastokeskus TSK:n mukaan (2010, 16) julkaistaan tyypillisesti internetissä.

Désilets ja van der Meer (2011, 29–30) kuvailevat joukkoistamista *yhteistyökääntämiseksi* (engl. *collaborative translation*). Joukkoistaminen on kuitenkin vain yksi yhteistyökääntämisen piirre. Yhteistyökääntämisen kuuluvat myös esimerkiksi käännösmuistin jakaminen ja erilaisten yhteisöjen, ammattilaisten tai maallikoiden, kokoamat terminologia-lähteet kuten Wiktionary tai Urban Dictionary. (mp.)

Oakleyn videoiden tai laajemmin ajateltuna muidenkin YouTube-videoiden katsojien luomat ruututekstikäännökset ovat niin ikään Howen määritelmän mukainen esimerkki joukkoistamisesta. Kun ruututekstikäntämisen mahdollisuus on lisätty YouTube-videoon, kuka tahansa voi lisätä videoon ruututekstikäännöksiä (YouTube 5 s.d.) eli joukko, jolle ruututekstikäntäminen on ulkoistettu, on määrittelemätön ja voi olla hyvin suurikin. Oakley julkaisi myös avoimen kutsunsa käännöstyöhön kanavalleen tyypillisellä vlogi-videolla (Oakley 2015b). Näiden piirteiden lisäksi, ruututekstikäntämisen voisi yhtä hyvin delegoida tehtävää varten palkatulle työntekijälle.

YouTuben lisäksi joukkoistettuja käännöksiä on käytetty myös muilla sosiaalisen median sivustoilla. O'Haganin (2011, 112) mukaan aikainen, kaikkein julkisin esimerkki joukkoistamisesta kääntämisen alalla oli Facebook-sivuston joukkoistettu kääntäminen eri kielille. Facebook aloitti kyseisen projektin vuonna 2007, jolloin Facebookin erikielisten versioiden kääntäminen joukkoistettiin Facebookin käyttäjille. Projektia varten Facebook kehitti käyttäjäystävällisen käännössovelluksen, jolla kääntäjät pystyivät arvioimaan toistensa käännöksiä ja äänestämään käännösuosikkejaan. (O'Hagan 2011, 112.) Vuonna 2009 myös toinen sosiaalisen median sivusto, ammatillinen verkostoitumissivusto LinkedIn, aloitti myös sivustonsa kääntämisen joukkoistamalla tehtävän käyttäjilleen. (Newman 2009.) Tunnetuimmat esimerkit joukkoistetuista ruututekstikäännöksistä lienevät TED-konferenssien videoitujen puheiden ruututekstikäännökset. Vapaaehtoiset kääntäjät laativat videoiden ruututekstikäännökset ilmaisella online-tekstitysohjelmalla Amaralla ja ennen käännösten julkaisua toiset, kokeneemmat vapaaehtoiset tarkastavat ja hyväksyvät ne (TED s.d.).

Kuten edellä mainitut esimerkit osoittavat, joukkoistettu kääntäminen ja ruututekstikääntäminen ovat kasvattaneet suosiotaan. Secarän (2011, 153) mukaan miljoonat ihmiset ovat nykyään tekemisissä internetissä joukkoistamalla luotujen käännösten ja ruututekstikäännösten kanssa sekä kuluttajan että tuottajan roolissa. Désilets ja van der Meer (2011, 32) eivät kuitenkaan koe, että joukkoistaminen olisi jo hyvin laajalle levinnyttä. Tärkeimpänä syynä tähän he pitävät motivaatioon liittyviä ongelmia. Heidän mukaansa onnistuneimmissa joukkoistamisprojekteissa on aina ollut mukana joukko kääntäjiä, jotka ovat olleet jo valmiiksi kiintyneitä käännettävään materiaaliin ja ovat siis siten olleet motivoituneita kääntämään kyseistä materiaalia. (mp.) Isot joukkoistamishankkeet, kuten Facebookin käännösprojekti vuonna 2007, ovat kuitenkin huolestuttaneet ammattikäntäjiä, joista osa näkee tällaisten ilmaisten käännösten teettämisen trendin uhkana omalle elännolleen (O'Hagan 2011, 14).

4 Fani- ja amatööritekstitykset

Koska aineistoni ruututestikäännökset ovat joukkoistettuja, lienee hyvin todennäköistä, että käännösten laatijat ovat maallikkoja eivätkä käännösalan ammattilaisia. Todennäköistä lienee myös, että kääntäjät ovat Oakleyn faneja. Mahdollisuudesta ruututestikääntää Oakleyn videoita ei luultavasti saa tietoa muualta kuin hänen videoistaan, erityisesti videolta *Dear YouTube: HEAR ME OUT* (Oakley 2015b), jossa hän nimenomaan pyytää katsojiaan ruututestikääntämään hänen videoitaan. Muissa videoissa katsojat saattavat huomata videosoittimessa mahdollisuuden lisätä ruututestikäännöksiä. Henkilöt, jotka siis ovat jo Oakleyn katsojia, lienevät tietoisimpia mahdollisuudesta ruututestikääntää hänen videoitaan ja heillä on myös todennäköisesti motivaatiota kääntää Oakleyn videoita. Kääntäjien taustojen perusteella aineistoni ruututestikäännökset voisi mahdollisesti lukea amatöörien laatimiksi fanikäännöksiksi.

Amatöörien tuottamille ruututestikäännöksille ei vielä ole vakiintuneita nimityksiä (Lepre 2015, 77). Esimerkiksi Díaz Cintas ja Muñoz Sánchez (2006, 37) määrittelevät *fanitekstitykset* (engl. *fansubs*) fanien tuottamiksi, japanilaisten anime-sarjojen ruututestikäännöksiksi, mutta esimerkiksi Lepre (2015, 77) käyttää sekä termiä *fanitekstitys* että *amatööritekstitys* (engl. *amateur subtitles*) yleisesti maallikkojen tuottamista ruututestikäännöksistä. Bogucki (2009, 49) taas käyttää myös termiä *fanitekstitys* viittaamaan nimenomaan fanien tuottamiin anime-sarjojen ruututestikäännöksiin ja termiä *amatööritekstitys* viittaamaan muiden medioiden ruututestikäännöksiin, jotka ovat maallikoiden tuottamia.

Díaz Cintas ja Muñoz Sánchezin (2006, 38–39) mukaan anime-sarjojen fanitekstitysten laatimiseen kuuluu yleensä monta eri työvaihetta, jotka on yleensä jaettu usealle eri ihmiselle, mutta joskus yksittäinen henkilö voi olla vastuussa myös koko prosessista. Näihin vaiheisiin kuuluvat muun muassa käännettävän ohjelman kopion hankkiminen, käännöksen laatiminen, ruututekstien ajastaminen ja lopputuloksen tarkistaminen. (Mp.) Jokaista työvaihetta varten fanitekstitysten laatijat tarvitsevat myös sopivat ohjelmat. Esimerkiksi itse käännös laaditaan tyypillisesti tavallisella tekstinkäsittelyohjelmalla, mutta ruututekstien ajastusta varten tarvitaan tekstitysohjelma. (Mts. 40.) Valmiita fanitekstitettyjä ohjelmia levittää katsojille internetissä esimerkiksi erityisillä fanitekstityssivuilla, joilla ohjelmia voi ladata tai katsoa fanitekstitysten kanssa (mts. 43). Fanitekstityksillä on havaittu olevan tiettyjä erikoispiirteitä, jotka eroavat ammattimaisten ruututestikäännösten konventioista. Fanitekstityksissä käytetään esimerkiksi usein eri värejä eri henkilöiden puheen erottamiseksi toisistaan (Díaz

Cintas & Remael 2007, 27) ja käännöksiin saatetaan lisätä kääntäjän huomautuksia, joissa avataan esimerkiksi tiettyjä kulttuurisidonnaisia ilmauksia (Díaz Cintas & Muñoz Sánchez 2006, 46). Díaz Cintas ja Muñoz Sánchez (mts. 47) lisäävät myös Ferrer Simóon² viitaten, että fanitekstityksille ominaisia piirteitä ovat myös esimerkiksi eri fonttien käyttö saman ohjelman aikana ja yli kaksiriviset repliikit.

Boguckin (2009, 49) mukaan amatööritekstitykset ovat fanitekstitysten tapaisia. Hänen mukaansa merkittävä ero ammattimaisten ruututekstikäännösten ja amatööritekstitysten välillä on se, että amatööritekstitysten laatijoilla ei ole käytettävissään käännettävän teoksen dialogilistaa ja että he laativat käännöksen ainoastaan videomateriaalin perusteella (mp.) Amatööritekstityksissä on ammattimaisiin ruututekstikäännöksiin verrattuna vähemmän rajoitteita, esimerkiksi repliikkien rivi- ja merkkimäärää ei yleensä ole rajattu, mutta useimmiten amatööritekstityksissä käytetään ammattimaisten ruututekstikäännösten tapaan enintään kaksirivisiä repliikkejä. Jotkin tekstitysohjelmat saattavat myös rajoittaa repliikkien merkkimäärää. (Bogucki 2009, 50.)

Lepre (2015, 77) toteaa Díaz Cintas ja Muñoz Sánchezin (38–39) tapaan, että yleisesti maallikoiden tuottamien ruututekstikäännösten laatimiseen kuuluu monta eri työvaihetta käännettävän videomateriaalin hankinnasta valmiin käännöksen levitykseen ja että nämä työvaiheet on usein jaettu eri henkilöille. Lepre (2015, 78) lisää myös, että fanitekstityksiä voidaan levittää erillisinä tekstitystiedostoina (engl. *soft sub*) tai suoraan videokuvaan poltettuina (engl. *hard sub*). Lepren (mts., 80–81) mukaan amatööritekstitykset voivat olla tyyliltään myös anime-fanitekstityksiä konventionaalisempia. Hänen tutkimissaan, italialaisen fanitekstitysyhteisö *Itasan* ruututekstikäännöksissä ei esimerkiksi käytetä eri fontteja ja värejä ja repliikit on aseteltu tavanomaisesti ruudun alareunaan. *Itasan* omien konventioiden mukaisesti ruututekstikäännökset ovat myös enintään kaksirivisiä ja yhdellä repliikkirivillä voi olla enintään 45 merkkiä. (Mp.)

---

²Ferrer Simó, María Rosario 2005. Fansubs y scanlations: la influencia del aficionado en los criterios profesionales. *Puentes* 6. 27–43. (Díaz Cintas & Muñoz Sánchez 2006, 47.)

5 Ruututekstikäntäminen ja sen konventiot

Ruututekstikäntämisellä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa audiovisuaalisen materiaalin kuten elokuvien tai YouTube-vlogien kääntämistä alkutekstin (esim. elokuvan tai vlogin) kanssa samanaikaisesti esitettävän tekstin muotoon. Tämä kirjallinen käännös on nimeltään *ruututekstikäännös*. Yleisesti käytetty nimitys tällaiselle käännökselle on myös *tekstitys*, mutta se voi viitata ruututekstikäännösten lisäksi kaikkiin muihinkin tekstityksiin. Tekstitykset voivat olla myös esimerkiksi kuulovammaisille suunnattuja alkutekstin kielellä laadittuja tekstityksiä, joihin on lisätty dialogin lisäksi huomautuksia esimerkiksi ohjelmassa kuuluvista äänistä tai henkilöiden puhetavasta.

Ruututekstikäännökset ovat hyvin heterogeenisiä ja ruututekstikäntämisen konventiot vaihtelevat ohjelmasta, firmasta ja maasta toiseen (Díaz Cintas & Remael 2007, 102). Tämä pätee niin ruututekstikäännöksiin kuin esimerkiksi kuulovammaisille laadittuihin lähdetekstinkieliin tekstityksiin. Vaikka ruututekstikäntämisen konventiot vaihtelevatkin, on alalla laadittu myös yleisiä ohjenuoria. Esimerkiksi Ivarsson ja Carroll (1998) ovat laatineet tällaiset ohjeet nimellä *Code of Good Subtitling Practice*. (Díaz Cintas & Remael 2007, 80.) Otan seuraavissa alaluvuissa esille myös heidän esittämiään normeja muiden ruututekstikäntämisen konventioiden ohella. Jääskeläinen (2007, 120) toteaa Ivarssoniin ja Carroliin³ viitaten, että eri ruututekstikäntämisen konventiot perustuvat osittain tutkittuun tietoon lukunopeudesta ja työmuistin toiminnasta sekä lisää itse, että ne perustuvat osittain myös ammattilaisten pitkään, vankkaan kokemukseen. Konventiot ovat siis ajan saatossa vakiintuneet, mutta voivat myös muuttua uusien tutkimustulosten valossa. Myös digitalisoituminen ja ruututekstikäntäjien muuttuneet olosuhteet vaativat konventioiden muokkaamista (Díaz Cintas & Remael 2007, 80).

Vaikka ammattimaisissa ruututekstikäännöksissä ei noudatetakaan siis kaikkialla samoja konventioita, ruututekstikäännökset laaditaan kuitenkin aina joidenkin tiettyjen konventioiden, ohjeiden ja rajoitusten mukaan. Eri maissa on usein esimerkiksi erilaisia tapoja käyttää väli-merkkejä ruututekstikäännöksissä, eri tekstitysfirmit saattavat antaa erilaiset ohjeet mitä tulee ruututekstikäännösten fonttiin ja väriin ja eri tekstitysohjelmat sallivat eri määrän merkkejä yhdelle ruututekstikäännöksen riville. Tässä luvussa tarkoitukseni on esittää kuva siitä, millaisia erikoispiirteitä ruututekstikäännöksillä muun muassa on ja millaisia erilaisia konventioita

---

³Ivarsson, Jan & Mary Carroll 1998. *Subtitling*. TransEdit, Simrishamn. 63–70. (Jääskeläinen 2007, 120.)

kääntäjät seuraavat, mitä näihin erikoispiirteisiin tulee. Tutkimukseni lähtökohta on selvittää miten näiden erikoispiirteiden kanssa on toimittu YouTube-vlogien ruututekstikäännöksissä: Onko vlogien ruututekstikäännöksissä havaittavissa jo vakiintuneita konventioita samalla tavalla kuin ammattimaisissa ruututekstikäännöksissä? Millaisia nämä konventiot ovat?

Seuraavissa alaluvuissa käyn läpi rajatun määrän ruututekstikääntämiseen liittyviä konventioita. Konventioita ja normeja on olemassa enemmänkin kuin mitä otan työssäni esille, mutta olen pro gradu -tutkielman laajuuden rajoitusten takia valinnut vain tietyt aihepiirit tutkittavakseni. Aloitan ensimmäisissä alaluvuissa tarkastelemalla ruututekstikäännösten ulkoasua ja niiden paikkaa kuvaruudussa koskevia normeja. Tämän jälkeen käyn läpi ruututekstikäännösten merkki- ja rivimäärien tyypillisiä rajoituksia. Käyn myös läpi, kuinka ruututekstikäännöksissä käytetään kursiiivia ja suuraakkosia sekä lyhenteitä ja numeroita. Viimeisissä luvuissa esittelen myös eri välimerkkien ja symbolien tyypillisiä käyttötapoja ruututekstikäännöksissä.

5.1 Ruututekstikäännösten ulkoasu

Tekstitysfirmoilla ja televisiokanavilla on erilaisia sääntöjä siitä, miltä ruututekstikäännökset näyttävät, esimerkiksi millaista fonttia ja fonttikokoa käytetään (Jüngst 2010, 39). Ruututekstin tulee kuitenkin olla kuitenkin ulkoasultaan helppolukuista, jotta esimerkiksi eri sanat erotuvat selvästi (Ivarsson & Carroll 1998; Jüngst 2010, 39; Nardi 2016, 40) Ruututeksti ei kuitenkaan saisi olla liian huomiota herättävää ja ohjelman kuvaa häiritsevää (Jüngst 2010, 39; Nardi 2016, 40).

Ruututekstikäännöksissä suositaan yleisesti ottaen päätteettömiä fontteja kuten *Arial*, *Helvetica* ja *Times New Roman* (Díaz Cintas & Remael 2007, 84). Jüngstin (2010, 45) mukaan televisiossa käytetään päätteettömiä fontteja muun muassa niiden helppolukuisuuden vuoksi.

Ruututekstikäännösten väriksi on lähes kaikkialla vakiintunut valkoinen (Díaz Cintas & Remael 2007, 84; Jüngst 2010, 41). Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 84) mukaan mustavalkoelokuvien ruututekstikäännöksissä käytetään ajoittain tosin keltaista, koska se erottuu mustavalkoisesta kuvasta paremmin kuin valkoinen teksti. Valkoinen ruututeksti on melkein aina varjostettua, jotta se on helposti luettavissa vaaleatakin taustaa vasten (Díaz Cintas & Remael 2007, 84). Joskus kuva voi tosin olla niinkin vaalea, että se vaikeuttaa ruututekstin lukemista. Tällaisessa tilanteessa ruututekstikäännös voidaan laittaa esimerkiksi mustaan laatikkoon, minkä pystyy nykyajan tekstitysohjelmilla helposti luomaan. (Díaz Cintas & Remael 2007,

84; Jüngst 2010, 39.) Ruututekstikäännöksissä käytetään yleensä vain yhtä väriä, kun taas kuulovammaisille laadituissa, alkukielisissä tekstityksissä hyödynnetään yleensä eri värejä erottamaan esimerkiksi eri puhujat toisistaan (Díaz Cintas & Remael 2007, 84). Värejä on alettu Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 140) mukaan jonkin verran käyttämään dvd-ruututekstikäännöksissä.

5.2 Ruututekstikäännösten paikka kuvaruudussa

Hartaman mukaan (2007, 188) Suomen elokuvateattereissa käytännöksi on vakiintunut, että ruututekstikäännös sijoitetaan ruudun alalaitaan ja sama käytäntö on myös siirtynyt televisioon, videoon ja muihin viestintätilanteisiin. Tämä käytäntö on yleinen myös muissa maissa, sillä ruututekstikäännöksen tulisi yleisesti ottaen peittää ohjelman kuvaa mahdollisimman vähän (Díaz Cintas & Remael 2007, 82; Nardi 2016, 40; Vertanen 2007, 154) ja ruudun alareunassa ei yleensä tapahdu kuvan kannalta mitään erityisen tärkeää (Díaz Cintas & Remael 2007, 82; Pedersen 2011, 8)

Joissain tapauksissa ruututekstikäännös voidaan kuitenkin siirtää muualle kuin ruudun alareunaan. Vertasen (2007, 154) mukaan ruututekstikäännöksissä on erikoistapauksissa käytettävissä 8 riviä eli enintään kaksirivinen ruututeksti voi tarvittaessa sijaita eri korkeuksilla. Ruututekstikäännös täytyy ehkä siirtää esimerkiksi ruudun yläreunaan ohjelman alkutekstien aikana, jos ruututeksti normaalissa paikassaan peittäisi ohjelman tekijöiden nimet, koska nimiä ei tekijänoikeusyistä saa peittää (Tuominen 2015; Vertanen 2007, 155). Vaikka alkutekstien sijoittelu sallisikin ruututekstikäännöksen palauttamisen välillä takaisin normaalille paikalleen, on ruututekstikäännös parempi sijoittaa Vertasen (2007, 155) mukaan kuitenkin koko alkutekstien ajaksi ruudun yläreunaan, eikä vaihdella niiden sijaintia ylhäältä alas. Ruututekstikäännöksen paikan vaihtoa voi myös harkita, mikäli ruututekstikäännös peittää jotain tärkeää kuvasta (Pedersen 2011, 8; Jüngst 2010, 41) tai jos kuva on alareunassa niin vaalea, että (väriltään vaaleaa) ruututekstiä on hankala lukea (Díaz Cintas & Remael 2007, 83). Esimerkiksi puhujan suun peittämistä tulisi Püschelin (2010, 165), Tuomisen (2015) ja Vertasen (2007, 154) mukaan myös välttää, sillä kuvan puhujan seuraaminen vaikeutuu, jos suu on peitetty. Suun peittäminen voidaan välttää sillä, ettei lähikuvassa olevan henkilön päälle laite ta täysipitkää kaksirivistä repliikkiä (Vertanen 2007, 154). Ruututekstikäännöksiä ei kannata kuitenkaan siirrellä jatkuvasti, koska katsojat olettavat ruututekstikäännöksen ilmestyvän aina samaan paikkaan (Díaz Cintas & Remael 2007, 83; Jüngst 2010, 165). Muut paikat tulevat

katsojalle yllätyksenä ja hän joutuu etsimään ruututekstikäännöstä ruudulta (Jüngst, 2010, 165).

Ruututekstikäännösten paikka ruudulla vaihtelee tosin kulttuureittain. Siinä missä länsimaiset ruututekstikäännökset ovat vaakasuoraan ruudun alareunassa, esimerkiksi korean- ja japanin-kieliset ruututekstikäännökset voivat olla pystysuorina palkkeina kuvaruudun reunassa (Díaz Cintas & Remael 2007, 82; Gambier 2007, 85; Pedersen 2011, 8).

Siinä, ovatko kuvan alareunaan sijoitetut ruututekstit keskitettyjä vai vasemmalle tasattuja on jonkin verran hajontaa. Suomessa ruututekstikäännökset näyttäisivät edelleen olevan lähes poikkeuksetta vasemmalle keskitettyjä, mutta Hartaman (2007, 194) mukaan Suomen elokuvateattereissa ruututekstikäännökset on keskitetty. Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 82, 87) mukaan ruututekstikäännökset yleensä keskitetään, mutta jotkin televisiokanavat tasaavat tekstin edelleen vasemmalle – tosin televisioitujen elokuvien ruututekstikäännökset ovat heidän mukaansa yleensä keskitettyjä. Jüngst (2010, 41) sanoo keskitettyjen ruututekstikäännösten olevan myös Saksassa normi. Dvd-levyissä ruututekstikäännös on Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 87–88) mukaan lähes aina keskitetty ja he arvioivat tämän trendin leviävän myös televisioon. Syyksi vasemmalle tasatusta ruututekstikäännöksestä keskitettyyn siirtymiseen televisiossa he antavat sen, että televisio-lähetyksissä televisiokanavan logo näytetään usein kuvan vasemmassa laidassa, mikä vaikeuttaa vasemmalle tasatun ruututekstin parin ensimmäisen merkin lukua (mp.). Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 88) mukaan trendi ruututekstikäännöksissä näyttäisi kehittyvän siihen suuntaan, että kaikissa medioissa suositaan keskitettyjä ruututekstikäännöksiä.

5.3 Ruututekstikäännösten repliikkien merkkimäärät

Enintään kuinka monta merkkiä eli kirjainta, välimerkkiä, välilyöntiä ja niin edelleen voi käyttää yhdellä ruututekstikäännöksen rivillä, näyttäisi vaihtelevan noin 30 ja 43 merkin välillä (Díaz Cintas & Remael 2007, 84; Hartama 2007, 192–193; Jüngst 2010, 32; Pedersen 2011, 19; Vertanen 2007, 151). Erot johtuvat erilaisista ruututekstikäännöksen konventioista, jotka vaihtelevat esimerkiksi sen mukaan, ruututekstikäännetäänkö television kautta lähetettävää vai elokuvafestivaaleilla näytettävää ohjelmaa. Myös eri tekstitysohjelmat sallivat erilaisia merkkimääriä. (Díaz Cintas & Remael 2007, 84.) Díaz Cintas ja Remael (mp.) kuvailevat yleisimmäksi maksimimerkkimääräksi 37 merkkiä yhdellä ruututekstikäännöksen rivillä. Jüngstin (2010, 32) mukaan 37 on lähes kaikkialla Saksassa myös yleisin maksimimerkki-

määrä yhdellä rivillä. Poikkeuksia hänen mukaansa kuitenkin on, esimerkiksi tekstitysfirma Digital Images (tai Digim) määrittää tekemiensä ruututextikäännösten rajaksi 41 merkkiä per rivi (mp.).

Television ruututextikäännöksissä käytetään yleensä lyhimpiä rivejä. Vertasen (2007, 151) mukaan Suomessa Ylen kanavilla yhteen riviin mahtuu keskimäärin 33 lyöntiä ja Nelonen- sekä MTV3-kanavilla hieman enemmän, ehkä keskimäärin 34 lyöntiä. Hartama (2007, 192) taas antaa tv- ja videoruututextikäännösten rivien keskimääräiseksi pituudeksi 30–35 merkkiä, mutta huomauttaa määrän olevan suhteellinen, sillä pieniä merkkejä voi mahtua yhdelle riville enemmän kuin isoja merkkejä. Pedersen (2011, 19) kertoo, että nykyisten skandinaavisten ohjeistusten mukaan television ruututextikäännöksissä tulisi olla enintään 35 merkkiä repliikkirivillä ja vähemmän, jos ruututextikäännöksessä käytetään kursiiivia. Tämä raja ylittää kuitenkin melko usein ja Pedersen oli törmännyt television ruututextikäännöksiä koskevassa tutkimuksessaan jopa 42 merkkiäkin pitkiin repliikkiriveihin (mp).

Pisimpiä rivejä näkyy elokuvateattereissa ja dvd-julkaisuissa. Hartaman (2007, 192) mukaan elokuvateattereissa käytettävien ruututextikäännösten merkkimäärä on rajattu 40 merkkiin yhdellä rivillä. Hartama (2007, 189) huomauttaa myös, että koska elokuvateattereihin tulevat elokuvat ruututextikäännetään Suomessa vielä normaalisti sekä suomeksi että ruotsiksi, käytettävä merkkimäärä on vielä huomattavasti alhaisempi kuin esimerkiksi televisiossa. Suommennokselle ja ruotsinnokselle, jotka esitetään samaan aikaan, on molemmille varattu elokuvateattereiden ruututextikäännöksissä vain yksi repliikkirivi muuten tyyppillisen kahden repliikkirivin sijaan (mp). Jotkin tekstitysohjelmat tosin sallivat 40 merkin rajan ylityksen muutamalla merkillä, mutta pituuden lisäämistä ei suositella, sillä se vaikuttaisi ruututextikäännöksen lukemisen sujuvuuteen (Hartama 2007, 192–193). Díaz Cintas ja Remael (2007, 84) arvioivat myös, että elokuvateattereissa yleisin rivin maksimipituus on 40 merkkiä ja että sama merkkimäärä on myös normi dvd-julkaisuissa. Heidän mukaansa elokuvafestivaaleilla saatetaan tosin käyttää poikkeuksellisen pitkiä rivejä, jotka ovat enintään 43 merkin pituisia (mp.).

Merkkien vähimmäismäärälle ruututextikäännöksissä ei myöskään ole juurtunutta sääntöä, mutta Díaz Cintasin ja Remaelin (2007, 85) mukaan repliikit, joissa on alle neljä tai viisi merkkiä, ovat harvinaisia.

5.4 Ruututekstikäännösten repliikkien rivimäärä ja rivijako

Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 82) mukaan ruututekstikäännökset ovat enintään kaksirivisiä ja ne vievät yleensä 2/12 osaa ruudun koosta. Ruututekstikäännökset ovat myös Helinin (2008, 136) ja Vertasen (2007, 155) mukaan normaalisti korkeintaan kaksirivisiä. Pedersenin (2011, 8) mukaan television ruututekstikäännökset ovat yleensä yksi- tai kaksirivisiä, joissakin tapauksissa myös kolmirivisiä. Ivarsson ja Carroll (1998) ovat rivimäärää kohtaan hieman tiukempia ja toteavat, että kaikkien ruututekstikäännösten tulisi olla enintään kaksirivisiä. Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 140) mukaan kolmirivisiä repliikkejä näkyy jonkin verran kaupallisilla dvd:illä. Hartama taas (2007, 189) toteaa Ivarssoniin ja Carroliin⁴ viitaten, että elokuvateattereissa ruututekstikäännösten esitystavaksi on laajalti vakiintunut kaksirivisen tekstisegmentin käyttö. Koska elokuvat ruututekstikäännetään Suomessa suomeksi ja ruotsiksi, rivejä on käytössä siis yksi kumpaakin kieltä kohden (Hartama 2007, 189). Hartama (mp.) lisää jälleen Ivarssoniin ja Carroliin⁴ viitaten, että nelirivistä ruututekstikäännöstä, jossa rivejä olisi käytettävissä kaksi kieltä kohden, ei käytetä, koska sen koettaisiin peittävän ja häiritsevän kuvaa liikaa.

Ruututekstikäännösten rivijaosta ja rivien pituuksista on erilaisia linjauksia. Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 86) mukaan melko lyhyttä repliikkiä, joka mahtuu yhdelle riville, ei yleisesti ottaen tule jakaa kahdelle repliikkiriville – ainakin jos teksti on tasattu vasemmalle. Erityisesti elokuvateattereissa, joissa ruututekstikäännös on keskitetty, jotkin firmat haluavat esteettisistä syistä, että repliikki jaetaan mieluummin kahdelle lyhyelle riville kuin yhdelle pitkälle riville. Kahden lyhyen rivin etuna on myös se, että ne eivät pakota katsojan silmää vaeltamaan ruudun puolelta toiselle, kuten yksi pitkä rivi ruututekstikäännöstä. (Mp.)

Siinä, asetellaanko yksirivinen repliikki repliikkiriveistä ylemmälle vai alemmalle on myös vaihtelua. Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 86) mukaan joidenkin yritysten linjausten mukaan yksirivinen repliikki asetetaan ylemmälle repliikkiriville, jotta repliikkien aloituspaikka pysyy aina samana ja näin ollen katsojan silmä palaa aina automaattisesti oikeaan paikkaan uuden repliikin alkaessa. Tämä tyyli sopii Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 86–87) mukaan valkokankaalle, jota katsoessa katsojan silmä joutuu muutenkin vaeltamaan muita ruutuja enemmän, mutta pienemmille ruuduille tämä tyyli ei heidän mukaansa järkevästi sovi.

---

⁴Ivarsson, Jan & Mary Carroll 1998. *Subtitling*. TransEdit, Simrishamn. (Hartama 2007, 189.)

Díaz Cintas ja Remael (2007, 87) toteavat kaksirivisistä repliikeistä, että ensimmäisen rivin tulisi olla estetiikan kannalta toista riviä lyhyempi, jolloin teksti peittää mahdollisimman vähän kuvaa. Ivarssonin ja Carrollin (1998) mukaan lyhyempi ylärivi vähentää kuvan häiritsemisen lisäksi katseen turhaa vaeltelua ruudulla, kun kyseessä on vasemmalle tasattu ruututextikäännös. Myös Tuomisen (2015) ja Vertasen (2007, 154) mukaan ylemmän rivin tulisi olla alariviä lyhyempi, mikäli tekstin sommittelu antaa myöten.

5.5 Kursiivin ja suuraakkosten käyttö ruututextikäännöksissä

Kursiivilla on monia eri käyttötarkoituksia ruututextikäännöksissä. Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 124) mukaan kursiivin käytön hyviä puolia ruututextikäännöksissä on, että sitä voidaan käyttää korostamaan jotain ilmaisuviemättä ylimääräistä tilaa. Huonoksi puoleksi he (mp.) taas mainitsevat sen, että katsoja ei välttämättä erota kursiivia hyvin muusta tekstistä ja siksi tehostekeino voi jäädä huomaamatta. Kuten monien muiden ruututextikäännöskäytäntöjen normien kohdalla, myös kursiivin käytössä voi olla eroja esimerkiksi eri kielten tai eri tekstitysfirmojen välillä. Tärkeintä kursiivin käytössä on kuitenkin johdonmukaisuus (Vertanen 2007, 155).

Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 124), Tuomisen (2015) ja Vertasen (2007, 155) mukaan kursiivilla merkitään henkilön puhetta silloin, kun hän ei näy kuvassa (kun henkilö on esim. oven takana). Myös selostajan ääni ja vierasperäiset sanat kursivoidaan (Tuominen 2015; Vertanen 2007, 155). Vierasperäisiä sanoja ei kuitenkaan kursivoida silloin, kun ne ovat kohdekieleen vakiintuneita (Díaz Cintas & Remael 2007, 125; Tuominen 2015). Díaz Cintas ja Remael (2007, 125) huomauttavat myös, että vierasperäiset sanat saatetaan laittaa ruututextikäännöksissä lainausmerkkeihin ja että molemmat tyylit ovat yleisiä. Selostajan äänestä Díaz Cintas ja Remael (2007, 127) muistuttavat, että selostajan ääntä ei kursivoida esimerkiksi dokumenteissa, jos selostus on ainoastaan ruututextikäännettävää puhetta.

Puhe, joka tulee jostain laitteesta, kuten televisioista tai radiosta, kursivoidaan myös (Díaz Cintas & Remael 2007, 124). Puhelinkeskustelun osapuoli, jota ei nähdä, kursivoidaan. Jos keskustelun aikana kuitenkin leikataan jatkuvasti puhujasta toiseen, niin että katsoja näkee molemmat puhujat, ei kannata kursivoida mitään. Jatkuva kursiivin ja normaalin fontin vaihtuminen vain häiritsee katsojaa. (Díaz Cintas & Remael 2007, 125.)

Ruututekstikäännöksissä kursivoidaan myös laulujen sanat ja esimerkiksi lehtien tai kirjojen nimet, lukuun ottamatta laajalti tunnettuja nimiä (Díaz Cintas & Remael 2007, 126–127; Tuominen 2015). Lisäksi kursivoidaan henkilön päässä kulkevat ajatukset (Díaz Cintas & Remael 2007, 125) sekä runot (Tuominen 2015). Jos ruututekstikäännöksessä käännetään niin sanotusti kolmatta kieltä eli ei alkutekstin pääosaista tai ruututekstikäännöksen kieltä, kursivoidaan nämä kolmannen kielen osuudet (Díaz Cintas & Remael 2007, 126).

Suuraakkosia käytetään yleensä ruututekstikäännösten lyhyissä plansseissa (Díaz Cintas & Remael 2007, 118; Vertanen 2007, 156). Plansseiksi kutsutaan ruututekstikäännökseen kuuluvia, ohjelman kuvassa näkyvien tekstien käännöksiä. Plansseina käännetään ohjelman juonen kannalta tärkeitä tekstejä kuten lehtiotsikoita ja tienviittoja sekä ohjelman nimi. (Ivarsson & Carroll 1998; Pedersen 2011, 9; Vertanen 2007, 155–156.) Planssit keskitetään ja ne voivat tarvittaessa olla useamman rivin mittaisia (Vertanen 2007, 155–156). Osa planssista voi myös olla pienin kirjaimin kirjoitettua, jos halutaan mukaila kuvassa näkyvän tekstin kokoeroja (Díaz Cintas & Remael 2007, 118). Pitkissä plansseissa käytetään suuraakkosten sijaan normaalisti suuria alkukirjaimia ja pieniä kirjaimia (Tuominen 2015). Koko ruututekstikäännöksen kirjoittamista suuraakkosilla ei suositella, sillä isot kirjaimet vievät enemmän tilaa kuin pienet ja ne ovat myös vaikeampilukuisia (Díaz Cintas & Remael 2007, 118).

5.6 Lyhenteiden käyttö ruututekstikäännöksissä

Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 131) mukaan ruututekstikäännöksissä tulisi yleensä välttää tilan puutteesta huolimatta kaikenlaista sanojen lyhentämistä. Hyvin informaalien, esimerkiksi tekstiviesteissä ja chateissa käytettyjen lyhenteiden käyttö ei niin ikään ole myöskään heidän mukaansa sallittua ruututekstikäännöksissä, vaikka he myös arvelevat niiden ehkä yleistyvän tulevaisuudessa (Díaz Cintas & Remael 2007, 133–134) Lyhennetyt muodot voivat heidän mukaansa antaa ei-toivottuja nyansseja tai tehdä ruututekstikäännöksestä tarkoitettua puhekielelisempää (Díaz Cintas & Remael 2007, 131). Díaz Cintas ja Remael (2007, 132) toteavat kuitenkin myös, että ruututekstikäännöksissä voi käyttää yleisesti tunnettuja lyhenteitä, jotka eivät aiheuta hämmennystä lukijassa. Tällaistenkin lyhenteiden käyttö tulisi kuitenkin pitää minimissä. He lisäävät myös, että toisaalta jotkut ruututekstikäännettävät ohjelmat, kuten dokumentit ja asiaohjelmat, ovat luonteeltaan sellaisia, jotka vaativat lyhenteiden käyttöä. (Mp.)

5.7 Numeroiden käyttö ruututekstikäännöksissä

Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 136–137) mukaan ruututekstikäännöksissä ollaan yleisesti ottaen joustavia, mitä tulee numeroiden käyttöön: kaikki yhden repliikin numerot voi tarvittaessa kirjoittaa numeroin, jos repliikin tilarajoitteet ovat ankarat eikä tekstiä voi enää tiivistää vaarantamatta sen sisältöä. Yleensä numerot yhdestä kymmeneen kirjoitetaan kuitenkin kirjaimin ja kymmentä suuremmat luvut numeroin – poikkeuksena tosin talojen, asuntojen ja hotellihuoneiden numerot sekä desimaaliluvut, jotka kirjoitetaan kaikki aina numeroin. (Díaz Cintas & Remael 2007, 134–135.) Díaz Cintas ja Remael (2007, 137) huomauttavat myös, että numeroiden semanttisen sisällön prosessointi kestää sanojen prosessointia kauemmin ja siksi numeroita sisältävien repliikkien keston tulee välillä olla normaalia pidempiä.

5.8 Välimerkitys ruututekstikäännöksissä

Ruututekstikäännöksissä seurataan yleensä kunkin kielen normaaleja välimerkkisääntöjä (Díaz Cintas & Remael 2007, 103; Tuominen 2015; Vertanen 2007, 154). Ruututekstikäännöksiin on kuitenkin vakiintunut joitakin tiettyjä välimerkitysnormeja, jotka poikkeavat muista teksteistä (Díaz Cintas & Remael 2007, 103). Seuraavissa alaluvuissa käyn läpi näitä ruututekstikäännöksille ominaisia välimerkitysnormeja.

5.8.1 Piste

Yksi välimerkityksen erikoisuus ruututekstikäännöksissä liittyy pisteiden käyttöön. Jotkut tekstitysfirmat eivät käytä ruututekstikäännösten virkkeiden lopussa pisteitä (Díaz Cintas & Remael 2007, 107). Cerón (2001, 176) kuitenkin huomauttaa, että pisteiden käytöllä on myös etunsa, sillä ruututekstikäännökset, joissa ei käytetä pisteitä, ovat vaikealukuisia. Myös Jüngst (2010, 32) toteaa Ivarssoniin ja Carrolliin⁵ viitaten, että katsoja rekisteröi jokaisen repliikin, joka ei lopu pisteeseen, huutomerkkiin tai kysymysmerkkiin vaillinaisena virkkeenä. Lisäksi Helin (2008, 136) puolustaa pisteiden sekä muiden virkkeen lopussa käytettävien välimerkkien käyttöä, sillä ”– – katsoja lukee myös tekstityksen pisteet ja pilkut!”.

5.8.2 Pilkku

Díaz Cintas ja Remael (2007, 106) ohjeistavat välttämään pilkkujen laittamista sellaisten repliikkien loppuun, joiden virke jatkuu seuraavassa repliikissä. Heidän (mp.) mukaansa katsoja

---

⁵ Ivarsson, Jan & Mary Carroll 1998. *Subtitling*. TransEdit, Simrishamn. (Jüngst 2010, 32.)

voi tällaisessa tilanteessa sekoittaa pilkun pisteeseen ja luulla, että virke loppuu jo pilkun osoittamassa kohdassa. Tuominen (2015) taas ohjeistaa käyttämään pilkkuja suomen kielen sääntöjen mukaisesti, myös silloin kun pilkku tulisi sellaisen repliikin loppuun, joiden virke jatkuu seuraavassa repliikissä. Tällöin tosin pilkkuun loppuneen repliikin loppuun tulee laittaa yhdysmerkki merkiksi siitä, että virke jatkuu seuraavassa repliikissä. Repliikkejä, joiden virke jatkuu seuraavassa repliikissä, ei siis Tuomisenkaan ohjeiden mukaan tulisi päättää (pelkkään) pilkkuun. (Tuominen 2015.)

5.8.3 Puolipiste ja kaksoispiste

Samanlaisten sekaannusten välttämiseksi Díaz Cintas ja Remael (2007, 106) kehottavat myös välttämään tyystin puolipisteiden käyttöä ruututekstikäännöksissä, sillä puolipisteen taas voi sekoittaa pilkkuun. Puolipisteiden käyttö ruututekstikäännöksissä on heidän (mp.) mukaansa kuitenkin jo valmiiksi harvinaista. Kaksoispistettä sen sijaan käytetään normaalisti myös ruututekstikäännöksissä, mikäli kielen välimerkityssäännöt sitä vaativat. Jotkut tekstitysfirmat jättävät tyhjän lyönnin kaksoispisteen ja sitä edeltävän sanan välille, koska heidän mukaansa se erottuu näin paremmin muusta tekstistä. Tätä käytäntöä näkee esimerkiksi ranskankielisissä ruututekstikäännöksissä. (Díaz Cintas & Remael 2007, 107.) Díaz Cintas ja Remael (mp.) suosittelevat kuitenkin tällaisen ylimääräisen välilyönnin pois jättämistä.

5.8.4 Yhdysmerkki ja kolme pistettä

Ruututekstikäännöksissä ei suositella sanojen jakamista yhdysmerkillä, sillä se vaikeuttaa ruututekstikäännöksen lukemista (Díaz Cintas & Remael 2007, 111). Jos jokin sana on kuitenkin esimerkiksi tilan puutteen vuoksi pakko jakaa yhdysmerkillä, tulee jako tehdä loogisesti kohdasta: esimerkiksi sanan ensimmäisen kirjaimen ei tulisi jäädä yksin repliikin ensimmäiselle riville ja yhdyssanat tulee jakaa kokonaisina sanoina (Vertanen 2007, 154).

Yhdysmerkillä on ruututekstikäännöksissä pari yleistä käyttötapaa. Yhdysmerkkiä käytetään repliikeissä, jotka sisältävät kahden henkilön puhetta. Kun puhujista jälkimmäisen puheenvuoro alkaa, aloitetaan tämän puhe ruututekstikäännöksessä yhdysmerkillä, ensisijaisesti repliikin toisen rivin alusta (Díaz Cintas & Remael 2007, 111–112; Helin 2008, 136; Vertanen 2007, 154). Tarvittaessa toisen puheenvuoron voi aloittaa myös samalta repliikkiriviltä kun ensimmäisen puheenvuoron (Díaz Cintas & Remael 2007, 111; Vertanen 2007, 154). Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 111–112) mukaan vain jälkimmäisen puheenvuoron aloittaminen yhdysmerkillä on uusi ja yleistyvä konventio, jota he myös suosittelevat. Heidän mukaansa

joidenkin tekstitysfirmojen konventioiden mukaan tällaisissa repliikeissä molemmat puheenvuorot aloitetaan yhdysmerkillä, joskus ilman välilyöntiä yhdysmerkin ja sitä seuraavan sanan välillä (mts., 111). Tätä voidaan pitää perinteisenä tyylinä ja se vaikuttaa Díaz Cintas ja Remaelin (mp.) mukaan yleisimmältä merkintätavalta elokuvateattereissa.

Myös virkkeen jatkuminen toiseen repliikkiin osoitetaan – ainakin suomalaisissa ruututextikäännöksissä – yhdysmerkillä ensimmäisen repliikin lopussa (Helin 2008, 136; Tuominen 2015; Vertanen 2008, 154). Repliikin jatkuminen voidaan osoittaa myös kolmella pisteellä. Jüngstin (2010, 32) mukaan saksankielisissä ruututextikäännöksissä virkkeen jatkuminen seuraavaan repliikkiin osoitetaan joko yhdysmerkillä tai kolmella pisteellä. Se mitä merkintää käytetään, riippuu toimeksiantajan ohjeista (mp.) Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 122) mukaan taas virkkeen jatkuminen osoitetaan merkitsemällä kolme pistettä ensimmäisen repliikin loppuun ja myös seuraavaan alkuun. Pisteiden väliin ja niitä edeltävän sanan väliin ei jätetä välilyöntejä (mp.). Díaz Cintas ja Remael (2007, 113) jatkavat, että jotkut tekstitysfirmit käyttävät tilan säästämiseksi kahta pistettä kolmen pisteen sijaan. Nykyinen trendi heidän mukaansa kuitenkin on jättää kolme pistettä kokonaan pois. Tällöin katsoja päättelee ajatuksen jatkumisen siitä, että ensimmäisen repliikin lopusta puuttuu piste ja että seuraava repliikki alkaa pienellä alkukirjaimella. (Mp.)

Kolmella pisteellä voi olla ruututextikäännöksissä myös muita funktioita. Kolmella pisteellä voidaan ilmentää tarvittaessa esimerkiksi puheen epäröintiä, änkytystä ja sitä, kun toinen puhuja keskeyttää toisen (Díaz Cintas & Remael 2007, 113, 115). Jos puheessa on selkeä tauko, voi kolmea pistettä käyttää repliikin lopussa. Repliikin alussa kolmea pistettä käytetään silloin, kun puheen alkua ei kuulu (Díaz Cintas & Remael 2007, 114).

5.8.5 Lainausmerkit

Díaz Cintas ja Remael (2007, 119) kuvailevat lainausmerkkien käyttöä ruututextikäännöksissä harmaaksi alueeksi. Lainausmerkkejä ei heidän (mp.) mukaansa käytetä kovin systemaattisesti ja niiden käyttötarkoitukset ovat osittain samoja kuin kursiiivin käyttötarkoitukset: Lainausmerkeillä (tai kursiiivilla) merkitään esimerkiksi näyttelijän keksimät, kieliopillisesti virheelliset tai hyvin marginaaliseen rekisteriin kuuluvat sanat, brändinimet sekä ravintoloiden, kauppojen jne. nimet.

Lainausmerkkejä käytetään ruututextikäännöksissä myös suoran esityksen ja lainausten merkitsemiseen (kuten teksteissä yleensä). Tilanteissa, joissa lainaus jatkuu useamman repliikin

ajan, on erilaisia tapoja käyttää lainausmerkkejä. Lainausmerkit voi laittaa normaalisti vain lainauksen alkuun ja sen loppuun, mutta jotkin firmat suosivat lainausmerkkien merkitsemistä jokaisen yksittäisen repliikin, joka on osa lainausta, alkuun ja loppuun. Tätä käytäntöä perustellaan sillä, että repliikit luetaan yksi kerrallaan ja siksi katsojaa tulee muistuttaa, että kaikki repliikit ovat lainausta. (Díaz Cintas & Remael 2007, 119–120.) Díaz Cintas ja Remael (mp.) suosittelevat pitkissä lainauksissa lainausmerkkien laittamista ensimmäisen repliikin ja kaikkien muiden repliikkien, jotka kuuluvat lainaukseen, alkuun, mutta vain viimeisen repliikin loppuun. Mutta jos lainaus on vain kaksi repliikkiä pitkä, suosittelevat he lainausmerkkien laittamista vain ensimmäisen repliikin alkuun ja toisen repliikin loppuun (mp.).

Díaz Cintas ja Remael (2007, 119) suosittelevat käyttämään ruututextikäännöksissä kursii via tilanteissa, joissa standardikäytännön mukaan käytettäisiin lainausmerkkejä, koska kursii vie vähemmän tilaa. Lainausmerkit ovat kuitenkin kursii via yleisempiä, esimerkiksi koska kursii ei erotu selkeästi ruututextissä ja jää siksi joiltain katsojilta huomaamatta (mp.).

Eri kielissä käytetään erilaisia lainausmerkkejä, mutta useissa tekstitysohjelmissa ei voi käyttää esimerkiksi ranskalaisia tai espanjalaisia lainausmerkkejä, joten niiden sijaan käytetään usein englannin kielen mukaisia lainausmerkkejä (Díaz Cintas & Remael 2007, 119).

5.8.6 Huuto- ja kysymysmerkki, kaari- ja hakasulkeet sekä vinoviiva

Díaz Cintas ja Remael (2007, 109–110) suosittelevat käyttämään huutomerkkejä säästeliäästi, koska ne voivat ylikäytettyinä menettää tehonsa ruututextikäännöksessä ja koska puheen intensiivisyys välittyy katsojalle myös äänestä ja kuvasta. Heidän mukaansa huutomerkkejä ei esimerkiksi kannata kopioida dialogilistasta suoraan ruututextikäännökseen (mp.). Kuten kaksoispisteen kohdalla jotkin tekstitysfirmit käyttävät huuto- ja kysymysmerkkien kanssa välilyöntiä niiden ja niitä edeltävän sanan välillä, mutta Díaz Cintas ja Remael (2007, 109) eivät suosittele välilyönnin käyttöä näidenkään merkkien kanssa.

Kaari- ja hakasulkeita ei Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 108) mukaan juuri käytetä ruututextikäännöksissä, koska ne toimivat vain hyvin rajatuissa konteksteissa. Sulkeita käytetään antamaan lisätietoa tai selityksiä, jotka ovat muutenkin asioita, jotka ovat yleensä ruututextikäännöksistä poistiivistettäviä ja siksi sulkeita ei myöskään juuri näe ruututextikäännöksissä (mp.).

Monet ohjeet kehottavat välttämään vinoviivojen käyttöä ruututekstikäännöksissä. Tyypillisesti niitä käytetään vain jossain vakiintuneissa tapauksissa, kuten verenpaineen (esim. *130/85 mmHg*) merkitsemisessä (Díaz Cintas & Remael 2007, 116–117).

5.9 Symbolien käyttö ruututekstikäännöksissä

Myös matemaattisia symboleita tulisi välttää ruututekstikäännöksissä. Joitain vakiintuneita, katsojille tuttuja symboleita voi käyttää ongelmitta. Nämä vaihtelevat kohdekulttuureittain ja -kielittäin. Tällaisia usein käytettäväksi sopivia symboleita ovat esimerkiksi eri valuuttojen symbolit. Ensisijaisesti symboleiden kohdalla suositellaan kuitenkin aina niiden auki kirjoitettua versioita (esim. *dollari* eikä *\$*) ja symbolia vasta viimeisenä vaihtoehtona. (Díaz Cintas & Remael 2007, 117.)

6 Tutkimusaineisto ja -menetelmä

Seuraavissa alaluvuissa esittelen tarkemmin tutkimusaineistoni ja tutkimusmenetelmäni.

6.1 Tyler Oakleyn videot

Tutkimusaineistoni koostuu yhdysvaltalaisen youtubettajan Tyler Oakleyn YouTube-videoista, tarkemmin sanottuna näiden YouTube-vlogien ruututekstikäännöksistä.

Oakley on yksi YouTuben lyhyen historian menestyneimmistä vloggaajista (FootofaFerret 2015). Hänen pääkanavallaan (*Tyler Oakley*) on tämän tutkielman kirjoitusvaiheessa yli 7,7 miljoonaa tilaajaa ja kanavan videoita on katsottu yhteensä yli 667 miljoonaa kertaa (YouTube/Tyler Oakley s.d.). Oakley perusti YouTube-kanavansa syyskuussa 2007 ja kanava on edelleen aktiivinen. Kanavan vanhin katsottavissa oleva video *Raindrops* on julkaistu loka-kuussa 2007. Vuonna 2012 Oakleyn kanava oli saavuttanut niin suuren suosion, että hän alkoi tehdä YouTube-videoita kokopäiväisesti. Vuoden 2013 kesäkuuhun mennessä Oakleyn kanavalla oli jo yli miljoonaa tilaajaa. (FootafFerret 2015.) Oakleyn videot ovat suurimmaksi osaksi vlogeja erilaisista aiheista.

Oakleyn videoita on tutkimusaineistossa yhteensä 16 ja ne ovat kaikki Oakleyn pääyoutube-kanavalta *Tyler Oakley*. Kaikki aineiston videot on käännetty ruututekstikäännöksin sekä suomeksi että saksaksi. Kaikissa videoissa on myös alkukielinen, tässä tapauksessa englanninkielinen, tekstitys. Yhteensä tarkasteltavia ruututekstikäännöksiä aineistossa on siis 32 ja tietyissä osissa analyysiäni vertaan ruututekstikäännöksiä myös videoiden alkukielisiin tekstityksiin, joita on niin ikään yhteensä 16. Analysoitavista videoista uusin, *MY VIDEO OUTTAKES???* (Oakley 2015h), on julkaistu YouTubessa 10.3.2015 ja vanhin, *What YouTubers Say Off Camera* (Oakley 2014e), 18.1.2014. Videoiden ruututekstikäännösten tarkkoja julkaisuaikoja ei YouTubesta pysty katsomaan, mutta ruututekstikäännöksiä on kuitenkin voinut lisätä Oakleyn videoihin vasta alkuvuodesta 2015 (Oakley 2015b).

Aineiston videoiden tärkein valintaperuste on ollut se, että ne olivat kaikki aineiston keruuvaiheessa uusimpia Oakleyn videoita, joissa oli sekä suomen- että saksankieliset ruututekstikäännökset. Videot ovat myös kaikki tyypillisiä YouTube-vlogeja eli ne ovat formaateiltaan samanlaisia.

6.2 Tutkimusmetodi

Koska analyysini koostuu useasta pienestä eri aihepiiristä, olen analysoinut niistä jokaista hieman eri tavalla. Tekstin sujuvuuden vuoksi olen kuvailut yksityiskohtaisemmin jokaisen tarkasteltavan piirteen analyysi-luvussa metodin, jolla olen kyseistä piirrettä tutkinut. Yleisesti ottaen olen analysoidessani vertaillut aineistoni ruututekstikäännösten konventioita ja luvussa 5 *Ruututekstikäntäminen ja sen konventiot* esiteltyjä ammattimaisia konventioita. Esimerkiksi huutomerkkien käytön analysointia varten aineiston käänöksistä on etsitty kaikki huutomerkkit ja niiden käyttöä on vertailtu aiemmin esiteltyihin huutomerkkien käytön konventioihin.

Analyysissäni olen käyttänyt kolmea eri tapaa tarkastella ruututekstikäännöksiä. Olen tarkastellut ruututekstikäännöksiä katsomalla niitä YouTubessa videokuvan kanssa eli juuri siinä muodossa, missä ruututekstikäännöksiä normaalisti katsotaan. Tässä näkymässä (toisin kuin ruututekstikäännösten litteraateissa ja tekstitysohjelmassa, joista kerron tarkemmin alla) olen esimerkiksi pystynyt analysoimaan ruututekstikäännösten ulkonäköä, sijaintia ruudulla ja repliikkien rivinvaihtoja.

Ruututekstikäännösten tekstin yksityiskohtaisempaan analysoimiseen olen käyttänyt apuna ruututekstikäännösten litteraatteja. YouTubessa ruututekstikäännöksen litteraatin saa auki heti videon alapuolelta, otsikon oikealta puolelta löytyvästä valikosta. Litteraatti avautuu omaan ikkunaansa YouTubessa ja olen kopioinut jokaisen litteraatin tästä ikkunasta itselleni erilliseksi tekstitiedostoksi. Näin olen pystynyt tarkastelemaan litteraatteja tekstinkäsittelyohjelmalla. Litteraateissa näkyy itse repliikkien lisäksi niiden aikakoodit eli repliikin paikka videossa sekunnin tarkkuudella. Litteraateissa ei näy mahdollisia rivinvaihtoja, mutta repliikit ovat muuten täysin samassa muodossa kuin videokuvan kanssa.

Lisäksi olen tiettyjen piirteiden tarkastelua varten käyttänyt YouTuben tekstitysohjelmaa. Tietyn videon julkaistuja ruututekstikäännöksiä pääsee tarkastelemaan tekstitysohjelmassa avaamalla kyseisen videon *Tekstitykset*-valikon ja klikkaamalla sieltä *Lisää tekstitys*. Valikko löytyy klikkaamalla videosoitimen oikeasta alareunasta löytyvää rataskuvaketta. *Lisää tekstitys*-valinnalla avautuu YouTuben tekstitysohjelma. Kun *Valitse Kieli* valikosta valitsee kielen, jolla ruututekstikäännös, jota haluaa tarkastella, on laadittu, avautuu kyseinen ruututekstikäännös tekstitysohjelmaan välilehdelle *Tekstitykset*. Ohjelman välilehdellä *Nimi ja kuvaus* voi laatia videoiden otsikoille ja kuvaukselle käännökset, mutta ne eivät kuulu tutkimuskoh-

teisiini. Tekstitysohjelma on julkaistuja ruututekstikäännöksiä tarkastellessa ”lukittu” eli aineistoni ruututekstikäännöksiä ei voi muokata eikä niihin voi lisätä esimerkiksi uusia repliikkejä tai lisätä muutenkaan tekstiä. Tekstitysohjelmassa kuitenkin näkee esimerkiksi repliikkeen tarkemmat aikakoodit, mikä on ollut oleellista tietoa tietyissä osin analyysiäni.

Olen myös tutkinut tekstitysohjelman eri toimintoja, mutta tämän olen joutunut tekemään aloittamalla uuden ruututekstikäännöksen laatimisen. Olen siis lähtenyt lisäämään suomenkielistä ruututekstikäännöstä satunnaiseen Tyler Oakleyn videoon, jossa ei vielä ollut suomenkielistä ruututekstikäännöstä. Ruututekstikäännöstä pääsee laatimaan seuraamalla samaa reittiä kuin edellä kuvattu, mutta nyt kun kieleksi valitsee jonkun, jolla ruututekstikäännöstä ei ole vielä laadittu, tekstitysohjelma on niin ikään ”auki” ja olen päässyt kokeilemaan ruututekstikäännöksen laatimista ja ohjelman eri toimintoja. En ole kuitenkaan varsinaisesti laatinut yhtäkään uutta ruututekstikäännöstä mihinkään Oakleyn videoon ja olen aina kokeilujeni lopuksi poistanut mahdolliset lisäämäni repliikit ohjelman *Poista luonnos* -toiminnolla. Tekstitysohjelman avaamiseen – joko jo julkaistun ruututekstikäännöksen tarkastelemiseksi tai uuden lisäämiseksi – käyttäjän tulee olla kirjautunut YouTubeen. Tätä varten olen käyttänyt omaa henkilökohtaista YouTube-tiliäni, mutta muuten olen tarkastellut aineistoa kirjautumatta sisään YouTubeen.

Vaikka analyysini kohteena ovat aineistoni videoiden suomen- ja saksankieliset ruututekstikäännökset, vertailen niitä välillä myös videoiden alkukieliseen eli englanninkieliseen tekstitykseen. Kaikki aineistoni videot oli tekstitetty englanniksi ennen kuin niihin on pystynyt lisäämään ruututekstikäännöksiä (Oakley 2015b). Kuten aikaisemmin mainitsin, videoiden ruututekstikäännökset on alun perin ajastettu tämän englanninkielisen tekstityksen mukaan, mutta tutkiessani tekstitysohjelmaa havaitsin, että kääntäjä voi kuitenkin halutessaan muokata repliikkien ajatusta raahaamalla repliikkien aloitus- ja lopetuskohtia haluttuun kohtaan tekstitysohjelmassa videokuvan alla olevassa aikajanassa. Alkukieliset repliikit näkyvät myös tekstikenttien yläpuolella, johon käännösrepliikit laaditaan. Kääntäjien onkin luultavasti ollut luontevaa käyttää englanninkielistä tekstitystä videon ääniraidan sijaan alkutekstinään. Alkukielisten repliikkien asettelu ruututekstikäännösten tekstikentän yläpuolelle ja ruututekstikäännösten ja alkukielisen tekstityksen sama ajastus saavat kääntäjän tehtävän näyttämään yksittäisten alkukielisten repliikkien kääntämiseltä videon kääntämisen sijaan. Analyysissä selvisikin, että kääntäjät harvemmin poikkesivat valmiista ajastuksesta tai yksittäisten repliikkien sisällöstä eli alkukielinen tekstitys on luultavasti vaikuttanut paljon myös ruututekstikäännösten lopulli-

seen muotoon eikä alkukielistä tekstitystä ollut mielestäni sopivaa täysin ohittaa. Olenkin vertaillut ruututekstikäännöksiä myös alkukieliseen tekstitykseen analyysin niissä osissa, joissa alkukielisellä tekstityksellä on näyttänyt olevan vaikutusta myös ruututekstikäännöksiin.

7 Ruututekstikäännösten konventiot Tyler Oakleyn YouTube-vlogeissa

Seuraavissa alaluvuissa käyn läpi analyysini tulokset. Käyn läpi kaikki konventiot ja normit, jotka esiteltiin luvussa 2 *Ruututekstikääntäminen ja sen konventiot* ja analysoin, millaisia konventioita ja normeja aineistoni ruututekstikäännöksissä on havaittavissa verrattuna näihin ammattimaisiin ruututekstikääntämisen normeihin.

Annan useassa alaluvussa tuloksiani selventäviä esimerkkejä ruututekstikäännöksistä sekä alkukielisistä tekstityksistä. Nämä esimerkit on annettu aina seuraavassa muodossa:

(X) YOU WILL DIE (Oakley 2015k)
4:34 "Näin Les Misin kolme kertaa teattereissa,
4:34 "Ich habe Les Mis drei mal gesehen,

Ennen repliikkiä on annettu sen aikakoodi eli alkamiskohta videossa sekunnin tarkkuudella ja sen jälkeen alkaa varsinainen ruudussa näkyvä repliikki. Repliikit on kopioitu aina suoraan litteraatista (aikakoodi mukaan lukien) eli niiden muotoilu on täysin sama kuin mitä katsoja näkisi videossa. Esimerkin yllä on annettu kyseessä olevan videon koko nimi ja lähdeviite sekä esimerkin numero. Mikäli vertailen esimerkissä useampaa repliikkiä samasta videosta, kuten yllä olevassa esimerkissä, kaikki samasta videosta olevat repliikit on listattu saman otsikon alle. Repliikkien kielestä on normaalisti selvää onko kyse suomen- vai saksankielisestä ruututekstikäännöksestä vai englanninkielisestä tekstityksestä, mutta tarvittaessa olen tarkentanut myös mistä tekstityksestä repliikki on.

7.1 Ruututekstikäännösten ulkoasu

Ruututekstikäännösten ulkoasun tarkastelua varten olen laittanut satunnaisen, aineistooni kuuluvan videon pyörimään YouTubeen videosoittimeen ruututekstikäännöksen kanssa ja olen tässä näkymässä tehnyt havaintoja ruututekstin ulkonäöstä. Olen myös kokeillut YouTubeen videosoitin eri toimintoja, joilla katsoja voi itse muokata ruututekstin ulkonäköä. Tämän lisäksi olen myös tarkastellut YouTubeen tekstitysohjelman eri toimintoja selvittääkseni, voivatko kääntäjät itse muokata ruututekstikäännöstensä ulkoasua.

YouTubeen videosoitimesta on tietyt oletusasetukset tekstityksille, mutta videosoitimesta löytyy myös valikko, jossa näitä asetuksia voi muuttaa katsojan omien mieltymysten mukaan. Samat asetukset koskevat sekä alkukielisiä tekstityksiä että ruututekstikäännöksiä. Alla olevassa *Taulukko 1* -taulukossa on esitelty kaikki nämä ominaisuudet, mitkä niiden oletusasetukset ovat ja mitä muita vaihtoehtoja katsojalla on käytettävissään. Kaikkien ominaisuuksien

ja eri asetusvaihtoehtojen nimet ja kirjoitusasut ovat samat kuin YouTuben suomenkielisessä videosoittimessa.

Taulukko 1. YouTuben videosoittimen tekstitysten ulkoasun muokkausvalikko

Ominaisuus	Oletusasetus	Muut vaihtoehdot
Kirjasinperhe	Suhteellinen Sans-Serif	Kiinteävälinen Serif, Suhteellinen Serif, Kiinteävälinen Serif, Tavallinen, Kursiivi, Isot kirjaimet
Kirjasimen väri	Valkoinen	Keltainen, Vihreä, Syaani, Sininen, Magenta, Punainen, Musta
Kirjasinkoko	100 %	50 %, 75 %, 150 %, 200 %, 300 %, 400 %
Taustaväri	Musta	Valkoinen, Keltainen, Vihreä, Syaani, Sininen, Magenta, Punainen
Taustan läpinäkyväisyys	75 %	0 %, 25 %, 50 %, 100 %
Ikkunan väri	Musta	Valkoinen, Keltainen, Vihreä, Syaani, Sininen, Magenta, Punainen
Ikkunan läpinäkyväisyys	0 %	25 %, 50 %, 75 %, 100 %
Merkkien reunojen tyyli	Ei mitään	Varjostus, Korotettu, Upotettu, Hahmotelma
Kirjasimen läpinäkyväisyys	100 %	25 %, 50 %, 75 %

Oletusasetuksilla YouTube-tekstityksen fontti on päätteetön fontti, jonka nimitys soittimessa on *Suhteellinen Sans-Serif* (engl. *Proportional Sans-Serif*, saks. *Proportionale serifenlose Schrift*). Tekstin väri on automaattisesti valkoinen ja tekstiä ympäröi musta taustaväri, joka on hieman läpinäkyvä. Itse merkeissä ei ole oletusasetuksilla mitään tehosteita kuten varjostusta ja merkit ovat myös täysin läpinäkyvyyttä. Huomion arvoista on, että ruututekstikäänntäjä luo käännöksensä YouTuben tekstitysohjelmassa myös näillä samoilla oletusasetuksilla. Käänntäjällä ei ole mahdollisuutta muuttaa näitä asetuksia tekstitysohjelmassa.

Kuten taulukosta 1 näkyy, ruututekstikäänntetyn videon katsojalla on kuitenkin monia eri mahdollisuuksia muokata ruututekstikäänntöksen ulkonäköä. Tekstin fontti voi olla päätteetön tai päätteellinen ja molemmissa yksittäiset merkit voivat olla joko saman tai eri levyisiä eli

kiinteävälisiä tai suhteellisia. Kirjasinperhe *Tavallinen* tarkoittaa toista fonttia, joka on myös päätteetön ja suhteellinen. *Kursiivi* ja *Isot kirjaimet* tarkoittavat niin ikään fontteja, joista ensimmäinen on kursivoitu ja jälkimmäisessä kaikki kirjaimet ovat isoja. Fontin värille on myös paljon eri vaihtoehtoja, samoin tekstin taustavärille. Taustavärin voi myös poistaa kokonaan asettamalla sen läpinäkyvyyden nolnaan prosenttiin. Kirjaimista voi myös tehdä hieman enemmän tai vähemmän läpinäkyviä ja kirjaimiin voi lisätä eri tehostuskeinoja kuten varjostuksen.

Asetukset *Ikkunan väri* ja *Ikkunan läpinäkyvyyttä* vaikuttavat myös tekstin taustaväriin. Mikäli valikosta valitsee eri ikkunan värin kuin taustavärin, ikkunan väri näyttäisi sekoittuvan taustaväriin. Esimerkiksi jos taustaväriksi on valittu musta, ja ikkunan väriksi valitaan valkoinen, tuloksena on harmaa tausta. Tällöin ikkunan läpinäkyvyyden tulee olla suurempi kuin automaattinen nolla prosenttia.

Oletusasetuksillaan YouTuben ruututextikäännökset mukailevat suurelta osin tavanomaisia ruututextikäntämisen normeja. Tekstin valkoinen väri ja päätteetön fontti ovat vakiintuneet ruututextikäntöksiin muutenkin (Díaz Cintas & Remael 2007, 84; Jüngst 2010, 41) ja niin on myös mustan taustavärin käyttö tekstin helppolukuisuuden takaamiseksi (Díaz Cintas & Remael 2007, 84; Jüngst 2010, 39). YouTuben ruututextikäntösten tekstiä ei ole varjostettu, kuten ruututextikäntöksissä yleensä on tapana (Díaz Cintas & Remael 2007, 84), mutta ruututextikäntökset ovat silti edelleen helppolukuisia mustan taustansa ansiosta. Näiden oletusasetusten voisi sanoa olevan YouTuben ruututextikäntösten normi, koska ne ovat kaikissa videoissa samat.

7.2 Ruututextikäntösten paikka videokuvassa

Samoin kuin ruututextikäntösten ulkoasun kohdalla, olen myös tätä analyysin osaa varten tarkastellut ruututextikäntöksiä videon kanssa YouTuben videosoitinissa. Lisäksi olen tarkastellut YouTuben tekstitysohjelman ominaisuuksia.

Kun tekstityksiä (ruututextikäntöksiä tai alkukielisiä tekstityksiä) katsoo YouTubessa videosoitimen oletusasetuksilla, tekstitykset on aina keskitetty ja ne sijaitsevat ruudun alareunassa. Mikäli repliikki on yksirivinen, on tämä yksi tekstitysrivi aivan ruudun alareunassa, ei yhtä riviä korkeammalla, missä kaksirivisen repliikin ylempi rivi olisi.

Katsoja voi kuitenkin halutessaan muuttaa tekstityksen sijaintia mille tahansa kohtaa ruutua raahaamalla tekstityksen hiirellään haluamaansa kohtaan kuvaa. Jos tekstityksen siirtää esimerkiksi ylemmäs niin, että se pysyy noin kuvan keskellä, tekstitys jatkuu keskitettynä. Mikäli tekstitystä alkaa siirtää vasemmalle tai oikealle niin paljon, että tekstitys ei keskitettynä enää mahtuisi kuvaan, alkaa tekstitys näkyä niin ikään vasemmalle tai oikealle keskitettynä.

YouTuben tekstitysohjelmassa ruututekstikäntäjällä ei ole varsinaista mahdollisuutta itse muuttaa ruututekstikäännöksen sijaintia. Ruututekstikäännös alkaa ohjelmassa aina aivan alareunasta ja jos repliikkirivistä tulee liian pitkä, jatkaa ohjelma automaattisesti toiselle repliikkiriville tai kääntäjä voi itse vaihtaa repliikkiriviä painamalla enter-näppäintä. Teoriassa siis ruututekstikäännöksen saisi esimerkiksi tehtyä pelkästään yläreunaan lisäämällä jokaiseen repliikkiin tyhjiä repliikkirivejä enter-näppäintä painamalla, mutta tämä ei ole sama asia kuin ruututekstin sijainnin muuttaminen. Videosoitimen oletusasetuksilla nämä tyhjät repliikkirivit näkyisivät mustina palkkeina videon keskellä, koska oletusasetuksilla ruututekstikäännöksissä on musta taustaväri.

Aineiston ruututekstikäännöksissä on tekstin paikkaan nähden myös selkeät normit, kun käytössä on tekstitysten oletusasetukset. Nämäkin normit ovat suurelta osin samoja, kuin ruututekstikäännöksissä yleensä. Tekstin sijoittaminen kuvan alareunaan on ruututekstikäntämisen tavanomaisten konventioiden mukaista (Hartama 2007, 188). Myös tekstin keskittäminen on yleistä (Díaz Cintas & Remael 2007, 82), vaikka tässä tapauksessa myös ammattimaisissa ruututekstikäännösten normeissa on enemmän hajontaa. Poikkeuksellista on, ettei YouTuben tekstitysohjelmalla ole varsinaista mahdollisuutta vaihtaa ruututekstikäännöksen paikkaa kuvassa aina ajoittaisen tarpeen mukaan.

7.3 Repliikkien merkkimäärät

YouTuben tekstitysohjelmassa kapeampia merkkejä, kuten esimerkiksi i-kirjaimia, mahtuu yhdelle repliikkiriville enemmän kuin leveämpiä merkkejä. Testasin tämän YouTuben tekstitysohjelmassa, jossa kirjoitin yhdelle repliikkiriville pelkkiä o-kirjaimia ja sitten pelkkiä i-kirjaimia. O-kirjaimia mahtui yhdelle riville huomattavasti vähemmän kuin i-kirjaimia. Tästä syystä yhteen repliikkiriviin mahtuvaa merkkimäärää on vaikea arvioida tarkkaan. Se, kuinka monta merkkiä repliikkiriviin mahtuu, riippuu myös siitä, kuinka paljon tilaa eri levyiset merkit vievät. Analyysissäni pyrin etsimään aineiston merkkimääriltään pisimmät repliikit, tar-

kemmin sanottuna pisimmät yksittäiset repliikkirivit, joista saisi arvion yhden repliikkirivin maksimimerkkimäärästä.

Yksittäisten repliikkien merkkimäärää ei näy mistään suoraan, joten olen analyysiä varten tarkastanut kaikkien ruututekstikäännösten repliikkien merkkimäärät niiden litteraateista tekstintäyttyohjelman *Sanamäärä*-toiminnolla, jolla voi laskea myös yksittäisten merkkien määrät tietyssä tekstin pätkässä. Kaksirivisistä repliikeistä olen laskenut erikseen ensimmäisen eli pidemmän rivin merkkimäärät ja toisen eli lyhyemmän rivin. Rivivaihdot eivät näy suoraan litteraatista, joten rivien vaihtokohdat olen katsonut videoista.

Pisimmät repliikkirivit aineistossa löytyvät videoiden *GAY-DAR* (Oakley 2014a) ja *How to Catch the Gays* (Oakley 2015d) saksankielisistä ruututekstikäännöksistä:

(1) GAY-DAR (Oakley 2014a)
0:22 Also ist es Zeit (klatscht) für ein weiteres (klatscht) Q (klatscht) and Slay. (klatscht)

(2) HOW TO CATCH THE GAYS (Oakley 2015d)
3:50 Ich will einen Club für lesbische, schwule und bisexuelle Leute an meiner Schule starten,

Molemmat ovat yksirivisiä repliikkejä ja merkkejä on molemmissa repliikeissä yhteensä 89 (välilyönnit mukaan laskettuna). Luku on huomattavasti suurempi kuin ruututekstikäännösten tyypilliset täysipitkien rivien merkkimäärät, jotka vaihtelevat noin 30 ja 43 merkin välillä (Díaz Cintas & Remael 2007, 84; Hartama 2007, 192–193; Jüngst 2010, 32; Pedersen 2011, 19; Vertanen 2007, 151). Vaikka yhden täysipitkän repliikkirivin varsinainen merkkimäärää YouTube-ruututekstikäännöksissä voisikin olla hieman suurempi tai pienempi kuin 89 riippuen merkkien leveydestä, on selvää että YouTube-ruututekstikäännöksiin mahtuu paljon enemmän merkkejä yhdelle riville kuin ruututekstikäännöksissä normaalisti.

On huomattava kuitenkin, että yhdelle riville mahtuva merkkimäärä voi ruututekstikäännöksissä olla eri, jos katsoja valitsee YouTuben videosoitimessa niille eri fontin. Kuten luvussa 5.1 *Ruututekstikäännösten ulkoasu* esiteltiin, katsoja voi valita ruututekstikäännöksille muun muassa kaksi erilaista kiinteävälisiä fonttia eli fonttia, joissa jokainen merkki vie riviltä yhtä paljon tilaa. Tällaisella fontilla yhdelle riville mahtuva merkkimäärä niin ikään pienenee. Myös fontit *Tavallinen* ja *Isot kirjaimet* vievät enemmän tilaa kuin oletusfontti, vaikka ne eivät ole kiinteävälisiä. Olen tarkistanut eri fonttien vaikutuksen repliikkirivien pituuteen koikeilemalla niitä YouTuben videosoitimessa sekä suomen- että saksankielisten ruututekstikäännösten kanssa. Olen tässä kuitenkin määritellyt pisimmät ja lyhyimmät repliikkirivit vi-

deosoittimen oletusfontin mukaan, joka on sama fontti, jolla ruututekstikäännökset on alun perin tekstitysohjelmalla laadittu, eikä tekstitysohjelmassa ole mahdollista vaihtaa fonttia.

Aineiston lyhin repliikkirivi, joka on kolmen merkin mittainen, löytyy videon *No Glory in the Process* -videon (Oakley 2015i) saksankielisestä ruututekstikäännöksestä:

(3) No Glory in the Process (Oakley 2015i)
6:20 Bye

Tässä tapauksessa YouTube-ruututekstikäännökset näyttäisivät seuraavaan tyypillisiä ruututekstikääntämisen normeja, joiden mukaan alle neljän tai viiden merkin repliikit ovat harvinaisia (Díaz Cintas & Remael 2007, 85). Aineiston ruututekstikäännöksissä on esimerkiksi muutamia neljän merkin mittaisia repliikkejä, mutta vain edellä mainittu yksi kolmen merkin repliikki.

7.4 Repliikkien rivimäärä ja rivijako

Repliikit näkyvät ruututekstikäännösten litteraateissa aina yksirivisinä, joten tätä analyysin osaa varten olen tarkastellut ruututekstikäännöksiä videoissaan YouTuben videosoittimessa ja ottanut ylös kaikki kaksiriviset repliikit (ja yhden kolmirivisen) sekä merkannut repliikkien rivinvaihtokohtat. Olen jälleen myös palannut YouTuben tekstitysohjelmaan katsoakseni, kuinka paljon rivejä kääntäjillä on käytössään ja kuinka he voivat muokata repliikkien rivimääriä ja rivinvaihtokohtia.

YouTuben tekstitysohjelmassa ruututekstikääntäjällä on käytettävissään enintään 12 riviä yhdelle repliikille. Teoriassa yksi repliikki voisi siis olla jopa 12 riviä pitkä, mutta aineistoni ruututekstikäännöksissä on enintään kolmirivisiä repliikkejä. Tarkemmin sanottuna yhdessä suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä on yksi kolmirivinen repliikki ja muuten ruututekstikäännöksissä on vain joko yksi- tai kaksirivisiä repliikkejä. Taulukossa 2 on alla esitelty tarkemmin repliikkirivien määrät ruututekstikäännöksissä:

Taulukko 2. Repliikkirivien määrät suomen- ja saksankielisissä ruututekstikäännöksissä

	Yksiriviset	Kaksiriviset	Kolmiriviset	Repliikkejä yht.
Suomenkieliset	2 296 (99,35 %)	14 (0,61 %)	1 (0,04 %)	2 311 (100 %)
Saksankieliset	2 172 (96 %)	84 (4 %)	0	2 256 (100 %)

Huomattavasti suurin osa kaikista ruututextikäännösten repliikeistä on yksirivisiä. Aineiston 16 videosta yhdeksässä eli hieman yli puolessa videoista ruututextikäännökset koostuvat ainoastaan yksirivisistä repliikeistä. Saksankielisissä ruututextikäännöksissä on hieman enemmän kaksirivisiä repliikkejä kuin suomenkielisissä ruututextikäännöksissä, mutta suomenkielisissä ruututextikäännöksissä on aineiston ainoa kolmirivinen repliikki. Repliikkien voisi sanoa olevan aineiston ruututextikäännöksissä yleensä enintään kaksirivisiä, mutta useimmiten vain yksirivisiä.

Aineiston kaksiriviset repliikit on jaettu kahdella eri tavalla kahteen riviin. YouTuben tekstitysohjelma vaihtaa automaattisesti repliikkiriviä, kun ensimmäisen rivin merkkimäärä tulee täyteen. Tämä sallittu merkkimäärä on kuitenkin melko iso, kuten luvussa *7.3 Repliikkien merkkimäärät* esittelin. Pisimmillään yksi rivi ruututextikäännösten oletuskoossa on visuaalisesti melkein koko videokuvan mittainen, mutta molemmille reunoille on jätetty pienet marginaalit. Yhden rivin suuri sallittu merkkimäärä selittänee osittain, miksi niin monissa ruututextikäännöksissä on vain yksirivisiä repliikkejä.

Tekstitysohjelmassa on kuitenkin mahdollista vaihtaa myös manuaalisesti riviä missä tahansa kohtaa painamalla tietokoneen enter-painiketta. Aineistosta löytyy jonkin verran kaksirivisiä repliikkejä, joiden rivinvaihto on tehty näin manuaalisesti. Alla olevissa taulukoissa 3 ja 4 on esitelty kuinka paljon aineiston ruututextikäännöksissä on kyseisiä kaksirivisiä repliikkejä. Taulukoissa on myös eritelty, kuinka monessa repliikissä ylärivi ja kuinka monessa repliikissä alarivi on riveistä pisin.

Taulukko 3. Manuaaliset rivinvaihdot suomenkielisten ruututextikäännösten kaksirivisissä repliikeissä

Video	Ylin pisin	Alin pisin	YHT.
YOU WILL DIE	7 (58%)	5 (42%)	12

Taulukko 4. Manuaaliset rivinvaihdot saksankielisten ruututextikäännösten kaksirivisissä repliikeissä

Video	Ylin pisin	Alin pisin	YHT.
3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey	31 (58%)	22 (42%)	53
My Big Fat Gay Wedding	7 (100%)	0	7
Ruthless in the Womb	1 (100%)	0	1
			61

Kaksirivisiä repliikkejä on siis käytetty huomattavasti enemmän saksankielisissä ruututextikäännöksissä. Videon *YOU WILL DIE* (Oakley 2015k) suomenkielisessä ruututextikäännöksessä on taulukossa mainittujen repliikkien lisäksi yksi kolmirivinen repliikki. Mitä tulee kaksirivisten repliikkien jakokohtaan, taulukoista 3 ja 4 näkyy, että visuaaliselta kannalta repliikit on sekä saksan- että suomenkielisissä ruututextikäännöksissä useimmiten jaettu kahteen riviin niin, että ensimmäinen repliikkirivi on pidempi kuin alempi.

Mielenkiintoista on, että ruututextikäännöksissä on käytetty huomattavan paljon vähemmän rivinvaihtoja kuin englanninkielisessä tekstityksessä, jossa manuaalisesti tehtyjä rivivaihtoja on kaikissa paitsi yhdessä aineiston videoista (*Ruthless in the womb*, Oakley 2015j). Silloin kun kaksirivisiä repliikkejä on käytetty ruututextikäännöksissä, ovat samat repliikit useimmiten myös englanninkielisessä tekstityksessä kaksirivisiä. Videon *3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey* (Oakley 2015a) saksankielisen ruututextikäännöksen 53 kaksirivisestä repliikistä 43 (n. 81 %) on kaksirivisiä myös englanninkielisessä tekstityksessä ja videon *My Big Fat Gay Wedding* (Oakley 2015e) ruututextikäännöksen seitsemästä kaksirivisestä repliikistä kuusi (n. 86 %) on kaksirivisiä myös englanninkielisessä tekstityksessä. Poikkeuksellisesti videon *Ruthless in the Womb* (Oakley 2015j) yksittäinen kaksirivinen repliikki on yksirivinen englanninkielisessä tekstityksessä.

Videon *YOU WILL DIE* (Oakley 2015k) suomenkielisessä ruututextikäännöksessä taas myös englanninkielisessä tekstityksessä kaksirivisten repliikkien osuus on hieman pienempi: kahdeksan repliikkiä (n. 67 %) 12 kaksirivisestä repliikistä. Huomattavaa tosin on myös se, että kaikissa näissä videoissa englanninkielisessä tekstityksessä on myös muitakin kaksirivisiä repliikkejä, jotka taas eivät ole ruututextikäännöksissä kaksirivisiä. Se, että kääntäjät ovat

ottaneet mallia englanninkielisestä tekstityksestä, onkin tässä tapauksessa enemmän poikkeus kuin sääntö.

Kuten luvun alussa mainitsin, ruututextikäännöksissä on myös repliikkejä, jotka ovat kaksirivisiä, mutta joissa rivi on vaihtunut automaattisesti, koska ensimmäinen repliikkirivin merkikimäärä on tullut täyteen. Manuaalisen ja automaattisen rivinvaihdon ruututextikäännöksissä (ja alkukielisissä tekstityksissä) voi erottaa pienentämällä ja suurentamalla tekstin kokoa YouTuben videosoittimessa. Jos tekstin kokoa pienentää, eikä kaksirivinen repliikki muutu yksiriviseksi, on rivijako tehty tarkoituksella. Jos kaksirivinen repliikki taas muuttuu yksiriviseksi, on rivijako silloin automaattinen. Koska yksi rivi voi olla maksimissaan videokuvan reunasta reunaan, rivijako elää tekstityksen koon mukaan (eli myös kun tekstiä esim. suurentaa, rivejä tulee tarvittaessa useampikin kuin kaksi).

On kuitenkin huomattava, että ruututextikäännöksen maksimikoko on reunasta reunaan videosoittimen oletuskoossa ja koko näytön tilassa, mutta ei sen keskisuudessa versiossa, joka on YouTubessa nimeltään *teatteritila*. Teatteritilassa aineistoni videoiden molempiin sivuihin jää tyhjää tilaa ja teksti jatkuu poikkeuksellisesti reunojen yli tähän tyhjään tilaan ja vaihtuu toiseen riviin vasta, kun teksti yltää videosoittimen reunasta reunaan. Videosoittimen kokoa voi vaihtaa videosoittimen oikeasta alareunasta löytyvillä painikkeilla. Analyysissäni olen kuitenkin keskittynyt jälleen videosoittimen oletusasetuksiin eli olen katsonut myös rivijaot videosoittimen oletuskoolla eli sen pienimmällä koolla ja itse tekstitykset ovat myös olleet oletuskoossaan joka on YouTuben videosoittimessa 100 %.

Alla olevissa taulukoissa 5 ja 6 on esitelty kuinka paljon aineistossa on automaattisesti tehtyjä rivivaihtoja.

Taulukko 5. Automaattiset rivinvaihdot suomenkielisten ruututextikäännösten kaksirivisissä repliikeissä

Video	Rivinvaihtoja
Ruthless in the Womb	1
YOU WILL DIE	1
	Yht. 2

Taulukko 6. Automaattiset rivinvaihdot saksankielisten ruututekstikäännösten kaksirivisissä repliikeissä

Video	Rivinvaihtoja
MY IMPERFECTIONS	12
MY VIDEO OUTTAKES???	1
Ruthless in the Womb	6
THINGS ARE CHANGING	2
YOU WILL DIE	2
	YHT. 23

Automaattisia rivinvaihtoja on molemmissa kielissä vähemmän kuin manuaalisia. Ilmiötä selittää jälleen se, että yhdelle ruututekstikäännöksen riville mahtuu poikkeuksellisen paljon tekstiä. Automaattisia rivinvaihtoja on kuitenkin molemmissa kielissä useammassa eri videossa kuin manuaalisia rivinvaihtoja.

Videon *MY IMPERFECTIONS* (Oakley 2014c) saksankielisessä ruututekstikäännöksessä on huomattavasti enemmän automaattisia rivinvaihtoja kuin muissa ruututekstikäännöksissä. Kyseisessä ruututekstikäännöksessä on muista ruututekstikäännöksistä poiketen n. 57 % vähemmän repliikkejä kuin englanninkielisessä tekstityksessä, vain 77 repliikkiä verrattuna 136 repliikkiin. Kääntäjä on siis yhdistellyt monta kertaa alun perin useampaan lyhyempään repliikkiin jaettua sisältöä yhdeksi pitkäksi repliikiksi, kuten alla olevissa esimerkeissä. Molemmat käännösreplikit on jaettu automaattisesti kahteen repliikkiriviin:

(4) MY IMPERFECTIONS (Oakley 2014c)

2:28 egal wie deine Oberschenkel aussehen, bitte mag sie und jeder meinte dann "bist du besoffen"

2:27 "Like whatever your thighs are like embrace them."

2:29 And everyone was like,

2:30 "Are you drunk?"

(5) MY IMPERFECTIONS (Oakley 2014c)

3:31 und lass mich in den Kommentaren über eine Sache die ihr nicht mögt aber akzeptieren wollt wissen weil wen interessiert?

3:30 And let me know in the comments below,
3:32 what is one thing that you are insecure about maybe,
3:35 but you want to start accepting,
3:37 because who cares?

Koska ruututekstikäännöksessä on monta tällaista pitkää yhdisteltyä repliikkiä, se selittää, miksi niin monet jakautuvat vielä toiselle repliikkiriville. Muissa ruututekstikäännöksissä taas kääntäjät eivät ole muuttaneet alkukielisen tekstin repliikkijakoa, joka toimii myös YouTuben tekstitysohjelmassa ruututekstikäännösten valmiina ajastuspohjana.

Myös videon *Ruthless in the Womb* (Oakley 2015j) saksankielisessä ruututekstikäännöksessä on poikkeuksellisen monta automaattisesti kahteen riviin jaettua repliikkiä, vaikka ei kuitenkaan niin montaa kuin edellä käsitellyssä ruututekstikäännöksessä. Kuten mainitsin luvun alkupuolella, kyseisen videon englanninkielisessä tekstityksessä ei ole poikkeuksellisesti ollenkaan manuaalisesti kahteen riviin jaettuja repliikkejä, vaan kaikki repliikit ovat yksirivisiä. Koska joihinkin repliikkeihin on jo alkukielisessä tekstityksessä sisällytetty paljon tekstiä ja kääntäjät seuraavat tätä repliikkijakoa, ovat ruututekstikäännösten repliikit (myös suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä yksi kaksirivinen repliikki) luonnollisesti joskus myös niin pitkiä, että ne venyvät toiselle repliikkiriville.

Näiden tutkimustulosten perusteella repliikkien rivimäärissä ja rivijaoissa YouTuben ruututekstikäännöksissä ei näyttäisi olevan mitään täysin selkeitä konventioita. Kääntäjät ovat enimmäkseen kuitenkin käyttäneet vain yksirivisiä repliikkejä ja repliikit ovat yleensä enintään kaksirivisiä, kuten ruututekstikäännöksessä muutenkin (Díaz Cintas & Remael 2007, 82; Helin 2008, 136; Ivarsson & Carroll 1998; Pedersen 2011, 8; Vertanen 2007, 155). Silloin kun kaksirivisiä repliikkejä on käytetty, kääntäjät ovat useimmiten itse päättäneet vaihtaa riviä, vaikka joukossa on kyllä myös automaattisia rivinvaihtoja. Mitä tulee kaksirivisten repliikkien visuaaliseen puoleen, ne on useimmiten jaettu niin, että ylempi repliikkirivi on pidempi kuin alempi, toisin kuin ruututekstikäännöksissä yleensä (Díaz Cintas & Remael 2007, 87; Ivarsson & Carroll 1998; Tuominen 2015; Vertanen 2007, 154). Ylin rivi on automaattisesti jaetuissa repliikeissä luonnollisesti aina alemmaa pidempi, mutta jako on useimmiten samanlainen myös manuaalisesti jaetuissa repliikeissä.

7.5 Kursiivin ja suuraakkosten käyttö

YouTuben tekstitysohjelmassa ei ole mahdollisuutta lisätä ruututekstikäännökseen kursiivia tai muutakaan tehostetta kuten lihavointia tai alleviivausta. Kun luin aineiston ruututeksti-

käännökset läpi sekä litteraateistaan ja videoissaan, havaitsin, ettei ruututekstikäännöksissä ole niin ikään käytetty kertaakaan kursiiivia. Kursiivin sijaan tietyissä tapauksissa on käytetty lainausmerkkejä. Esimerkiksi kirjojen nimet, jotka yleensä kursivoidaan ruututekstikäännöksissä (Díaz Cintas & Remael 2007, 126–127; Tuominen 2015), on välillä laitettu lainausmerkkeihin (lainausmerkkien käytöstä lisää luvussa 7.8.8 *Lainausmerkit*).

Ruututekstikääntämisen yleisten normien mukaan kursiiivia käytetään myös esimerkiksi sellaisen puhujan, joka ei näy kuvassa (Díaz Cintas & Remael 2007, 124; Tuominen 2015; Vertanen 2007, 155), vuorosanoissa sekä televisiosta tai radiosta kuuluvan puheen ruututekstikäännöksissä (Díaz Cintas & Remael 2007, 124). Yhtä videota lukuun ottamatta tällaisia tilanteita ei kuitenkaan aineistossa ole, joten kursiivin käyttö ei olisi ollut tarpeellista. Videossa *MY VIDEO OUTTAKES???* (Oakley 2015h) on poikkeuksellisesti toinen puhuja, jonka ääni kuuluu puhelimesta, mutta tässä tapauksessa puhuja on eroteltu ruututekstikäännöksissä käyttämällä tämän nimeä ennen tämän jokaista puheenvuoroa (näiden puheenvuorojen ruututekstikäännöksistä enemmän luvussa 7.8.7 *Yhdysmerkki*).

Suuraakkosia taas löytyy aineiston ruututekstikäännöksistä, mutta niitä ei ole käytetty millään merkittävällä, ruututekstikäännöksille ominaisella tavalla. Myös suuraakkosten käytön analysointia varten luin ruututekstikäännökset läpi litteraateistaan ja otin niistä ylös repliikit, joissa oli käytetty suuraakkosia. Kävin nämä repliikit läpi ja vertailin niiden käyttöä luvussa 5.5 *Kursiivin ja suuraakkosten käyttö ruututekstikäännöksissä* läpi käytyihin ruututekstikääntämisen normeihin tavoitteenani löytää yhtymäkohtia tai eroavaisuuksia.

Isoja kirjaimia on välillä käytetty aineiston ruututekstikäännöksissä esimerkiksi erisnimissä, joiden oikeinkirjoitus sitä vaatii (esim. *VMA* videon *My Two Secrets* (Oakley 2015g) ruututekstikäännöksissä) ja sanoissa, joiden oikeinkirjoitus sitä vaatii tai jotka voidaan kirjoittaa pienten kirjainten lisäksi isoilla kirjaimillakin (esim. *TV* videon *3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey* (Oakley 2015a) saksankielisessä ruututekstikäännöksessä ja *OK* videon *Dear YouTube: HEAR ME OUT* (Oakley 2015b) suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä). Videon *MY IMPERFECTIONS* (Oakley 2014c) saksankielisessä ruututekstikäännöksessä suuraakkosia on käytetty kerran ilmeisesti tehostekeinona:

(6) MY IMPERFECTIONS (Oakley 2014c)
2:34 aber nein! das einzige was ich trinke ist BODY POSITIVI-TEA!

Aineiston ruututestikäännöksissä ei ole myöskään käytetty plansseja, joissa yleensä käytettäisiin suuraakkosia (Díaz Cintas & Remael 2007, 118; Vertanen 2007, 156). Plansseja olisi mahdollisesti voinut käyttää kahdessa aineiston videoista, joissa ruudussa näkyy tekstiä, jota ei lueta erikseen ääneen. Esimerkiksi videon *MY HUGE NEWS* (Oakley 2015f) lopuksi ruutuun ilmestyy teksti *CLICK HERE TO DONATE*. Tekstiä klikkaamalla katsoja siirtyy toiselle internet-sivulle, jossa voi lahjoittaa rahaa hyväntekeväisyyteen. Tämän tekstin olisi voinut ruututestikäännöksissä kääntää lyhyellä planssilla ja suuraakkosilla. Muissa aineiston videoissa ei planssienkaan käytölle olisi kuitenkaan ollut tarvetta.

Kursiivilla tai suuraakkosilla ei näyttäisi normaaleista ruututestikääntämisen normeista poiketen olevan mitään erityistä käyttötarkoitusta YouTuben ruututestikäännöksissä.

7.6 Lyhenteiden käyttö

Olen etsinyt kaikki ruututestikäännöksissä käytetyt lyhenteet litteraateista. Lyhenteiksi olen laskenut kaikki Kotimaisten kielten keskuksen (2015) määrittelemiin lyhennetyyppeihin loppulyhenteet, koostelyhenteet, sisälyhenteet ja lyhennesanat kuuluvat ilmaukset. Kotimaisten kielten keskuksen (2015) lyhennetyypeistä olen tässä kohtaa analyysiä jättänyt huomiotta *merkit*, sillä käyn vastaavia merkkejä läpi erikseen analyysin osassa 7.9 *Symbolien käyttö*.

Aineiston ruututestikäännöksissä on käytetty lyhenteitä yhteensä 66 kertaa – 28 kertaa suomenkielisissä ruututestikäännöksissä ja 38 kertaa saksankielisissä ruututestikäännöksissä. Videoista vain kahdessa ei ollut käytetty mitään lyhenteitä niiden suomen- tai saksankielisissä ruututestikäännöksissä. Muissa videoissa vähintään yhdessä ruututestikäännöksistä oli aina käytetty vähintään kerran jotain lyhennettä.

Käytetyistä lyhenteistä suurin osa on koostelyhenteitä, joissa ”– – on kirjaimia sanan, yhdysosan tai sanaliiton osista” (Kotimaisten kielten keskus 2015), kuten *Q&A*, *TV*, *LGBT* ja *LA*. Ruututestikäännöksissä on myös käytetty kolmea loppulyhennettä – *OK*, *collab* ja *Les Mis* – ”– – joissa sana on katkaistu ennen loppua” (Kotimaisten kielten keskus 2015). Lisäksi yhdessä videossa on molemmissa ruututestikäännöksissä käytetty kerran lyhennettä *Dr.*, joka kuuluu sisälyhenteisiin, ”– – joissa sanan sisältä on jätetty kirjaimia pois, mutta sanan loppu on mukana” (Kotimaisten kielten keskus 2015). Yhdessä suomenkielisessä ruututestikäännöksessä on myös kerran käytetty lyhennettä *Losi* kaupungin nimestä Los Angeles. Luen *Losin* tässä lyhennesanoihin, jotka Kotimaisten kielten keskuksen (2015) määri-

telmän mukaan ovat lyhenteitä, ”– – jotka voi lukea sellaisenaan”. Ruututekstikäännöksissä on kokonaisuudessaan käytetty yhteensä 17 eri lyhennettä eli monet lyhenteet toistuvat kahdessa tai useammassa videossa.

Suurin osa ruututekstikäännösten lyhenteistä esiintyy sellaisenaan myös videoiden alkukielisissä tekstityksissä. Suomenkielisten ruututekstikäännösten 28 lyhenteestä 22 eli noin 79 prosenttia lyhenteistä on samoja kuin alkukielisessä tekstityksessä. Saksankielisten ruututekstikäännösten 38 lyhenteestä jopa 36 eli noin 95 prosenttia on samoja kuin alkukielisessä tekstityksessä. Alla muutama esimerkki lyhenteistä, jotka esiintyvät samanlaisina sekä alkukielisessä tekstityksessä että ruututekstikäännöksissä:

(7) My Big Fat Gay Wedding (Oakley 2015e)

1:13 I don't know if I want to stay in LA,

1:13 Ich weiß nicht, ob ich in LA bleiben möchte,

1:13 En tiedä haluanko jäädä LA:han

(8) My Two Secrets (Oakley 2015g)

0:25 And the VMAs where I got to meet all of these celebrities

0:25 Und die VMAs wo ich all diese Stars treffen

0:25 Ja VMA:ssä, missä sain tavata kaikki nämä julkkikset

(9) Ruthless in the Womb (Oakley 2015j)

4:34 "I saw Les Mis three times in theaters,

4:34 "Ich habe Les Mis drei mal gesehen,

4:34 "Näin Les Misin kolme kertaa teattereissa,

Muutamassa tapauksessa jostain alkukielisen tekstityksen ilmauksesta on käytetty ruututekstikäännöksessä lyhennettyä muotoa. Englannin *okay* on suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä lyhennetty viisi kertaa muotoon *ok* tai *OK*, esimerkiksi:

(10) Dear YouTube: HEAR ME OUT (Oakley 2015b)

2:42 On ihan OK jos et voi,

2:42 It's okay if you can't,

(11) MY IMPERFECTIONS (Oakley 2014c)

0:32 ja aion nyt lukea sen jos on ok?

0:32 and I'm just gonna read it is that okay?

Saksankielisissä ruututekstikäännöksissä taas englannin *wi-fi* ja *computer* on käännetty lyhenneillä *WLAN* ja *PC*:

(12) GAY-DAR (Oakley 2014a)

0:40 ihr Teenage Hooligans, "Geht aus meinem WLAN raus"

0:40 you teenage hooligans, get off my wi-fi.

(13) Ruthless in the Womb (Oakley 2015j)

0:49 Und dasselbe mache ich auch an meinem Tisch, wenn ich an der Tastatur von meinem PC bin.

0:49 and the same against my desk when I'm on my computer and on the keyboard

Lisäksi yhden videon suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä alkukielisessä tekstityksessä käytetty lyhenne *LA* on käännöksessä korvattu eri lyhenteellä:

(14) No Glory in the Process (Oakley 2015i)
2:19 I'm back in L.A. and I spent the weeks
2:19 Olen takaisin Losissa ja olen viettänyt aikaa

Saman videon saksankieliseen ruututekstikäännökseen on vielä lisätty lyhenne *ok* repliikkiin, jota vastaavan alkukielisen tekstityksen kohdalla ei ole käytetty samaa lyhennettä tai saman ilmauksen pidempää muotoa:

(15) No Glory in the Process (Oakley 2015i)
6:14 ja, ich liebe euch, das wärs, ok
6:14 I love you.

Lyhenteitä on siis käytetty ruututekstikäännöksissä enimmäkseen silloin, kun niitä esiintyy myös alkukielisessä tekstityksessä. Tällöin ruututekstikäännöksissä on lähes aina käytetty samaa alkukielisessä tekstityksessä esiintyvää lyhennettä. Ruututekstikäännöksissä on kaiken kaikkiaan käytetty kuitenkin hieman vähemmän lyhenteitä kuin alkukielisessä tekstityksessä: Aineiston alkukielisissä tekstityksissä on yhteensä 40 lyhennettä, mutta suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä vain 28 ja saksankielisissä ruututekstikäännöksissä 38. Normi ruututekstikäännöksissä näyttäisi olevan, että lyhenteitä käytetään ruututekstikäännöksissä, kun niitä käytetään myös alkukielisessä tekstityksessä, mutta muutamissa tapauksissa kääntäjät ovat myös kirjoittaneet ruututekstikäännöksissään alkukielisen tekstityksen lyhenteitä auki tai he ovat käyttäneet lyhenteitä silloinkin, kun niitä ei alkukielisessä tekstityksessä ole käytetty. Lyhenteiden käyttö seuraa ammattimaisten ruututekstikäännösten konventioita siinä mielessä, että kaikki aineistossa käytetyt lyhenteet ovat yleisesti tunnettuja ja siksi niitä voi (kohtuudella) käyttää myös ruututekstikäännöksissä (Díaz Cintas & Remael 2007, 132).

7.7 Numeroiden käyttö

Olen etsinyt aineiston ruututekstikäännöksistä kaikki numerot käyttäen ruututekstikäännösten litteraatteja. Numeroiksi olen laskenut kaikki aineistossa esiintyneet lukusanat. Analyysin fokus on ollut selvittää, milloin lukusanat on kirjoitettu ruututekstikäännöksissä kirjaimin ja milloin numeroin.

Kymmentä suuremmat luvut on kirjoitettu numeroin aineiston suomen- ja saksankielisissä ruututekstikäännöksissä paria poikkeusta lukuun ottamatta, esimerkiksi:

(16) MY HUGE NEWS (Oakley 2015f)
3:32 Viime vuonna Taco Bell lahjoitti 25 000\$.
3:32 Letztes Jahr hat Taco Bell 25.000\$ gespendet.

(17) My Big Fat Gay Wedding (Oakley 2015e)
2:09 "ja sitten 1,200 kertaa tunnissa
2:09 "und dann 1.200 Mal pro Stunde

(18) My Big Fat Gay Wedding (Oakley 2015e)
2:00 Ehkä, niinkuin, tuhat?
2:00 Vielleicht, um die 1000 Mal?

Pienempien lukujen kirjoitusasussa taas on enemmän vaihtelua. Aineistossa on esimerkiksi monia kohtia, joissa ruututekstikäännöksissä on rahasummia. Näistä rahasummista pienetkin eli summat yhdestä kymmeneen dollariin, on kirjoitettu ruututekstikäännöksissä yhtä poikkeusta lukuun ottamatta aina numeroin. Alla esimerkkejä näistä summista sekä yhdestä suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä poikkeuksellisesti kirjaimin kirjoitettu summa:

(19) MY HUGE NEWS (Oakley 2015f)
1:36 Jos kaikki seuraajani antaisivat 10\$,
1:36 Wenn jeder meiner Abonnenten 10\$ gäbe,

(20) YOU WILL DIE (Oakley 2015k)
2:25 se näyttää hyvältä myös mobiilissa, ja se on vain 8 dollaria kuussa
2:25 Die Seite sieht auch auf dem Handy gut aus, und es kostet nur 8 Dollar im Monat,

(21) My Big Fat Gay Wedding (Oakley 2015e)
3:32 se on vain kahdeksan taalaa kuukaudessa jos liityt jäseneksi.
3:32 sind es nur 8 Dollar pro Monat, wenn ihr euch anmeldet.

Rahasummien lisäksi myös pienet prosenttiluvut, kellonajat sekä iät on kirjoitettu ruututekstikäännöksissä lähes aina numeroin. Saksankielisissä ruututekstikäännöksissä jopa 25 eli suurin osa kaikista pienistä luvuista (yhteensä 37) on kirjoitettu numeroin. Suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä taas pienet luvut on ilmaistu 19 kertaa kirjaimin eli useammin kirjaimin kuin numeroin, mutta numeroin ilmaistuja lukuja on vain 3 vähemmän kuin kirjaimin ilmaistuja eli 16. Kirjaimin kirjoitettuja pieniä lukuja on siis myös käytetty hyvin paljon:

(22) YOU WILL DIE (Oakley 2015k)
4:34 "Näin Les Misin kolme kertaa teattereissa,
4:34 "Ich habe Les Mis drei mal gesehen,

(23) MY VIDEO OUTTAKES??? (Oakley 2015h)
2:59 Mulla on kaksi linkkiä. Yksi, kaksi.
2:59 Ich habe zwei Links. Eins, Zwei.

Koska yli kymmentä suuremmat luvut on lähes aina kirjoitettu aineiston ruututekstikäännöksissä numeroin, voisi sen sanoa olevan normi YouTuben ruututekstikäännöksissä. Samoin toimitaan yleensä myös ammattimaisissa ruututekstikäännöksissä (Díaz Cintas & Remael

2007, 134). Aineiston suomen- ja saksankielisten ruututekstikäännösten välillä on taas eroja pienten lukujen kirjoitusasussa: suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä on suosittu pienten lukujen kirjoittamista kirjaimin, saksankielisissä ruututekstikäännöksissä numeroin. Normaalien ruututekstikäännösten normien mukaista olisi kirjoittaa kymmenen ja sitä pienemmät numerot kirjaimin (mp.) Ruututekstikäännöksissä voi kuitenkin Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 136–137) mukaan myös joustaa näistä säännöistä ja kirjoittaa pienetkin numerot kirjaimin, mikäli repliikin tilarajoitteet tulevat vastaan. YouTuben ruututekstikäännöksissä on kuitenkin normaaleja ruututekstikäännöksiä paljon suurempi maksimimerkkimäärä per rivi, joten sinänsä kääntäjillä ei näyttäisi olevan syytä käyttää pienten lukujen kanssa numeroita kirjaimien sijaan.

7.8 Välimerkkien käyttö

Olen käyttänyt myös välimerkkien analysoimiseen ruututekstikäännösten litteraatteja ja olen vertaillut välimerkkien käyttöä luvun 5.8 *Välimerkitys ruututekstikäännöksissä* alaluvuissa esiteltyihin normeihin.

Eri välimerkkien paikantamiseen ruututekstikäännöksissä olen käyttänyt apuna tekstinkäsittelyohjelman hakutoimintoa, joka etsii tekstistä kaikki kohdat, joissa hakuun annettu merkki tai merkkien yhdistelmä esiintyy. Esimerkiksi huutomerkkien analysointia varten olen etsinyt kaikki huutomerkkit kirjoittamalla huutomerkkin tähän hakuun ja ottamalla ylös kaikki haun tuloksena esiin tulleet repliikit, joissa esiintyy yksi tai useampi huutomerkki. Niiltä osin kun sen on ollut analyysille tarpeellista, olen myös lukenut ruututekstikäännökset vielä kokonaisuudessaan litteraateista läpi. Esimerkiksi pisteiden analyysiä varten tämä oli tarpeen, sillä tutkin, kuinka usein kääntäjät käyttävät virkkeidensä lopussa pistettä. Pelkkä pisteellisten repliikkien analysointi ei olisi siis riittänyt, vaan luin ruututekstikäännökset läpi ottaakseni ylös myös kaikki repliikit, joihin sisältyy virkkeen loppu, vaikka siinä ei olisi pistettä.

7.8.1 Piste

Pisteitä käytetään aineiston ruututekstikäännöksissä pääasiassa aina virkkeiden lopussa, kuten kirjoitetussa kielessä muutenkin. Esimerkiksi:

- (24) MY HUGE NEWS (Oakley 2015f)
- 2:20 Joten, jos lahjoitat 5\$, saat yhden arvan.
- 2:22 Jos lahjoitat 50\$, saat kymmenen arpa.
- 2:25 Jokaisesta 5 dollarista saat arvan.

(25) HOW TO CATCH THE GAYS (Oakley 2015d)
5:24 Sende mir ein Bild von dir, auf welchem du mit dem Objekt süß bist.
5:26 Du könntest meine Person der Woche sein.
5:27 Wenn du mein letztes Video sehen willst, klicke hier.

Aineiston 16 suomenkielisestä ruututekstikäännöksestä 14 ruututekstikäännöksessä käytetään pääasiassa pisteitä repliikkien lopussa ja 16 saksankielisestä ruututekstikäännöksestä 12 ruututekstikäännöksessä käytetään enimmäkseen pistettä repliikkien lopussa. Tosin näissäkin videoissa, joissa pisteitä on käytetty repliikkien lopussa, on jonkin verran poikkeuksia. Videoista saattaa löytyä esimerkiksi virke tai kaksi, joiden perästä puuttuukin piste, vaikka pistettä on muuten käytetty systemaattisesti aina repliikkien lopussa.

Muutaman kerran pisteet on tosin jätetty ruututekstikäännöksissä pois samoissa repliikeissä kuin englanninkielisissä tekstityksissä eli kääntäjät ovat näissä tapauksissa saattaneet ottaa mallia englanninkielisistä tekstityksistä. Tällaisia repliikkejä löytyy videoista *My Imperfections* (Oakley 2014c), *No Glory in the Process* (Oakley 2015i) ja *Ruthless in the Womb* (Oakley 2015j). Pisteiden poisjätto ei kuitenkaan seuraa johdonmukaisesti englanninkielistä tekstitystä.

Esimerkiksi *My Imperfections* -videon (Oakley 2014c) suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä on kolme repliikkiä, joiden perästä puuttuu piste. Samoissa repliikeissä on jätetty piste pois myös englanninkielisessä tekstityksessä. Selvyiden vuoksi olen merkannut esimerkkeihin hakasulkein virkkeen loppumiskohdan:

(26) MY IMPERFECTIONS (Oakley 2014c)
0:34 Se on twitter käyttäjältä nimeltä dailytroyley [virkkeen loppu]
0:34 It's from a user on Twitter named dailytroyley [virkkeen loppu]

0:39 ajattelin vaan että tämä twiitti oli hulvaton [virkkeen loppu]
0:39 I thought this tweet was hilarious [virkkeen loppu]

0:58 On olemassa aina joitan juttuja joita luet jonka jälkeen
1:00 ja mietit
1:02 "onko tämä totta?"
1:03 itsestäsi [virkkeen loppu]

0:58 Like there's some things that you read and then you
1:00 kind of like have like a
1:02 "Is that true?"
1:03 about yourself [virkkeen loppu]

Suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä on kuitenkin näiden repliikkien lisäksi 16 muuta repliikkiä, joista on jätetty piste pois repliikin lopusta, eikä samoista repliikeistä ole jätetty pistettä pois englanninkielisessä tekstityksessä. Esimerkiksi:

(27) MY IMPERFECTIONS (Oakley 2014c)
3:26 Toivon että teillä kaikilla on ihana elämä [virkeen loppu]
3:26 I hope you guys have a fabulous life.

Lisäksi englanninkielisessä tekstityksessä on yksi repliikki, josta on jätetty lopusta piste pois, mutta suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä kyseinen repliikki loppuu pisteeseen. Pisteiden käyttö ei siis johdonmukaisesti seuraa alkukielistä tekstitystä.

Saksankielisistä ruututekstikäännöksistä kahdessa videoissa *My Imperfections* (Oakley 2014c) ja *My Two Secrets* (Oakley 2015g) on systemaattisesti jätetty piste pois sellaisten virkkeiden lopusta, jotka loppuvat repliikkien loppuun. Esimerkiksi:

(28) My Two Secrets (Oakley 2015g)
3:16 Ich freue mich so darauf, dass ihr in diese Projekte
3:18 involviert werdet [virkkeen loppu]

(29) MY IMPERFECTIONS (Oakley 2014c)
3:46 falls ihr mein vorheriges Video sehen wollt, clickt dahin [virkkeen loppu]
3:47 falls ihr meinen letzten Podcast hören wollt, clickt dahin [virkkeen loppu]

No Glory in the Process -videon (Oakley 2015i) suomenkielisissä ruututekstikäännöksessä on myös paljon virkkeitä (yhteensä 56), jotka eivät lopu repliikin lopussa pisteeseen. Mutta koska myös pisteisiin loppuvia repliikkejä on paljon, yhteensä 37, on vaikeampaa arvioida, kuinka kääntäjä on pyrkinyt pisteitä käyttämään. Videon *What YouTuber's Say OFF Camera* (Oakley 2014e) suomenkielisessä ruututekstikäännöksestä on myös vaikea arvioida, kuinka kääntäjä on pyrkinyt pisteitä käyttämään, sillä pisteellisiä että pisteettömiä virkkeitä repliikkien lopussa on lähes yhtä paljon, pisteellisiä kuitenkin kolme enemmän kuin pisteettömiä. Myös saksankielisistä ruututekstikäännöksistä kahdessa, videoissa *Ruthless in the Womb* (Oakley 2015j) ja *What YouTuber's Say OFF Camera* (Oakley 2014e), on melkein yhtä paljon pisteisiin ja ilman pistettä loppuvia virkkeitä repliikkien lopussa.

Aineiston ruututekstikäännöksissä on siis enimmäkseen käytetty pisteitä virkkeiden lopussa normaalien kirjoitusohjeiden mukaisesti, myös repliikkien lopussa. Vain kahdessa videossa saksankielisten ruututekstikäännösten laatija on selkeästi jättänyt pisteet pois repliikkien lopusta. Muutamassa tapauksessa ei ole varmaa, miten kääntäjät ovat pyrkineet pisteitä käyttämään. Kuten luvussa 5.8.1 *Piste* käytiin läpi, pisteiden käytössä on eroja myös ammattimaisissa ruututekstikäännöksissä. Koska useimmissa videoissa on enimmäkseen käytetty pisteitä virkkeiden lopussa silloinkin kun piste tulee repliikin loppuun, normi näyttäisi olevan, että YouTuben ruututekstikäännöksissä käytetään pisteitä normaalien välimerkitysohjeiden mukaisesti.

7.8.2 Pilkku

Yhtä saksankielistä ruututekstikäännöstä lukuun ottamatta kaikissa aineiston ruututekstikäännöksissä (sekä alkukielisissä tekstityksissä) on vähintään yksi tai useampikin repliikki, joka päättyy pilkkuun, silloin kun sama virke jatkuu vielä seuraavaan repliikkiin. Pilkkuja on käytetty aineistossa enimmäkseen kunkin kielen kieliopin vaatimalla tavalla, huolimatta siitä mihin kohtaan repliikkiä pilkku on tullut.

Alla muutamia esimerkkejä pilkkuihin päättyvistä repliikeistä, joiden virke jatkuu seuraavassa repliikissä:

(30) Dear YouTube: HEAR ME OUT (Oakley 2015b)
3:54 Haluan siis, että olette tietoisia kaikista tavoista,
3:57 joilla olette etuoikeutettuja vartaloidenne kanssa.

4:08 Wenn euch dieses Video gefallen hat,
4:10 gibt diesem Video ein "Daumen hoch"

(31) If You Feel Like A Loser... (Oakley 2014b)
1:39 Jopa Meryl Streep, yksi parhaista näyttelijöistä ikinä,
1:42 ei tule koskaan kykenemään lopettamaan

1:39 Sogar Meryl Streep, eine der besten Schauspielerinnen aller Zeiten,
1:42 wird niemals in der Lage sein

Pilkkujen käytössä repliikkien lopussa on havaittavissa korrelaatioita pisteiden käytön kanssa. Videon *MY IMPERFECTIONS* (Oakley 2014c) saksankielisessä ruututekstikäännöksessä ei ole yhtään pilkkuun loppuvaa repliikkiä, kun taas suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä niitä on 20. Videon *My Two Secrets* (Oakley 2015g) saksankielisessä ruututekstikäännöksessä taas on vain yksi pilkkuun loppuva repliikki, kun niitä on suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä 18. Kummassakaan näistä saksankielisistä ruututekstikäännöksistä ei ole myöskään käytetty pisteitä repliikkien lopussa (kts. luku 7.8.1 *Piste*), joten kääntäjät ovat ehkä tarkoituksella jättäneet myös pilkut pois. Alla kaksi esimerkkiä, joissa pilkku on jätetty pois repliikin lopusta.

(32) MY IMPERFECTIONS (Oakley 2014c)
2:56 Ich könnte ganz einfach kein Video heute filmen weil ich einen Pickel hier hab
2:59 aber ich denk mir da nur, wem macht das was aus?

(33) My Two Secrets (Oakley 2015g)
1:44 Wenn du also zu meiner Übernachtungsparty kommen möchtest
1:46 kannst du unten Tickets bekommen

Kahta edellä mainittua saksankielistä ruututekstikäännöstä lukuun ottamatta ruututekstikäännöksissä on käytetty pilkkuja myös repliikkien lopussa eli ruututekstikäännöksissä ei siis ai-

nakaan seurata tarkasti Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 106) esittämää suositusta, että repliikkejä, joiden virke jatkuu seuraavassa repliikissä, ei tulisi päättää pilkkuun. Tuomisen (2015) mukaan taas suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä tulee laittaa tarvittaessa pilkut myös repliikkien loppuun. Pilkkujen käytössä on siis vaihtelua sekä ammattimaisissa ruututekstikäännöksissä että tutkimusaineistoni ruututekstikäännöksissä. YouTube-ruututekstikäännösten konventio näyttäisi kuitenkin olevan, että pilkkuja käytetään myös repliikkien lopussa, sillä vain kahdessa aineiston videosta on selvästi jätetty pois pilkut repliikkien lopusta.

7.8.3 Kaksoispiste

Kaksoispisteitä on käytetty aineiston ruututekstikäännöksissä melko paljon. Aineiston käännöksissä on yhteensä 58 kaksoispistettä. Vain kolmessa videossa (Oakley 2014b; Oakley 2015b; Oakley 2015g) (niin alkukielisessä tekstityksessä kuin molemmissa ruututekstikäännöksissä) ei ole yhtäkään kaksoispistettä. Kaksoispisteen käyttö seuraa kunkin kielen väli-merkkikäytäntöjä, eikä ruututekstikäännöksissä ole havaittavissa mitään poikkeuksellista kaksoispisteen käyttöä. Ylimääräisiä välilyöntejä kaksoispisteen ja sitä edeltävän sanan välillä ei myöskään ole käytetty.

Aineiston ruututekstikäännöksissä sekä englanninkielisissä tekstityksissä käytetään poikkeuksellisen paljon suoria esityksiä johdantolauseineen, mikä selittää kaksoispisteiden runsasta käyttöä sekä suomen- että saksankielisissä ruututekstikäännöksissä. Videoista monet ovat niin sanottuja *Kysymys ja vastaus* -videoita (engl. *Q&A*), jolloin Oakley käyttää usein suoraa esitystä käydessään läpi katsojien hänelle lähettämiä kysymyksiä, esimerkiksi:

(34) My Big Fat Gay Wedding (Oakley 2015e)
0:47 Chase wants to know, "How was it to meet
0:49 "Jenny from the Block?"

Oakley viittaa videoissaan suoralla esityksellä usein myös itseensä, esimerkiksi:

(35) GAY-DAR (Oakley 2014a)
4:40 If you would like to see me in Hocus Pocus 2,
4:42 give this video a thumbs up, and then I'll send this
4:44 to studios and be like, "Look, it's proof.
4:46 "They want me riding a vacuum."

Kuten molemmissa yllä annetuissa esimerkeissä, suoriin esityksiin kuuluu aineiston videoissa usein johtolause ennen suoraa esitystä. Sekä suomessa että saksassa suoraa esitystä edeltävä

johtolause loppuu kaksoispisteeseen, mutta tämän aineiston ruututekstikäännöksissä kaksoispisteitä ei ole käytetty näissä tilanteissa systemaattisesti.

Suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä ei useimmiten (n. 48 % johtolauseista) ole käytetty mitään välimerkkiä johtolauseen ja suoran esityksen välillä, esimerkiksi:

(36) Honest Valentine's Advice (Oakley 2015c)
0:23 Joten olin että "Öö, voi vittu."

(37) MY IMPERFECTIONS (Oakley 2014c)
1:10 katsoin itseäni, ja ajattelin
1:11 "ehkä minulla onkin erikokoiset sieraimet,
1:14 ehkä tämä sierain on suurempi kuin tämä"

Johtolauseet on päätetty suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä toiseksi useimmin (n. 38 % johtolauseista) pilkkuun. Suomenkielisten ruututekstikäännösten laatijat ovat näissä tapauksissa ehkä seuranneet englanninkielisen tekstityksen mallia, joissa johtolauseet loppuvat aina (englannin kielen sääntöjen mukaan) pilkkuun. Esimerkkejä pilkkuun loppuvista johtolauseista ovat esimerkiksi seuraavat repliikit:

(38) YOU WILL DIE (Oakley 2015k)
4:43 Ihan niinku kiva ihminen, mutta olin silti että,
4:45 "Voi luoja, olen nolostuttanut itseni"

(39) MY HUGE NEWS (Oakley 2015f)
3:46 Ja saatat miettiä, "Kuule, minulla ei ole 10\$."

Vain noin 12 prosenttia johtolauseista loppuu suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä oikeoppisesti kaksoispisteeseen. Suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä yksi johtolause loppuu myös pisteeseen ja yksi puolipisteeseen. Repliikki, jossa puolipisteeseen loppuva johtolause esiintyy, on otettu esille myöhemmässä luvussa *7.8.5 Puolipiste*.

Saksankielisissä ruututekstikäännöksissä noin 39 prosenttia johtolauseista loppuu kaksoispisteeseen ja noin 38 prosentissa tapauksista johtolauseen jälkeen ei ole käytetty mitään välimerkkiä. Saksankieliset johtolauseet ovat loppuneet pilkkuun noin 23 prosentissa tapauksista. Saksankielisissä ruututekstikäännöksissä on siis käytetty huomattavasti enemmän kaksoispisteitä kuin suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä. Johtolauseet on jätetty melko usein myös välimerkittä, mutta hieman harvemmin kuin suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä. Myös pilkkuja on käytetty harvemmin kuin suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä, mutta silti mielestäni huomattavan paljon. Saksantajatkin ovat siis saattaneet saada vaikutteita englanninkielisestä tekstityksestä. Alla esimerkkejä kaikista edellä mainituista välimerkityksistä saksankielisissä ruututekstikäännöksissä:

(40) THINGS ARE CHANGING (Oakley 2014d)

0:37 I [sic] liebte es so sehr, dass ich mir dachte:

0:40 "Mädchen, ihr müsst wieder kommen."

(41) MY VIDEO OUTTAKES??? (Oakley 2015h)

0:33 Sie sagen "Warum trinkst du nicht?"

(42) GAY-DAR (Oakley 2014a)

0:25 Haley würde gerne wissen, "Was für ein alter Mann

0:26 wirst du sein?"

Silloin kun kaksoispisteitä on käytetty aineiston ruututekstikäännöksissä, kaksoispisteen ja sitä edeltävän sanan eteen ei ole lisätty välilyöntiä, toisin kuin joissakin tekstitysfirmoissa on tapana (Díaz Cintas & Remael 2007, 107). YouTuben ruututekstikäännökset seuraavat tässä siis Díaz Cintas ja Remaelin (mp.) suositusta jättää tällainen ylimääräinen välilyönti pois. Huomionarvoista on, että kaksoispisteitä ei käytetä aineistossa systemaattisesti johtolauseiden jälkeen. Vastoin suomen ja saksan konventioita johtolauseiden välimerkitys vaihtelee paljon eikä siinä näyttäisi olevan tiettyä normia.

7.8.4 Kolme pistettä

Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 122) mukaan kolmea pistettä voidaan käyttää sellaisten repliikkien lopussa, joiden virke jatkuu seuraavassa repliikissä, sekä seuraavan repliikin alussa. Aineiston videoissa kolmea pistettä ei ole käytetty kertaakaan näin merkitsemään virkkeen jatkumista. Jotkin repliikit loppuvat kylläkin kolmeen pisteeseen, mutta näissä tapauksissa ne ilmentävät puhujan epäröintiä, taukoja tai muuta sellaista. Esimerkiksi alla olevassa repliikissä kolme pistettä ilmentää sitä, kun puhuja, Oakley, lopettaa aloittamansa virkkeen kesken, koska huomaa tehneensä siinä virheen ja korjaa tämän virheen lyhyen tauon jälkeen uudessa virkkeessä:

(43) Honest Valentine's Advice (Oakley 2015c)

6:17 Jos haluat nähdä viimeisimmän...

6:19 Kuulla viimeisimmän podcastini, klikkaa tuosta.

6:17 Wenn ihr meinen neuesten...

6:19 Meinen neusten Podcast hören wollt, klickt hier.

6:17 If you want to see my latest...

6:19 Hear my latest podcast, click right there.

Suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä on pystytty tuomaan esille, missä Oakley tekee virheen. Hän puhuu podcastin *näkemisestä* ja korjaa tämän *kuulemiseksi*. Saksankielisessä ruututekstikäännöksessä virhe ei tule samalla tavalla esille, mutta kolme pistettä on säilytetty kuvaamaan virkkeen äkillistä lopetusta ja lyhyttä taukoa.

Kolmea pistettä on käytetty myös alkukielisessä tekstityksessä siis osoittamaan taukoja, epäröintiä ja usein edellä esitettyä virkkeen äkillistä lopettamista. Melko usein kääntäjät ovat käyttäneet kolmea pistettä ruututekstikäännöksissään samoissa kohdin kuin alkukielisissä tekstityksissä. 12 videosta, joissa on jossain kolmesta tarkastellusta tekstityksestä vähintään yhdet kolmoispisteet, neljässä kolme pistettä on kaikissa kolmessa tekstityksessä samoissa kohdin. Kolmessa videossa taas eroja on hyvin vähän. Alkukielisen tekstityksen kolme pistettä on saatettu jättää toisessa ruututekstikäännöksessä pois tai yhteen ruututekstikäännökseen on saatettu lisätä kolme pistettä kohtaan, missä niitä ei ole alkukielisessä tekstityksessä tai toisessa ruututekstikäännöksessä. Kahdessa videossa pelkästään saksankielisessä ruututekstikäännöksessä on käytetty kolmea pistettä ja loppuissa kolmessa videoissa on enemmän eroja ruututekstikäännösten sekä alkutekstin välillä.

Kuten luvussa 5.8.4 *Yhdysmerkki ja kolme pistettä* esiteltiin, ammattimaisissa ruututekstikäännöksissä on eroja siinä, käytetäänkö virkkeen jatkumisen merkinä repliikin lopussa yhdysmerkkiä vai kolmoispistettä vai eikö jatkumista merkitä millään tietyllä väli-merkillä. YouTuben ruututekstikäännöksissä kolmea pistettä ei käytetä tähän tarkoitukseen. Kolmea pistettä käytetään vain ilmentämään eri asioita puheesta kuten epäröintiä ja puheen keskeytystä, kuten ammattimaisissakin ruututekstikäännöksissä (Díaz Cintas & Remael 2007, 113–115)

7.8.5 Puolipiste

Puolipistettä on käytetty vain yhdessä aineiston videossa. *YOU WILL DIE* -videon (Oakley 2015k) ruututekstikäännöksissä puolipistettä on käytetty yhteensä kaksi kertaa, kerran suomenkielisessä ja kerran saksankielisessä ruututekstikäännöksessä:

(44) YOU WILL DIE (Oakley 2015k)
1:00 aber er ist hier; Januar ist vorbei.
1:00 It's upon us; January is done.
1:00 Se on luonamme, tammikuu on mennyttä

4:56 Hän tuli luokseni, ja sanoi että;
4:56 She came up to me, and she was like,
4:56 Sie kam zu mir und sagte

Mielenkiintoista puolipisteen käytössä on se, että ensimmäisessä yllä olevista esimerkeistä saksantaja on säilyttänyt puolipisteen englanninkielisestä tekstityksestä, mutta suomentaja on korvannut puolipisteen pilkulla. Toisessa esimerkissä taas suomentaja on lisännyt puolipisteen kohtaan, jossa alkukielisessä tekstityksessä ja saksankielisessä ruututekstikäännöksessä on

käytetty pilkkua. Videolta löytyy myös yksi kohta, jossa alkukielisen tekstityksen puolipiste on korvattu pilkulla molemmissa ruututekstikäännöksissä:

- (45) YOU WILL DIE (Oakley 2015k)
2:02 And I checked out their website; it's incredible.
2:02 Katsoin heidän sivustonsa, ja se on älytön.
2:02 Und ich hab mir ihre Seite angeguckt, es ist ungläublich.

Kokonaisuudessaan puolipisteitä käytetään aineistossa hyvin vähän, kuten ruututekstikäännöksissä yleensäkin (Díaz Cintas & Remael 2007, 106).

7.8.6 Huuto- ja kysymysmerkit

Myös huutomerkkien käyttö seuraa aineiston ruututekstikäännöksissä alkukielistä tekstitystä. Alkukielisissä tekstityksissä huutomerkkejä on käytetty yhteensä 77 kertaa ja ne on lähes aina sisällytetty myös ruututekstikäännöksiin. Suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä huutomerkki on jätetty pois vain kerran ja saksankielisissä ruututekstikäännöksissä vain kolme kertaa. Saksankielisissä ruututekstikäännöksissä on myös kerran korvattu huutomerkki kysymysmerkillä muotoilemalla koko virke käännöksessä uudelleen. Koska alkukielinen tekstitys toimii YouTube-ruututekstikäännösten kontekstissa kuten dialogilista, voi aineiston ruututekstikäännösten sanoa eroavan tässä tapauksessa paljon yleisistä ruututekstikääntämisen normeista. Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 109–110) mukaan huutomerkkejä tulee käyttää ruututekstikäännöksissä säästeliäästi, jotta ne eivät menetä tehoaan. Niitä ei heidän mukaansa kannata kopioida suoraan dialogilistasta (mp.). Kuten yllä mainitsin, tämän aineiston ruututekstikäännöksissä taas lähes kaikki alkukielisen tekstityksen huutomerkkit on kopioitu myös ruututekstikäännöksiin.

Huutomerkkejä esiintyy yhteensä kuitenkin ruututekstikäännöksissä vielä enemmän kuin alkukielisissä tekstityksissä, sillä kääntäjät ovat myös lisänneet niitä kohtiin, joissa niitä ei alkukielisessä tekstityksessä ole. Suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä tällaisia lisäyksiä on 13, mutta saksankielisissä ruututekstikäännöksissä jopa 44. Huutomerkkejä on kahdessa tapauksessa myös lisätty ruututekstikäännöksiin muotoilemalla kysymysmerkkiin loppuneet virkkeet niin, että ne loppuvatkin kysymysmerkin sijaan huutomerkkiin. Esimerkkejä huutomerkkien käytöstä on esimerkiksi seuraavissa repliikeissä:

- (46) No Glory in the Process (Oakley 2015i)
3:30 "Damn, that's good."
3:30 Vau, tuohan on hyvä!

(47) HOW TO CATCH THE GAYS (Oakley 2015d)
5:34 If you want that in your life, click right there.
5:34 Wenn du das in deinem Leben willst, klicke hier!

(48) MY IMPERFECTIONS (Oakley 2014c)
2:24 "And if you have no thighs, that's great also."
2:25 Und falls du gar keine Oberschenkel hast.. ist das genauso toll!

Aineistossa on myös käytetty muutaman kerran huuto- ja kysymysmerkin tai molempien merkkien yhdistelmää. Yhdessä tapauksessa alkukielisen tekstityksen ?! on sisällytetty molempiin ruututekstikäännöksiin ja yhdessä tapauksessa alkukielisen tekstityksen kysymysmerkki on korvattu suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä yhdistelmällä !!?:

(49) 3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey (Oakley 2015a)
0:23 What are you doing?!
0:23 Mitä duunaillet?!
0:23 Was machst du ?!

(50) MY IMPERFECTIONS (Oakley 2014c)
0:53 do I have different sized nostrils?
0:53 onko minulla oikeasti erikokoiset sieraimet?!?

Mitä tulee kysymysmerkkien käyttöön, nekin on suurimmaksi osaksi siirretty suoraan alkukielisestä tekstityksestä ruututekstikäännöksiin. Tämä ei tietenkään kerro kysymysmerkkien mahdollisesta liikkäytöstä, koska kysymysmerkkien käyttö on luonteeltaan erilaista kuin huuto-merkkien käyttö. Kun alkukieliset kysymyslauseet on käännetty eri kielille, on kysymysmerkin käyttö pysynyt samana.

Suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä alkukielisen tekstityksen kysymysmerkit on poistettu kahdesti, koska kyseiset virkkeet on ruututekstikäännöksissä muotoiltu uudelleen. Näin on tehty myös yhdeksän kertaa saksankielisissä ruututekstikäännöksissä (ja niistä kahdeksan kertaa *MY IMPERFECTIONS* -videon (Oakley 2014c) ruututekstikäännöksessä, jossa saksankielistä ruututekstikäännöstä on muutenkin muokattu alkukielistä tekstitystä huomattavan erilaiseksi).

Yhden videon suomenkieliseen ruututekstikäännökseen on myös lisätty kaksi kysymysmerkkiä, jota ei ole alkukielisessä tekstityksessä. Toisessa näistä käännetty virke on niin ikään muotoiltu uudelleen kysymyksen muotoon, jolloin kysymysmerkki on ollut pakollinen lisäys. Toisessa tapauksessa virke on käännetty niin sanotusti suoraan, mutta kääntäjä on silti lisännyt (tarpeettoman) kysymysmerkin virkkeen loppuun:

(51) No Glory in the Process (Oakley 2015i)
1:30 Maybe I'll upload this without a single edit.

1:30 Ehkä lisään tämän videon ilman yhtään editointia?

Sekä huuto- että kysymysmerkkien käyttö YouTube-ruututekstikäännöksissä seuraa Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 109) ohjeita siinä mielessä, että merkkien ja niitä edeltävän sanan kanssa ei ole käytetty koskaan välilyöntiä. Huutomerkkien yleisyydessä on kuitenkin eroa: vastoin yleisiä ohjenuoria huutomerkkejä käytetään hyvin paljon aineiston ruututekstikäännöksissä, erityisesti saksankielisissä käännöksissä. Myös huuto- ja kysymysmerkkien yhdistelmää on käytetty pariin otteeseen

7.8.7 Yhdysmerkki

Ruututekstikääntämisen yleisten sääntöjen mukaan yhdysmerkkiä käytetään erottamaan ruututekstikäännöksissä kahden eri henkilön puheenvuorot samassa repliikissä (Díaz Cintas & Remael 2007, 111–112; Helin 2008, 136; Vertanen 2007, 154). Tämän tutkimuksen aineiston videoista vain *MY VIDEO OUTTAKES???* -videolla (Oakley 2015h) on useampi kuin yksi puhuja. Videolla kuuluu sekä Oakleyn että iPhoneen Sirin puhetta. Kyseisen videon suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä ja alkukielisessä tekstityksessä on käytetty yhdysmerkkejä kohdissa, jossa nämä kaksi puhujaa puhuvat vuorotellen. Alla olevista esimerkeistä neljä ensimmäistä tulevat videolla heti toistensa perään eli ne ovat yhden ”keskustelun” käännös ja samoin kaksi viimeistä esimerkkiä ovat oman ”keskustelunsa” käännös.

(52) MY VIDEO OUTTAKES???

4:39 - [Siri] En löytänyt ravintolaa,
4:40 jonka arvostelussa mainitaan appelsiini kana.
4:39 - [Siri] I didn't find any restaurants
4:40 who's reviews mention orange chicken.

4:42 - Haista paska Siri.
4:42 - Siri, fuck you.

4:44 - [Siri] Noh noh.
4:44 - [Siri] Now, now.

4:45 - (nauraa)
4:45 - (laughs)

5:10 - [Siri] En löytänyt reseptejä--
5:10 - [Siri] I didn't find any recipes--

5:13 - Joku juuri huusi "Googlaa se."
5:13 - Somebody outside my window just screamed, "Google it."

Kuten yllä olevat esimerkit osoittavat, yhdysmerkkejä ei ole tässä yhteydessä käytetty aivan samoin tavoin kuin ruututekstikäännöksissä yleensä. Sekä Oakleyn että Sirin puheenvuorojen ruututekstikäännöstä edeltävät yhdysmerkit, mutta eri puhujien puheenvuorot ovat aina eri

replikeissa. Nämä eri repliikit näkyvät myös ruudulla aina silloin, kun kyseinen puhuja on vuorossa eli Oakleyn puheen ruututextikäännös silloin kun Oakley puhuu ja Sirin silloin kun Siri puhuu. Koska molempien puheenvuorot on jaettu eri repliikkeihin ja ne on synkronoitu näkymään ruudulla kyseisen puheenvuoron aikana, ovat yhdysmerkit tässä yhteydessä oikeastaan tarpeettomat. Varsinkin kun ruututextikäännökseen (ja alkukieliseen tekstitykseen) on myös lisätty [*Siri*] erottamaan uusi puhuja – Siri – Oakleysta, joka on muuten ainoa puhuja videolla.

Suomentaja on tässä tapauksessa seurannut alkukielisen tekstityksen mallia, mutta saksankielisessä ruututextikäännöksessä yhdysmerkkejä ei olekaan käytetty. Ruututextikäännökseen on kuitenkin lisätty toisen puhujan, Sirin, nimi erottamaan tämän puheenvuorot Oakleyn puheenvuoroista, kuten alkukielisessä tekstityksessä (kirjoitusasu on tosin erilainen), esimerkiksi:

(53) MY VIDEO OUTTAKES??? (Oakley 2015h)
5:10 (Siri) Ich habe keine Rezepte-
5:13 Irgendwer vor meinem Fenster hat gerade geschrien "Google es."

Koska tämä on aineiston ainoa video, jossa on useampi kuin yksi puhuja, ei yhdysmerkkejä ole käytetty erottamaan puhujia missään muussa videossa. Yhdysmerkkiä on tosin käytetty muutamassa ruututextikäännöksessä videon ensimmäisen repliikin alussa. Kääntäjät ovat luultavasti tässäkin tapauksessa ottaneet mallia alkukielisestä tekstityksestä, sillä niissä ensimmäinen repliikki on aloitettu aina yhdysmerkillä, paitsi yhdessä videossa. Suomen- ja saksankielisistä ruututextikäännöksistä kolme on aloitettu, kuten alkukielisessä tekstityksessä, yhdysmerkillä. Esimerkkejä näistä repliikeistä ovat seuraavat:

(54) If You Feel Like A Loser... (Oakley 2014b)
0:00 -Hei kaikki!
0:00 - Hallo alle zusammen!
0:00 - Well hello everyone!

(55) 3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey (Oakley 2015a)
0:00 - Hallo alle zusammen, mein Name ist Tyler Oakley,
0:00 - Hello everybody, my name is Tyler Oakley,

Yhdysmerkkejä ei ole käytetty suomenkielisissä ruututextikäännöksissä sellaisten repliikkien lopussa, joiden virke jatkuu seuraavassa repliikissä, kuten suomalaisissa ruututextikäännöksissä yleensä (Helin 2008, 136; Tuominen 2015; Vertanen 2007, 154). Myös saksankielisissä ruututextikäännöksissä voidaan käyttää yhdysmerkkiä osoittamaan virkkeen jatkuminen (Jüngst 2010, 32). Repliikit loppuvat aineiston ruututextikäännöksissä sen sijaan useimmiten

välimerkityssääntöjen vaatimalla tavalla pilkkuun, pisteeseen, muuhun välimerkkiin tai ilman mitään välimerkkiä. Yhdysmerkeillä ei ole myöskään suomen- tai saksankielisissä ruututekstikäännöksissä jaettu sanoja. Yhdysmerkkiä on käytetty molempien kielten yleisten sääntöjen vaatimalla tavalla.

7.8.8 Lainausmerkit

Löytääkseni ruututekstikäännöksistä kaikki koko- ja puolilainausmerkit, olen hakenut erikseen jokaisesta litteraatista tekstinkäsittelyohjelman hakutoiminnalla niiden useampia muotoja, rajaten hakuni seuraaviin: kulmalainausmerkit (»), suorat lainausmerkit (" ja ' eli heitto-merkki), suomen kielen tavalliset lainausmerkit (” ja ’) ylösalaiset kokolainausmerkit (“ ja ‘) ja rivinaliset lainausmerkit (., ja .) (Kielikello 2006; Korpela 2018).

Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikki aineistossa esiintyneet lainausmerkit ovat niin sanottuja suorita kokolainausmerkkejä ("). YouTuben tekstitysohjelmassa ei ole mahdollisuutta valita lainausmerkkien muotoa ja lainausmerkit ovat automaattisesti suorita, kun ne lisätään ruututekstikäännökseen näppäimistöllä. Videon *Dear YouTube: HEAR ME OUT* (Oakley 2015b) saksankielisessä ruututekstikäännöksessä on kuitenkin kerran käytetty kaarevia kokolainausmerkkejä (”):

(56) Dear YouTube: HEAR ME OUT (Oakley 2015b)
4:37 und sehr bald könntet ihr meine „Person der Woche“ werden.

Yllä olevassa repliikissä kaarevista lainausmerkeistä ensimmäinen on myös rivinalinen (.,) ja toinen myös ylösalainen (“) lainausmerkki. Tällaisten lainausmerkkien käyttö on saksan kielen normaalien konventioiden mukaista (Duden 2018). Muuten saksankielisissä ruututekstikäännöksissä, kuten suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä ja englanninkielisissä tekstityksissä, on käytetty suorita kokolainausmerkkejä ("). Suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä taas lainausmerkkien käyttö on suomen kielen sääntöjen mukaista, sillä vaikka suomessa käytetään yleensä kaarevia kokolainausmerkkejä, myös suorita lainausmerkkejä voidaan käyttää (Kielikello 2006).

Aineiston ruututekstikäännöksissä on monia suorita esityksiä ja monet niistä jatkuvat kahden tai useamman repliikin ajan. Lainausmerkkien käytössä näissä tapauksissa on jonkin verran vaihtelua. Noin 57 prosentissa suorista esityksistä, jotka jatkuvat kahden tai useamman repliikin ajan, lainausmerkit seuraavat suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä alkukielisen tekstityksen mallia: Lainausmerkit on laitettu aina suoran esityksen alkuun ja aina jokaisen sitä

seuraavan repliikin alkuun, jossa sama suora esitys jatkuu. Lainausmerkki on laitettu myös suoran esityksen loppuun, joka sattuu usein myös repliikin loppuun. Esimerkkejä tällaisesta lainausmerkkien käytöstä:

(57) MY HUGE NEWS (Oakley 2015f)
1:02 Ja nyt saatat ajatella "Ei hitto,
1:03 "se on paljon rahaa Tyler.
1:04 "Minulla ei ole puolta miljoonaa dollaria."

1:02 And you may think, "Holy crap,
1:03 "that's a lot of money, Tyler.
1:04 "I don't have half a million dollars."

(58) Honest Valentine's Advice (Oakley 2015c)
2:54 "Jos et ensin rakasta itseäsi, niin miten
2:57 "voit rakastaa jotakuta toista?"

2:54 "If you can't love yourself, how the hell
2:57 "you gonna love somebody else?"

Lainausmerkkejä on käytetty samoin myös saksankielisissä ruututextikäännöksissä, mutta vain noin 14 prosentissa tapauksista. Useimmiten, noin 66 prosentissa tapauksista, lainausmerkit on laitettu saksankielisissä ruututextikäännöksissä pelkästään suoran esityksen alkuun ja sen loppuun:

(59) 3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey (Oakley 2015a)
3:54 Em sagt: "Was denkst du über Sam Smiths
3:56 Dankesrede bei den Grammy Awards?"

(60) THINGS ARE CHANGING (Oakley 2014d)
4:02 Ich habe nur gesagt: "Ich vertraue euch. Macht euer Ding.
4:05 Lebt euren Traum. Macht es niedlich." und das haben sie abgeliefert.

Myös suomenkielisissä ruututextikäännöksissä on melko usein käytetty lainausmerkkejä tällä tavoin – noin 30 prosentissa tapauksista. Välillä lainausmerkit on laitettu jokaisessa suoraan lainaukseen kuuluvassa repliikissä aina suoraan esitykseen kuuluvan osan alkuun ja loppuun. Usein lainausmerkit tulevat tällöin koko repliikin alkuun ja loppuun:

(61) No Glory in the Process (Oakley 2015i)
0:57 Sanotte että. "Ota vähän omaa aika Tyler, pysähdy."
0:59 "Mene kotiin ja nuku omassa sängyssäsi."

(62) What YouTubers Say OFF Camera (Oakley 2014e)
0:25 und alle meinten "Oh mein Gott"
0:25 "Du sagst immer Dubai"

Suomenkielisissä ruututextikäännöksissä lainausmerkit on laitettu näin 11 prosentissa tapauksista ja saksankielisissä ruututextikäännöksissä yhdeksässä prosentissa tapauksista. Edellä esitetyt ovat siis aineistossa yleisimpiä tapoja merkitä useamman repliikin ajan jatkuvien suo-

rien esitysten lainausmerkit. Saksankielisistä ruututextikäännöksistä löytyy myös neljä (n. 11 %) tapausta, jotka eivät seuraa täysin mitään edellä esitetyistä tavoista merkitä lainausmerkit, esimerkiksi:

(63) YOU WILL DIE (Oakley 2015k)
4:32 Ich bin zu ihm hin und sagte "Ähm, hi.
4:34 "Ich habe Les Mis drei mal gesehen,
4:36 und jedes mal geweint."

Saksankielisessä ruututextikäännöksessä, josta yllä oleva esimerkki on otettu, on muuten merkattu lainausmerkit suoran esityksen alkuun ja loppuun. Voi olla, että esimerkin toiseen repliikkiin (4:34) on siis vahingossa laitettu alkuun lainausmerkki. Lainausmerkkejä on tosin käytetty eri lailla samassa ruututextikäännöksessä useamminkin, joskus esimerkiksi niin että välillä lainausmerkit on laitettu suoran esityksen alkuun ja loppuun ja välillä jokaisen suoraan esitykseen kuuluvan repliikin alkuun ja loppuun. Tällaista vaihtelua on kuudessa suomenkielisessä ja kolmessa saksankielisessä ruututextikäännöksessä. Suoria esityksiä, jotka jatkuvat useamman repliikin ajan, on yhteensä 12 suomenkielisessä ja kymmenessä saksankielisessä ruututextikäännöksessä.

Suorien esitysten lisäksi lainausmerkkejä on käytetty aineiston ruututextikäännöksissä yhteensä 58 kertaa, suomenkielisissä ruututextikäännöksissä 16 kertaa ja saksankielisissä ruututextikäännöksissä 42 kertaa muissa ilmauksissa. Lainausmerkkien käyttö seuraa näissä tapauksissa suurimmaksi osaksi alkukielistä tekstitystä, sillä suomenkielisissä ruututextikäännöksissä 81 prosenttia ja saksankielisissä ruututextikäännöksissä 62 prosenttia lainausmerkkeihin laitetuista ilmauksista on lainausmerkeissä myös alkukielisissä tekstityksissä. Ruututextikäännöksissä lainausmerkkeihin laitettut ilmaukset ovat enimmäkseen erisnimiä (kirjojen, elokuvien, tv-sarjojen yms. nimiä), kuten:

(64) THINGS ARE CHANGING (Oakley 2014d)
0:23 Kysyin "A Fab Lifen" naisilta, Leahilta ja Marylta,
0:23 I fragte die Frauen von "A Fab Life", Leah und Mary,

(65) MY VIDEO OUTTAKES??? (Oakley 2015h)
1:01 mutta pidän "Henkien kätkemä":n tapaisista elokuvista.
1:01 Aber ich mag die "Chihiro's Reise ins Zauberland" Art von Filmen.

Etenkin saksankielisissä ruututextikäännöksissä lainausmerkkeihin on välillä laitettu Oakleyn videossa jatkuvasti esiintyviä, hänen keksimiään ilmauksia (esim. *Person of the Week*) sekä nimenomaan YouTuben käyttöön liittyviä ilmauksia (esim. *Daumen hoch*). Suomenkie-

lisistä ruututekstikäännöksistä löytyy vain yksi tällainen ilmaus, joka on laitettu lainausmerkkeihin. Esimerkkejä näistä tapauksista ovat seuraavat:

(66) Ruthless in the Womb (Oakley 2015j)
3:30 Wenn ihr meine "Person of the Week" sein wollt, klickt hier

(67) YOU WILL DIE (Oakley 2015k)
5:45 Wenn ihr bis hier hin geguckt habt vergesst nicht "Daumen hoch" zu klicken

Edellä esille otettujen ilmausten lisäksi lainausmerkkejä on käytetty välillä myös lainasanoissa ja kieliaineissa:

(68) Honest Valentine's Advice (Oakley 2015c)
2:21 hier kommt ein "Spoiler" Alarm.

(69) 3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey (Oakley 2015a)
0:17 Tuotako "wyd" tarkoittaa?

(70) YOU WILL DIE (Oakley 2015k)
0:53 Ich sage "August" aber man schreibt es "August".

Lainausmerkkejä on käytetty siis melko usein aineiston ruututekstikäännöksissä suorien esitysten lisäksi – vain neljässä aineiston videoista ei ole ollenkaan muita ilmauksia lainausmerkeissä. Lainausmerkkejä on käytetty saksankielisissä ruututekstikäännöksissä huomattavasti suomenkielisiä ruututekstikäännöksiä enemmän. Molemmissa kielissä lainausmerkkien käyttö seuraa suurimmaksi osaksi alkukielistä tekstitystä, mutta suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä vielä saksankielisiä ruututekstikäännöksiä enemmän. Lainausmerkkien käyttö ei kuitenkaan ole systemaattista, esimerkiksi kaikkia elokuvien, kirjojen jne. nimiä ei ole laitettu aina lainausmerkkeihin.

Myös ammattimaisissa ruututekstikäännöksissä lainausmerkkien käyttö vaihtelee (Díaz Cintas & Remael 2007, 119–120). Ammattimaisissakin ruututekstikäännöksissä on eri tapoja merkitä lainausmerkit suoriin lainauksiin, jotka jatkuvat useamman repliikin ajan (mp.). Koska aineiston ruututekstikäännöksissä on käytetty niin monia eri tapoja merkitä lainausmerkit kyseisiin lainauksiin, ei merkkien käytössä ole tässä tapauksessa mielestäni selkeitä normeja.

7.8.9 Kaari- ja hakasulkeet

Aineiston ruututekstikäännöksissä on käytetty paljon sulkeita, erityisesti kaari-, mutta myös hakasulkeita. Yleensä kaari- ja hakasulkeita ei juuri näe ruututekstikäännöksissä (Díaz Cintas & Remael 2007, 108).

Kaarisulkeita on käytetty sekä suomen- että saksankielisissä ruututekstikäännöksissä enimmäkseen kuten niitä voitaisiin käyttää kuulovammaisille suunnatuissa tekstityksissä. Kaarisulkeissa annetaan tietoa esimerkiksi puhujan puheenlaadusta, kerrotaan kun puhuja nauraa tai huokaa tai kerrotaan, että videossa kuuluu musiikkia. Molemmissa kielissä on näissä tapauksissa seurattu suurimmaksi osaksi alkukielistä tekstitystä, joissa on ilmaistu edellä kuvattua lisätietoa puheesta ja videon muista äänistä yhteensä 75 kertaa. Suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä niistä on käännetty yhteensä 54 ja jätetty kokonaan pois 21. Näistä esimerkkejä ovat seuraavat repliikit:

(71) No Glory in the Process (Oakley 2015i)
1:36 (singing) Would'n it be nice, deh, deh, deh, deh.
1:36 (laulaa) Eikö se olisikin hauskaa - deh, deh, deh

(72) What YouTubers Say OFF Camera (Oakley 2014e)
1:33 (bright music)
1:33 (musiikkia)

(73) HOW TO CATCH THE GAYS (Oakley 2015d)
2:07 "I feel right." (laughs loudly)
2:07 Tunnen oloni oikeaksi."

Saksankielisissä ruututekstikäännöksissä näiden ilmaisujen käännoiksiä on yhteensä vain 44 ja poisjättöjä 30. Yhdessä tapauksessa saksankielisessä ruututekstikäännöksessä alkukielisen tekstityksen kaarisulkeisiin kirjoitettu ilmaus on sisällytetty myös saksankieliseen ruututekstikäännökseen ilman kaarisulkeita. Alla on esimerkkejä näistä tapauksista saksankielisissä ruututekstikäännöksissä. Olen itse lisännyt kahteen viimeiseen esimerkkiin hakasulkeisiin tarkennuksen repliikin kielestä.

(74) YOU WILL DIE (Oakley 2015k)
1:38 like, come back to, and you'll be like, (gasps)
1:38 kommt ihr wieder zu Bewusstsein und ihr sagt (keucht)

(75) MY HUGE NEWS (Oakley 2015f)
4:29 I love you so much. (blows kiss)
4:29 Ich liebe euch so sehr. (Kuss)

(76) MY IMPERFECTIONS (Oakley 2014c)
0:48 (laughs) [engl.]
0:48 hahahahaaha [saks.]

Saksankielisissä ruututekstikäännöksissä on myös kolmessa tapauksessa (kaikki yhden saman videon ruututekstikäännöksessä) lisätty kaarisulkeissa tähän samaan ryhmään kuuluvaa informaatiota, jota ei alun perin ollut lisätty alkukieliseen tekstitykseen:

(77) GAY-DAR (Oakley 2014a)
0:22 Also es ist Zeit (klatscht) für ein weiteres (klatscht) Q (klatscht) and Slay. (klatscht)

0:22 So it is time for another Q and Slay.

2:35 eine schwule Person an!" (macht Geräusche)

2:35 "a gay person!"

Kaarisulkeita on käytetty yhden videon ruututekstikäännöksissä myös merkitsemään toista puhujaa. Kyseisessä videossa Oakley puhuu iPhonensa Sirille ja Sirin puheenvuorojen alkuun on saksankielisessä ruututekstikäännöksessä merkitty (*Siri*). Suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä ja alkukielisessä tekstityksessä taas on tässä tapauksessa käytetty hakasulkeita:

(78) MY VIDEO OUTTAKES??? (Oakley 2015h)

4:39 - [Siri] I didn't find any restaurants

4:39 - [Siri] En löytänyt ravintolaa,

4:39 (Siri) Ich konnte keine Restaurants finden,

Ruututekstikäännöksistä löytyy myös muutama tapaus, joissa sekä kaari- että hakasulkeita on käytetty antamaan erilaisia lisätietoja. Seuraavassa esimerkissä kääntäjä on hakasulkeissa selittänyt erikseen, että alkutekstissä kyseiset lauseet rimmaavat, kun taas ruututekstikäännöksessä kyseistä loppusointua ei ole:

(79) Honest Valentine's Advice (Oakley 2015c)

1:41 Okay, I do that, and I avoid crack.

1:43 Because drugs are whack.

1:41 Okei, teen niin, ja välttelen myös crackia.

1:43 Koska huumeet ovat mäjäys [rimmasi englanniksi].

Seuraavassa esimerkissä taas kääntäjä on lisännyt hakasulkeisiin suoraan alkutekstistä lainaamallaan ilmaukselle selittävän käännöksen:

(80) 3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey (2015a)

5:15 So it's time for another Q and Slay.

5:15 Es ist Zeit für ein weiteres "Q and Slay" [Fragen und Abschlagen].

Tällaisia selittäviä lisäyksiä hakasulkeissa on suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä yhteensä kaksi ja saksankielisissä ruututekstikäännöksissä yksi. Kaarisulkeissa vastaavia lisäyksiä löytyy suomenkielisistä ruututekstikäännöksistä yhteensä 5 ja saksankielisistä ruututekstikäännöksistä jälleen vain yksi.

Aineiston ruututekstikäännöksissä käytetään paljon sulkeita, mikä eroaa normaaleista ruututekstikääntämisen konventioista, joiden mukaan sulkeita käytetään hyvin harvoin (Díaz Cintas & Remael 2007, 108). Sulkeissa on lähinnä alkukielisen tekstityksen perusteella ruututekstikäännöksiin lisättyjä huomautuksia esimerkiksi puhujan äänestä tai muista videon äänistä, sekä puhujan nimi – kuten kuulovammaisille tarkoitetuissa tekstityksissä. Tuntuva osa näistä

alkukielisestä tekstityksestä löytyvistä huomautuksista on kuitenkin jätetty kokonaan ruututekstikäännöksistä pois eli kovin johdonmukaisesti niitä ei ole käytetty. Kääntäjät ovat myös muutamaa otteeseen käyttäneet sulkeita antamaan erilaista lisätietoa. Sulkeita näytettäisiin käytettävän YouTubessa kokonaisuudessaan useammin kuin ruututekstikäännöksissä yleensä.

7.8.10 Vinoviiva

Molempien kielten ruututekstikäännöksistä löytyy melko monta esimerkkiä vinoviivan käytöstä. Yhtä tapausa lukuun ottamatta vinoviivaa on käytetty, kun ruututekstikäännöksissä mainitaan jokin internet-osoite, esimerkiksi:

(81) 3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey (Oakley 2015a)

1:01 "prizeo.com/tyler kampanjasta?"

1:01 "prizeo.com/tyler Kampagne?"

1:38 Jos menet osoitteeseen audible.com/tyleroakley,

1:38 Wenn ihr audible.com/tyleroakley verwendet,

(82) THINGS ARE CHANGING (Oakley 2014d)

4:44 districtlines.com/tyleroakley:stä,

4:44 von districtlines.com/tyleroakley bekommt,

Internet-osoitteet toimivat aineiston esimerkeissä kuten erisnimet eli ne ovat tiettyjen internet-sivujen nimiä. Näin ollen on luonnollista, että näissä tapauksissa on käytetty vinoviivoja eikä se paljasta juuri mitään YouTube-ruututekstikäännösten erityisistä konventioista.

Saksankielisistä ruututekstikäännöksistä löytyy kuitenkin yksi esimerkki hieman poikkeuksellisemmasta vinoviivan käytöstä, eikä samassa kohdassa ole suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä eikä alkukielisessä tekstityksessä käytetty vinoviivaa:

(83) HOW TO CATCH THE GAYS (Oakley 2015d)

4:03 ein schwulen/hetero Bündnis

4:03 Gay Straight Alliance, [suom.]

4:03 a Gay Straight Alliance [engl.]

Suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä ilmaus *Gay Straight Alliance* on lainattu suoraan englannista, mutta saksankielisessä ruututekstikäännöksessä se on käännetty ilmauksella, jossa on käytetty myös vinoviivaa. Tämä on melko pieni, mutta mielenkiintoinen eroavaisuus käännösten välillä. YouTuben ruututekstikäännöksissä näytettäisiin suurilta osin vältettävän vinoviivan käyttöä, kuten ruututekstikäännöksissä yleensäkin (Díaz Cintas & Remael 2007, 116–117).

7.9 Symbolien käyttö

Symboleiksi olen laskenut tutkimuksessani kaikki muut aineistossa esiintyneet merkit, jotka eivät sovi välimerkkien kategoriaan. Symbolitkin on haettu ruututekstikäännöksistä lukemalla läpi niiden litteraatit. Löydetyt symbolit olen jakanut kahteen eri kategoriaan: matemaattiset symbolit (- ja %) ja muut symbolit (\$ ja #). Näiden käyttöä on verrattu teoria-luvussa 5.9 *Symbolien käyttö ruututekstikäännöksissä* esitettyihin normeihin.

7.9.1 Matemaattiset symbolit

Tutkimusaineiston ruututekstikäännöksissä on käytetty muutaman kerran matemaattisia symboleita. % -symbolia on käytetty yhteensä viisi kertaa, kaksi kertaa suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä ja kolme kertaa saksankielisissä ruututekstikäännöksissä. Suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä on myös kerran käytetty miinusmerkkiä, -, % -symbolin kanssa. Symboleista kumpaakaan ei ole käytetty kertaakaan alkukielisissä tekstityksissä. Esimerkkejä näiden symbolien käytöstä ovat esimerkiksi seuraavat repliikit:

(84) My Big Fat Gay Wedding (Oakley 2015e)
3:35 And if you use this coupon code, you get 10 percent off.
3:35 Ja jos käytät tätä kuponki koodia, saat -10%.
3:35 Und wenn ihr diesen Coupon Code benutzt, bekommt ihr 10 % Rabatt.

(85) YOU WILL DIE (Oakley 2015k)
2:36 10 percent off your first order.
2:36 10 % Rabatt auf eure ertse Bestellung.
2:36 10 prosenttia ensimmäisestä tilauksesta.

Prosentit on siis ilmaistu joka kerta saksankielisissä ruututekstikäännöksissä symbolilla, suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä on hieman vaihtelua: symbolia on käytetty kahdesti ja sanaa *prosentti* kerran. Suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä (kuten ylin esimerkki osoittaa) on taas käytetty miinus-merkkiä samassa kohtaa kun saksankielisessä ruututekstikäännöksessä vastaava kohta on ilmaistu eri tavalla. Molemmissa kielissä näytettäisiin suosivan matemaattistenkin symbolien käyttöä, mutta auki kirjoitettujakin versioita löytyy. Molemmat tässä käsitellyt matemaattiset symbolit ovat vakiintuneita ja yleisesti tunnettuja. Tässäkin tapauksessa siis YouTuben ruututekstikäännökset näyttäisivät seuraavaan muita ruututekstikääntämisen konventioita, joiden mukaan vakiintuneita symboleita voi käyttää ruututekstikäännöksissä, vaikka suositellumpaa on käyttää niiden auki kirjoitettuja versioita (Díaz Cintas & Remael 2007, 117).

7.9.2 Muut symbolit

Tutkimusaineiston ruututekstikäännöksissä on käytetty kahta muuta symbolia, jotka eivät kuulu matemaattisiin symboleihin: \$ ja #. Dollarin merkkiä \$ on käytetty sekä suomen- että saksankielisissä ruututekstikäännöksissä suurimmaksi osaksi kuten alkukielisissä tekstityksissäkin. Kun alkukielisissä tekstityksissä on käytetty symbolia, on sitä yleensä käytetty myös ruututekstikäännöksissä. Symbolin sijaan ruututekstikäännöksissä on yleensä käytetty sen auki kirjoitettua versioita, mikäli näin on tehty myös alkukielisissä tekstityksissä. \$ -merkin käyttö eroaa ruututekstikäännöksissä viidessä eri tapauksessa alkukielisestä tekstityksestä. Alkukielisen tekstityksen auki kirjoitettu *dollar* on korvattu kerran saksankielisessä ja kerran suomenkielisessä ruututekstikäännöksessä symbolilla \$.

(86) Honest Valentine's Advice (Oakley 2015c)
4:09 10 dollars is helping us get to our goal,
4:09 dass eure 10 \$ helfen, an unser Ziel zu kommen,

(87) MY HUGE NEWS (Oakley 2015f)
3:46 And you may be like, "Listen, I don't got 10 bucks."
3:46 Ja saatat miettiä, "Kuule, minulla ei ole 10\$."

Kolmessa eri tapauksessa alkukielisen tekstityksen \$ on taas korvattu auki kirjoitetulla sanalla.

(88) MY VIDEO OUTTAKES??? (Oakley 2015h)
2:24 We are so close to reaching \$500,000,
2:24 Olemme lähellä 500 000:ta dollaria

(89) YOU WILL DIE (Oakley 2015k)
2:25 It looks good on mobile, and it's only \$8 a month,
2:25 se näyttää hyvältä myös mobiilissa, ja se on vain 8 dollaria kuussa
2:25 Die Seite sieht auch auf dem Handy gut aus, und es kostet nur 8 Dollar im Monat,

Alkutekstissä käytetään dollari-yksikköä yhteensä 28 kertaa. Suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä tämä on ilmaistu \$ -symbolilla 15 kertaa eli hieman yli puolessa tapauksista. Saksankielisissä ruututekstikäännöksissä on käytetty symbolia hieman enemmän, yhteensä 17 kertaa. Symbolin käyttöä näytettäisiin siis suosivan hieman enemmän kuin auki kirjoitettua versiota. Mielestäni on myös huomion veroista, että symbolin käyttö korreloi alkukielisen tekstityksen kanssa suurimman osan ajasta, kuten edellä on osoitettu. Tämä viittaa siihen, että alkukielinen tekstitys on voinut vaikuttaa käännösten muotoiluun.

Dollarin valuuttasymbolin lisäksi aineiston ruututekstikäännöksissä on käytetty #-symbolia yhteensä viisi kertaa (suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä neljä kertaa ja saksankielisissä ruututekstikäännöksissä yhden kerran), esimerkiksi:

(90) 3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey (Oakley 2015a)
2:29 se on tosi #Team Internet hetki,

(91) My Two Secrets (Oakley 2015g)
2:58 Twiitakaa minulle mielipiteenne hashtagilla #psychobabble.
2:58 Tweetet mir unter dem Hashtag #psychobabble was ihr denkt

Tätä ristikkomerkkiä on käytetty, kuten esimerkeissä yllä, aina jonkun ilmaisun yhteydessä ja tästä yhdistelmästä syntyy niin sanottu *hashtag* tai *aihetunniste*. Aihetunnistetta käytetään yleensä sosiaalisessa mediassa samaan aihepiiriin kuuluvien julkaisujen etsimiseen (Leskelä & Syrjänen 2014). Yllä olevista esimerkeistä alimmissa Oakley puhuu podcastistaan nimeltä Psychobabble ja kehottaa katsojiaan (tai paremminkin podcastinsa kuuntelijoita) jakamaan mielipiteitään podcastista ja sen herättämistä ajatuksista Twitterissä hashtagilla #psychobabble. Hashtagia käyttämällä Oakley ja muut aiheesta kiinnostuneet voivat siis löytää aiheeseen liittyvät julkaisut Twitteristä.

Sanaa *hashtag* on käytetty alkukielisissä tekstityksissä yhteensä neljä kertaa eli suomenkielisissä ruututekstikäännöksissä on aina käytetty sen tilalla #-merkkiä, kun taas saksankielisissä ruututekstikäännöksissä on suosittu enemmän auki kirjoitusta. Mielenkiintoista on, että yllä esille otettu #psychobabble on molemmilla kielillä kirjoitettu hashtagin muotoon, luultavasti koska tässä tapauksessa on kyse oikeasta hashtagista, jota Oakley kehottaa käyttämään. Muissa tapauksissa sana *hashtag* on kirjoitettu saksankielisissä ruututekstikäännöksissä auki, esimerkiksi:

(92) 3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey (Oakley 2015a)
2:29 war ein Hashtag Team Internet Moment.
2:29 it's a very hashtag Team Internet moment,

Tässä esimerkissä hashtag-ilmaisua ei käytetä viittauksena varsinaiseen, sosiaalisessa mediassa aktiivisesti käytettävään hashtagiin, eikä sitä ole myöskään ruututekstikäännöksessä tai alkukielisissä tekstityksessä kirjoitettu hashtagin muotoon symbolia käyttäen. Sama kohta on kuitenkin suomeksi ilmaistu #Team Internet, kuten ylempänä on jo otettu esille.

Myös symbolien \$ ja # käytön voi sanoa seuraavan Díaz Cintas ja Remaelin (2007, 117) esittämiä normeja, koska ne ovat Oakleyn videoiden yleisölle mitä luultavimmin tuttuja symboleita.

7.10 Yhteenveto

Tutkimustulosten perusteella voi tunnistaa joitakin tiettyjä konventioita YouTuben ruututekstikäännöksissä. Selkeimmät konventiot liittyvät ruututekstikäännösten asetuksiin ja YouTuben tekstitysohjelman ominaisuuksiin, joihin kääntäjät eivät voi vaikuttaa.

Ruututekstikäännösten ulkoasu on oletusasetuksillaan aina joka ruututekstikäännöksessä sama: päätteetön, väriltään valkoinen fontti ilman varjostuksia mustan laatikon sisällä. Ruututekstikäännökset myös näkyvät aina automaattisesti ruudun alareunassa ja teksti on keskitetty. Myös YouTuben tekstitysohjelman ominaisuudet normittavat ruututekstikäännöksiä. Ruututekstikäännösten yksittäiset repliikit voivat olla hyvin pitkiä, sillä tekstitysohjelma sallii jopa noin 89 merkkiä yhdelle repliikkiriville, jolloin täysipitkä repliikkirivi ylettyy videokuvan laidasta laitaan. Repliikkien vähimmäismerkkimäärälle ei ole mitään rajaa YouTuben tekstitysohjelmassa, mutta aineistossa ei juuri ole alle neljän tai viiden merkin mittaisia repliikkejä. Tekstitysohjelma asettaa myös omat rajoituksensa lainausmerkkien ja kursiivin käyttöön. Lainausmerkit ovat tekstitysohjelmassa kirjoitettuna aina suorina ja kursiivina ei voi lisätä tekstiin ollenkaan.

Aineistoni ruututekstikäännöksissä näyttäisi olevan viitteitä myös muista ruututekstikäännösten konventioista, joita sekä suomen että saksan kääntäjät ovat seuranneet. Joissain tapauksissa nämä konventiot vaikuttaisivat siirtyneet käännöksiin videoiden alkukielisen tekstityksen vaikutuksesta.

Selkein esimerkki alkukielisen tekstityksen vaikutuksesta ruututekstikäännöksiin lienevät kuurovammaisille tarkoitetuissa tekstityksissä yleiset, suluissa annetut lisäykset, jotka antavat tietoa esimerkiksi videolla kuuluvista äänistä tai puheen tyylistä. Epäilen, että kääntäjille ei olisi tullut mieleen käyttää näitä lisäyksiä, jos videoissa ei olisi ollut valmiiksi alkukielistä tekstitystä, joissa niitä käytetään. Monissa aineiston videoissa nämä alkukielisessä tekstityksessä suluissa esitetyt lisäykset on lisätty myös ruututekstikäännöksiin ja ruututekstikäännöksistä löytyy myös kohtia, joihin on lisätty näitä huomautuksia silloinkin, kun niitä ei ole ollut alkukielisessä tekstityksessä. Alkukielisestä tekstityksestä ei tosin aina ole systemaattisesti kopioitu kaikkia huomautuksia ruututekstikäännöksiin. Ruututekstikäännöksissä voidaan kuitenkin käyttää myös muuta sulkeissa esitettyä lisäinformaatiota, kuten antaa suluissa puhujan nimi tai selittävä käännös ilmaukselle, joka on sisällytetty alkukielisenä ruututekstikäännökseen.

Myös lainausmerkkien, lyhenteiden ja huutomerkkien käytössä on mitä luultavimmin otettu mallia alkukielisestä tekstityksestä. Lainausmerkkejä on suorien lainausten lisäksi käytetty erisnimien kanssa ja useimmiten silloin, kun kyseinen erisnimi on laitettu lainausmerkkeihin myös alkukielisessä tekstityksessä. Lyhenteitäkin on käytetty yleensä silloin, kun niitä on käytetty alkukielisessä tekstityksessä ja ne ovat aina yleisesti tunnettuja lyhenteitä. Huutomerkkejä on käytetty aineiston ruututekstikäännöksissä melko paljon, sillä alkukielisestä tekstityksestä kopioitujen huutomerkkien lisäksi kääntäjät ovat myös lisänneet huutomerkkejä kohtiin, joissa niitä ei ole käytetty alkukielisessä tekstityksessä.

Mitä tulee muihin välimerkityksiin, YouTuben ruututekstikäännöksissä näytettäisiin analyysiäni perusteella käytettävän normaalisti pilkkuja – silloinkin, kun pilkku tulee sellaisen repliikin loppuun, jonka virke jatkuu seuraavassa repliikissä. Ruututekstikäännöksissä ei ole käytetty mitään tiettyä tapaa merkitä virkkeen jatkuminen seuraavaan repliikkiin kuten yhdysmerkkiä tai kolmea pistettä. Kolmea pistettä käytetään ruututekstikäännöksissä vain ilmentämään puheen taukoja, epäröintiä ja muita vastaavia piirteitä. Sekä puolipistettä että vinoviivaa taas käytetään hyvin harvoin, vinoviivaa lähes yksinomaan internet-osoitteissa. Pisteitä käytetään myös enimmäkseen sellaistenkin repliikkien lopussa, joihin virke loppuu. Välimerkkien kanssa ei ole käytetty välilyöntiä välimerkin ja sitä edeltävän sanan välillä.

Normina YouTuben ruututekstikäännöksissä näyttäisi olevan myös se, että kymmentä suuremmat luvut kirjoitetaan yleensä numeroin. Ruututekstikäännöksissä ei käytetä plansseja, joissa ammattimaisissa ruututekstikäännöksissä käytettäisiin suuraakkosia (Díaz Cintas & Remael 2007, 118; Vertanen, 2007). Suuraakkosten käyttö on rajattu vain tapauksiin, joissa oikeinkirjoitus niitä vaatii. Ruututekstikäännöksissä voi käyttää matemaattisia ja muita symboleita, jotka ovat yleisesti tunnettuja.

Muiden analysoimieni ruututekstikäännöksen piirteiden kohdalla tulokset viittaisivat siihen, ettei niiden kohdalla ole muodostunut mitään tiettyjä konventioita.

Yksi tällainen tapaus on mielestäni repliikkien rivimäärä. Aineiston ruututekstikäännöksissä repliikit ovat lähes aina enintään kaksirivisiä, koska koko aineistossa on vain yksi kolmirivinen repliikki. Yhdeksässä videossa on kuitenkin vain yksirivisiä repliikkejä ja seitsemässä sekä yksi- että kaksirivisiä repliikkejä. Koska jako on melkein tasan, ei mielestäni ole täysin selvää, onko YouTuben ruututekstikäännöksissä tavanomaisempaa käyttää aina vain yksirivi-

siä repliikkejä vai sekä yksi- että kaksirivisiä repliikkejä. Mikäli asiaa tutkittaisiin laajemmalla aineistolla, tästä voisi saada kokonaisvaltaisemman kuvan.

Suorien esitysten muotoilussa on myös vaihtelua. Ruututekstikäännöksissä ei ole yhtenäistä tapaa käyttää lainausmerkkejä suorissa esityksissä, jotka jatkuvat useamman repliikin ajan. Myös suoran lainauksen ja sitä edeltävän johtolauseen välimerkitys vaihtelee, vaikka voisi olettaa, että tässä tapauksessa kääntäjät seuraisivat suomen ja saksan normaaleja konventioita.

Lisäksi pienten lukujen ja yhdysmerkin käytössä on vaihtelua. Kymmenen ja sitä pienemmät luvut on vaihtelevasti kirjoitettu joko numeroin tai kirjaimin. Aineiston videoista vain yhdessä on esimerkki tilanteesta, jossa yhdysmerkkiä on voitu käyttää erottamaan eri puhujat toisistaan. Suomentaja oli käyttänyt yhdysmerkkiä, mutta saksantaja ei. Koska käytöllä oli eroavaisuuksia ja koska aineistoni videoissa ei tätä yhtä poikkeusta lukuun ottamatta ollut kuin yksi puhuja, ei yhdysmerkin käytössä vastaavissa voi sanoa analyysini perusteella olevan mitään tiettyä konventiota.

8 Lopuksi

Tässä tutkielmassa tavoitteena oli kartoittaa YouTube-vlogien ruututekstikäännösten konventioita ja normeja. Monissa ruututekstikäännösten osa-alueissa oli tämän tutkielman videoissa havaittavissa jo muodostuneita ruututekstikääntämisen konventioita, mutta muutamissa osa-alueissa oli vielä paljon hajontaa. Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia laajemmin erilaisia YouTube-videoita ja niiden ruututekstikäännöksiä. Oman tutkielmani aineisto keskittyi nimenomaan YouTube-vlogeihin, jotka ovat kuitenkin vain yksi genre monien joukossa. Piirteet, joilla on valmiit asetuksensa, kuten ruututekstikäännösten oletusulkonäkö ja yhden ruututekstin rivin maksimimerkkimäärä, lienevät samoja myös muissakin ruututekstikäännetyissä YouTube-videoissa. Eroavaisuuksia saattaisi kuitenkin löytyä muissa osa-alueissa.

Oma tutkimukseni keskittyi myös vain rajattuun määrään ruututekstikääntämisen konventiota ja jatkotutkimuksissa aihepiiriä voisi myös laajentaa tämän tutkimuksen ulkopuolelle ottamalla mukaan myös muita konventioita. Näitä voisivat olla esimerkiksi murteen ja slangin käyttö ruututekstikäännöksissä, yksittäisten repliikkien ruudussaoloaika ja repliikkien ajastus puheen rytmiin ja videon leikkauskohtiin nähden. Mielenkiintoista olisi myös selvittää, kuinka paljon YouTube-käyttäjät katsovat videoita ruututekstikäännösten kanssa ja millaisia katselukokemuksia nämä ovat olleet. Kokevatko katsojat tietyt ruututekstikääntämisen konventiot ylipäättänsä tarpeelliseksi vai omaksuvatko he yhtä helposti eri kääntäjien eri tavoin laatimia ruututekstikäännöksiä? Entä millainen kokemus ruututekstikäännösten laatiminen on ollut kääntäjille? Aineistoni videoiden ruututekstikäännösten laatijat ovat mitä luultavimmin maalikoita, jotka eivät kuitenkaan lähesty ruututekstikääntämistä samalta kokemus- ja tietopohjalta kuin ammattikäntäjät. Ovatko videoiden kääntäjät tietoisia ruututekstikääntämisen konventioista omissa maissaan ja ovatko he aktiivisesti miettineet omien ruututekstikäännöstensä yhtenäisyyttä ja sitä, ovatko ruututekstikäännökset yhtenäisiä muiden kääntäjien kanssa saman youtubettajan videoihin tehtyjen ruututekstikäännösten kanssa?

YouTube suosio tuskin laskee lähiaikoina ja tulee olemaan mielenkiintoista seurata kuinka ruututekstikäännökset YouTube-videoissa yleistyvät ja kuinka ne muuttuvat, sillä YouTube-sivustoa päivitetään jatkuvasti. Analyysini tuloksena löydyttyt ruututekstikääntämisen konventiot saattavat muuttua paljonkin mahdollisten uudistusten myötä. Esimerkiksi tutkielmani laatimishetkellä YouTube tekstitysohjelmassa oli hyvin vähän toimintoja verrattuna ammattilaisten käyttämiin tekstitysohjelmiin ja pelkästään päivittämällä tekstitysohjelmaa

YouTube-ruututestikäännökset voisivat muuttua paljon. YouTube videoiden ruututestikäännökset pysyvät siis ajankohtaisena audiovisuaalisen kääntämisen tutkimuskohteena.

Tutkimusaineisto

- Oakley, Tyler 2014a. GAY-DAR | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=iiyY0YG8g0c>. [Katsottu 25.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2014b. If You Feel Like A Loser... | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=VXraj6elyNM>. [Katsottu 25.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2014c. MY IMPERFECTIONS | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=-cIMTJoKzKA>. [Katsottu 25.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2014d. THINGS ARE CHANGING | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=M2rTvIfEhQA>. [Katsottu 25.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2014e. What YouTubers Say OFF Camera | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=FM2BYVctnYU>. [Katsottu 25.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2015a. 3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey | Tyler Oakley. Saatavilla:
https://www.youtube.com/watch?v=LubJ_AwcQHk. [Katsottu 24.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2015b. Dear YouTube: HEAR ME OUT | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=V2cBTILCKjU>. [Katsottu 25.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2015c. Honest Valentine's Advice | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=BroNH524HqM&t=3s>. [Katsottu 23.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2015d. HOW TO CATCH THE GAYS | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=tINSzoROkvQ>. [Katsottu 25.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2015e. My Big Fat Gay Wedding | Tyler Oakley. Saatavilla:
https://www.youtube.com/watch?v=m9b_z_nLPsU. [Katsottu 24.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2015f. MY HUGE NEWS | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=X09MYZaizjk>. [Katsottu 24.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2015g. My Two Secrets | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=sMeSiHzrIYA>. [Katsottu 24.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2015h. MY VIDEO OUTTAKES??? | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=f2fcS0dUoa4>. [Katsottu 24.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2015i. No Glory in the Process | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=CgH31kLDfgU>. [Katsottu 25.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2015j. Ruthless in the Womb | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=GOTk0-Q6tHU>. [Katsottu 25.1.2018.]
- Oakley, Tyler 2015k. YOU WILL DIE | Tyler Oakley. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/watch?v=UzZUIYPdubA>. [Katsottu 24.1.2018.]

Lähteet

- Betancourt, Leah 2009. The Journalist's Guide to YouTube. *Mashable*. Saatavilla: <http://mashable.com/2009/09/02/journalists-youtube/#W.Y4PqBN2Pqg>. [Luettu 25.2.2016.]
- Bogucki, Łukasz 2009. Amateur Subtitling on the Internet. Teoksessa Jorge Díaz Cintas & Gunilla Anderman (toim.), *Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen*. Basingstoke; New York: Palgrave Macmillan. 49–57.
- Burgess, Jean & Joshua Green 2009a. *YouTube. Online Video and Participatory Culture*. Cambridge: Polity Press.
- Burgess, Jean & Joshua Green 2009b. The Entrepreneurial Vlogger: Participatory Culture Beyond the Professional-Amateur Divide. Teoksessa Pelle Snickars & Patrick Vonderau (toim.), *The YouTube Reader*. Tukholma: National Library of Sweden. 89–107.
- Cerón, Clara 2001. Punctuating Subtitles: typographical conventions and their evolution. Teoksessa Yves Gambier & Henrik Gottlieb (toim.), *(Multi)Media Translation. Concepts, Practises, and Research*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins. 173–177.
- Cheshire, Tom 2013. Talent Tube: how Britain's new YouTube superstars built a global fan-base. *Wired*. Saatavilla: <http://www.wired.co.uk/magazine/archive/2013/02/features/talent-tube>. [Luettu 24.2.2016.]
- Désilets, Alain & Jaap van der Meer 2011. Co-creating a repository of best-practices for collaborative translation. *Linguistica Antverpiensia, New Series – Themes in Translation Studies* 10. 27–45. Saatavilla: <https://lans-tts.uantwerpen.be/index.php/LANS-TTS/article/view/276/174>. [Luettu 26.1.2016.]
- Díaz Cintas, Jorge & Pablo Muñoz Sánchez 2006. Fansubs: Audiovisual Translation in an Amateur Environment. *The Journal of Specialised Translation* 06. 37–52. Saatavilla: http://www.jostrans.org/issue06/art_diaz_munoz.pdf. [Luettu 1.11.2018.]
- Díaz Cintas, Jorge & Aline Remael 2007. *Audiovisual Translation: Subtitling. Translation Practices Explained* 11. Manchester; Kinderhook: St. Jerome Publishing.
- Duden 2018. Anführungszeichen. Saatavilla: <https://www.duden.de/sprachwissen/rechtschreibregeln/anfuhrungszeichen>. [Luettu 15.3.2018.]
- FootofaFerret 2015. A Brief History Of Tyler Oakley. Saatavilla: <https://www.youtube.com/watch?v=7G0nFkq54-Y>. [Katsottu 26.1.2016.]

- Gambier, Yves 2007. Audiovisuaalisen kääntämisen tutkimuksen suuntaviivoja. Teoksessa Oittinen & Tuominen (toim.). 73–115.
- Garfield, Bob 2006. YouTube vs. Boob Tube. *Wired*. Saatavilla: <http://www.wired.com/2006/12/youtube-2/>. [Luettu 24.2.2016.]
- Glotzbach, Matthew & Oliver Heckmann 2014. Look ahead: creator features coming to YouTube. *YouTube Creator Blog*. 26.6.2014. Saatavilla: <http://youtubecreator.blogspot.fi/2014/06/look-ahead-creator-features-coming-to.html>. [Luettu 24.11.2015.]
- Griffith, Maggie & Zizi Papacharissi 2010. Looking for you: An analysis of video blogs. *First Monday* 15:1–4. Saatavilla: <http://journals.uic.edu/ojs/index.php/fm/article/view/2769/2430>. [Luettu 23.2.2016]
- Hartama, Marko 2007. Elokuvakääntäminen av-kääntämisen lajina. Teoksessa Oittinen & Tuominen (toim.). 187–201.
- Helft, Miguel 2013. How YouTube Changes Everything. *Fortune* 168:3. 52. Saatavilla: <http://web.a.ebscohost.com/helios.uta.fi/ehost/detail/detail?sid=393c7385-162b-4c7c-b09a-4e766b1002ee%40sessionmgr4005&vid=0&hid=4114&bdata=JkF1dGhUeXBlPWNVb2tpZSxpcCx1aWQmc2l0ZT1laG9zdC1saXZlJnNjb3BIPXNpdGU%3d#AN=89516646&db=bsh>. [Luettu 26.2.2016.]
- Helin, Irmeli 2008. Av-median ja kääntämisen kulttuuriset kontekstit. Irmeli Helin & Hilikka Yli-Jokipii (toim.), *Kohteena käänös. Uusia näkökulmia kääntämisen ja tulkauksen tutkimiseen ja opiskelemiseen*. Kouvola: Käännöstieteen laitos, Helsingin yliopisto. 131–148.
- Howe, Jeff 2006a. Crowdsourcing: A Definition. Saatavilla: http://crowdsourcing.typepad.com/cs/2006/06/crowdsourcing_a.html. [Luettu 15.1.2016.]
- Howe, Jeff 2006b. The Rise of Crowdsourcing. *Wired* 14:6. 1–4. Saatavilla: <http://www.wired.com/2006/06/crowds/>. [Luettu 15.1.2016.]
- Ivarsson, Jan & Mary Carroll 1998. Code of Good Subtitling Practice. Saatavilla: <http://www.transedit.se/code.htm>. [Luettu 15.4.2017.]
- Jääskeläinen, Riitta 2007. Av-kääntämisen tutkimus ja tutkimustarpeet Suomessa. Teoksessa Oittinen & Tuominen (toim.). 116–130.
- Jüngst, Heike E. 2010. *Audiovisuelles Übersetzen. Ein Lehr- und Arbeitsbuch*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Kielikello 2006. Lainausmerkit”. *Kielikello* 2. Saatavilla: <https://www.kielikello.fi/-/lainausmerkit->. [Luettu 25.9.2018.]

- Korpela, Jukka 2018. Lainausmerkit. *Nykyajan kielenopas*. Saatavilla: <http://jkorpela.fi/kielenopas/4.7.html>. [Luettu 25.9.2018.]
- Kotimaisten kielten keskus 2015. Lyhenteet. Saatavilla: <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/haku/lyhenteet/ohje/257>. [Luettu 7.9.2018.]
- Lange, Patricia G. 2014. *Kids on YouTube*. Walnut Creek, California: Left Coast Press.
- Leinonen, Virpi 2014. *Kuinka video muutetaan rahaksi. Ansaitsemisen mahdollisuudet YouTube:ssa*. Metropolia Ammattikorkeakoulu, opinnäytetyö.
- Lepre, Ornella 2015. Cultural References in Fansubs: When Translating is a Job for Amateurs. Teoksessa Elisa Perego & Silvia Bruti (toim.), *Subtitling Today: Shapes and Their Meanings*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing. 77–97.
- Leskelä, Henna & Suvi Syrjäneni 2014. Kirjamessuilla kysyttä: hashtag, esinetulostus ja striimaus. Saatavilla: https://www.kotus.fi/nyt/esitelmat_ja_artikkelit/artikkelit/kirjamessuilla_kysytty_a_hashtag_esinetulostus_ja_striimaus. [Luettu 24.1.2018.]
- Nardi, Antonella 2016. Sprachlich-textuelle Faktoren im Untertitelungsprozess. Ein Modell zur Übersetzerausbildung Deutsch-Italienisch. *trans-kom* 9:1. 34–57.
- Newman, Andrew Adam 2009. Translators wanted at LinkedIn. The pay? \$0 an hour. *The New York Times* 28.6.2009, B2. Saatavilla: http://www.nytimes.com/2009/06/29/technology/startups/29linkedin.html?_r=0. [Luettu 26.1.2016.]
- O'Hagan, Minako 2011. Community Translation: Translation as a social activity and its possible consequences in the advent of Web 2.0 and beyond. *Linguistica Antverpiensia, New Series – Themes in Translation Studies* 10. 11–23. Saatavilla: <https://lans-tts.uantwerpen.be/index.php/LANS-TTS/article/view/275/173>. [Luettu 25.1.2016.]
- Oittinen, Riitta & Tiina Tuominen (toim.) 2007. *Olennaisen äärellä. Johdatus audiovisuaaliseen kääntämiseen*. Tampere: Tampere University Press.
- Pedersen, Jan 2011. *Subtitling Norms for Television*. Amsterdam: John Benjamins.
- Pérez-González, Luis 2007. Intervention in new amateur subtitling cultures: a multimodal account. *Linguistica Antverpiensia, New Series – Themes in Translation Studies* 6. 67–80. Saatavilla: <https://lans-tts.uantwerpen.be/index.php/LANS-TTS/article/view/180/111>. [Luettu 30.1.2016.]
- Püschel, Nadine 2015. Untertitelung & Voice-Over. Teoksessa Katrin Harlaß (toim.), *Handbuch Literarisches Übersetzen*. Berlin: BDÜ Weiterbildungs- und Fachverlagsgesellschaft mbH. 121–130.

- Röksä, Iida 2018. *Fani- ja amatööritekstitusten piirteet YouTube-sisällössä. Tarkastelussa Daniel Howellin ja Philip Lesterin videoiden tekstitykset*. Tampereen yliopisto, pro gradu -tutkielma.
- Sanastokeskus TSK 2010. *Sosiaalisen median sanasto*. Saatavilla: http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen_median_sanasto.pdf. [Luettu 15.1.2016.]
- Secară, Alina 2011. R U ready 4 new subtitles? Investigating the potential of social translation and creative spellings. *Linguistica Antverpiensia, New Series – Themes in Translation Studies* 10. 153–171. Saatavilla: <https://lans-tts.uantwerpen.be/index.php/LANS-TTS/article/view/282/180>. [Luettu 30.1.2016.]
- TED s.d. Get started. Saatavilla: <https://www.ted.com/participate/translate/get-started>. [Luettu 30.11.2018.]
- Tuominen, Tiina 2015. Ruututekstikäntämisen peruskurssi. Johdanto. Luento 8.1.2015 Tampereen yliopiston monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopintojen ruututekstikäntämisen peruskurssilla.
- Vertanen, Esko 2007. Ruututeksti tiedon ja tunteiden tulkkina. Teoksessa Oittinen & Tuominen (toim.). 149–170.
- Werner, Erich Alan 2012. *Rants, Reactions, and other Rhetorics: Genres of the YouTube Vlog*. University of North Carolina at Chapel Hill, väitöskirja. Saatavilla: <https://cdr.lib.unc.edu/indexablecontent/uuid:9c6ad19d-966e-472e-9c0d-6399a7db81a1>. [Luettu 2.2.2016.]
- Wesch, Michael 2009. YouTube and You: Experiences of Self-Awareness in the Context Collapse of the Recording Webcam. *Explorations in Media Ecology* 8:10. 19–34. Saatavilla: <http://krex.k-state.edu/dspace/bitstream/handle/2097/6302/WeschEME2009.pdf?sequence=1>. [Luettu 2.2.2016.]
- YouTube 1 s.d. Creator Studio. *YouTube Ohjeet*. Saatavilla: <https://support.google.com/youtube/answer/6060318?hl=fi>. [Luettu 25.11.2015.]
- YouTube 2 s.d. Tekstitysten luominen ja lähettäminen. *YouTube Ohjeet*. Saatavilla: <https://support.google.com/youtube/answer/6054623>. [Luettu 26.11.2015.]
- YouTube 3 s.d. Tekstitysten ottaminen käyttöön ja poistaminen käytöstä. *YouTube Ohjeet*. Saatavilla: <https://support.google.com/youtube/answer/100078?hl=fi>. [Luettu 25.11.2015.]
- YouTube 4 s.d. Videoiden sekä niiden nimien ja kuvausten käännösten ostaminen. *YouTube Ohjeet*. Saatavilla: <https://support.google.com/youtube/answer/2780526?hl=fi>. [Luettu 25.11.2015.]

YouTube 5 s.d. Yhteisön tekstitysten hallinta. *YouTube Ohjeet*. Saatavilla:
<https://support.google.com/youtube/answer/6052538>. [Luettu 25.11.2015.]

YouTube 6 s.d. YouTube for Press. Saatavilla: <https://www.youtube.com/intl/en-GB/yt/about/press/>. [Luettu 25.9.2018.]

YouTube/Tyler Oakley s.d. Tietoja. Saatavilla:
<https://www.youtube.com/user/tyleroakley/about>. [Luettu 2.2.2018.]

Deutsche Kurzfassung

Universität Tampere

Fakultät für Kommunikationswissenschaften

Masterstudien Multilinguale Kommunikation und Translationswissenschaft

B-Arbeitssprache Deutsch

ARHI, ANNI: Konventionen der Untertitelung in den finnisch- und deutschsprachigen Untertiteln der YouTube-Vlogs von Tyler Oakley.

Masterarbeit: 77 Seiten

Deutsche Kurzfassung: 15 Seiten

November 2018

1 Einleitung

YouTube ist ein im Jahr 2005 gegründetes Videoportal (Burgess & Green 2009a, 1). Heutzutage wird YouTube von mehr als einer Milliarde Menschen genutzt und Videos auf der Seite werden täglich mit einer Gesamtdauer von einer Milliarde Stunden abgespielt. YouTube ist sehr international und die Seite hat eine Auswahl von 76 verschiedenen Sprachen und lokalisierte Versionen für mehr als 88 Länder. (YouTube 6 s.d.) Dazu haben die Zuschauer seit dem Jahr 2014 die Möglichkeit, YouTube-Videos mit Untertiteln, die andere YouTube-Nutzer erstellt haben, anzuschauen (Glotzbach & Heckmann 2014).

Ich hatte persönlich bemerkt, dass einige Videos auf YouTube – zum Beispiel die Vlogs von Tyler Oakley – unter anderem finnisch- und deutschsprachige Untertitel hatten. Ich wollte wissen, wer diese Videos übersetzt hat und wie die Untertitel erstellt waren. Ich habe entdeckt, dass es um Crowdsourcing handelt und dass die Untertitel mit YouTubes eigener Untertitelungssoftware erstellt worden sind. Ich wollte diese YouTube-Untertitel näher untersuchen und habe mich für die folgende Forschungsfragen entschieden: Haben die YouTube-Untertitel schon ihre eigene Konventionen der Untertitelung? Sind diese Konventionen den professionellen Konventionen ähnlich oder nicht?

Es gibt kaum andere Forschungen über YouTube-Untertitel. Nur Röksä (2018) hat ihre Masterarbeit über Merkmale der Fan- und Amateuruntertitel in YouTube-Videos geschrieben. Über Konventionen der Untertitelung gibt es mehrere Publikationen. Zum Beispiel Díaz Cintas und Remael (2007) und Pedersen (2011) haben dieses Thema untersucht.

2 YouTube

Schon ein paar Jahre nach der Gründung von YouTube im Jahr 2005, könnte man neben den viralen Videos, wofür YouTube bekannt ist, auch alle anderen Arten von Videos auf dem Videoportal finden (Betancourt 2009). Zu dieser Anzahl von Videos gehören unter anderem die *YouTube-vlogs*, die ich im nächsten Kapitel definieren werde. Im Kapitel danach, werde ich auch die YouTube-Untertitel beschreiben.

2.1 YouTube-Vlogs

Vlogs sind typische Videos für YouTube, obwohl dieses Videogenre nicht ursprünglich aus YouTube kommt (Burgess & Green 2009a, 53). Laut Wesch (2009, 21) und Werner (2012, 5) Vlogs sind kurze Videos, in dem ein Sprecher direkt in die Kamera spricht. Die Themen von Vlogs variieren, sie sind normalerweise formlos und sie werden generell wenig geschnitten (Werner 2012, 5-6).

2.2 YouTube-Untertitel

YouTuber können für alle oder einige ihre Videos die Möglichkeit für sogenannte *Communitybeiträge* aktivieren. Wenn Communitybeiträge aktiviert sind, können die Zuschauer unter anderem Untertitel für die Videos erstellen. (YouTube 5 s.d.) Um Untertitel hinzuzufügen, muss man zuerst das Video, zu dem man eine Untertitelung hinzuzufügen möchte, aufrufen. Danach wählt man im Videoplayer das Zahnradsymbol und im Drop-down-Menü *Untertitel* und dann *Untertitel hinzufügen* aus. Danach wählt man die Sprache der Untertitelung und dann öffnet sich die Untertitelungssoftware, wo die Untertitelung erstellt werden kann. Falls das Video schon eine ausgangsprachliche Untertitelung hat, wird die zielsprachige Untertitelung auf Grundlage der ausgangsprachlichen Untertitelung automatisch festgelegt. Die Übersetzung wird ab einer bestimmten Anzahl von Überprüfungen der anderen Zuschauer automatisch genehmigt oder der Inhaber des Videos kann sie auch selbst genehmigen. (YouTube 2 s.d.)

3 Crowdsourcing

Crowdsourcing bezeichnet die Auslagerung von Unternehmensaufgaben auf eine grosse, undefinierte Masse von freiwilligen Menschen, obwohl die vorliegende Aufgabe von einem Mitarbeiter oder einem Auftragnehmer übernommen werden könnte (Howe 2006b). Die Auslagerung findet statt durch eine offene Einladung (Howe 2006b), die typisch im Internet

veröffentlicht wird (Sanastokeskus TSK 2010). Beispiele von Crowdsourcing im Übersetzungsbereich sind die verschiedenen Sprachversionen von Facebook (O'Hagan 2011, 112) und LinkedIn (Newman 2009) und die Untertitelungen der gefilmten Vorträge auf TED-Konferenzen (TED s.d.). Die Untertitelungen der Videos von Oakley sind auch ein Beispiel von Crowdsourcing, weil jeder kann YouTube-Untertitelungen verfassen (YouTube 5 s.d.) und Oakley hat auch eine offene Einladung zur Übersetzungsarbeit in Form von einem YouTube-vlog veröffentlicht (Oakley 2015b).

4 Fan- und Amateuruntertitelungen

Weil die Untertitelungen der Videos von Oakley wahrscheinlich von Laien, die auch Fans von Oakley sind, verfasst worden sind, können sie wahrscheinlich den Fan- oder Amateuruntertitelungen zugeordnet werden. Laut Díaz Cintas und Muñoz Sánchez (2006, 37) sind *Fanuntertitelungen* Untertitelungen japanischer Anime-Programme, die von Fans produziert werden. Die Produktion einer Fanuntertitelung hat mehrere Phasen, die normalerweise von verschiedenen Personen übernommen werden, zum Beispiel die Versorgung des Programms, das übersetzt wird, die Verfassung der Untertitelung und deren Verteilung. (Díaz Cintas & Muñoz Sánchez 2006, 38–39.) Fanuntertitelungen haben ihre eigene Konventionen der Untertitelung, zum Beispiel in einer Untertitelung können mehrere Farben benutzt werden (Díaz Cintas & Remael 2007, 27) und Anmerkungen des Übersetzers können benutzt werden um zum Beispiel kulturspezifische Ausdrücke zu erläutern (Díaz Cintas & Muñoz Sánchez 2006, 46).

Laut Bogucki (2009, 49) sind *Amateuruntertitelungen* den Fanuntertitelungen ähnliche Laienuntertitelungen anderer Programme und Filme. Lepre (2015, 77) benutzt *Fanuntertitelungen* und *Amateuruntertitelungen* allgemein als Synonyme für Laienuntertitelungen. Laut Lepre (2015, 80–81) können Laienuntertitelungen auch den professionellen Untertitelungen ähnlich sein. In allen Laienuntertitelungen werden nicht zum Beispiel mehrere Farben oder Fonts benutzt (Lepre 2015, 80–81).

5 Untertitel und Konventionen der Untertitelung

Untertitel sind schriftliche Übersetzungen audiovisueller Materialien wie Filme oder YouTube-Videos. Die Übersetzung wird ins Bild eingeblendet und die Zuschauer lesen die Untertitel in der Zielsprache zur selben Zeit, als sie zum Beispiel den Film in der Originalsprache hören und sehen. (Jüngst 2010, 2.) Professionelle Untertitel werden normalerweise spezifischer

Konventionen nach erstellt. Diese Konventionen können nach Programm, Ort oder Untertitelungsfirma variieren (Díaz Cintas & Remael 2007, 102). In den folgenden Kapiteln werde ich die Konventionen der Untertitelung, die in dieser Masterarbeit untersucht werden, vorstellen.

5.1 Layout der Untertitel

In Untertiteln wird normalerweise eine Schriftart, die keine Serifen besitzt, wie *Ariel*, *Helvetica* oder *Times New Roman*, benutzt (Díaz Cintas & Remael 2007, 84). Die Farbe der Untertiteln ist fast immer weiß (Díaz Cintas & Remael 2007, 84; Jüngst 2010, 41) und der Text hat fast immer Schlagschatten (Díaz Cintas & Remael 2007, 84). Die Untertitel werden generell im unteren Teil des Bildschirms platziert, sodass sie das Bild möglichst wenig überlappen (Díaz Cintas & Remael 2007, 82; Nardi 2016, 40; Vertanen 2007, 154). Díaz Cintas und Remael (2007, 82, 87) meinen, dass Untertitel meistens zentriert werden, aber im Fernsehen kann man auch linksbündig ausgerichtete Untertitel finden.

5.2 Anzahl von Zeichen in Untertiteln

Die maximale Anzahl von Zeichen (Buchstaben, Interpunktionszeichen, Leerzeichen usw.) in einer einzigen Reihe eines Untertitels variiert zwischen ungefähr 30 und 43 Zeichen (Díaz Cintas & Remael 2007, 84; Hartama 2007, 192–193; Jüngst 2010, 32; Pedersen 2011, 19; Vertanen 2007, 151). Unter anderem die Begrenzungen verschiedener Untertitelungssoftwares haben einen Einfluß auf die Anzahl von Zeichen (Díaz Cintas & Remael 2007, 84). Einzige Untertitel mit weniger als vier oder fünf Zeichen sind ungewöhnlich (Díaz Cintas & Remael 2007, 85).

5.3 Anzahl von Reihen und deren Segmentierung in Untertiteln

Untertitel haben normalerweise höchstens zwei Reihen in einem Untertitel (Díaz Cintas & Remael 2007, 82; Helin 2008, 136; Pedersen 2011, 8; Vertanen 2007, 155), aber manchmal sogar drei Reihen (Díaz Cintas & Remael 2007, 140; Pedersen 2011, 8). Wenn möglich, sollte der Text in einem zweireihigen Untertitel so segmentiert werden, dass die erste Reihe kürzer als die zweite Reihe ist (Díaz Cintas & Remael 2007, 87; Ivarsson & Carroll 1998; Tuominen 2015; Vertanen 2007, 154).

5.4 Kursiv- und Blockschrift

Die Rede einer Person, die im Bild nicht zu sehen ist (z.B. in einem Telefongespräch), wird üblicherweise kursiviert (Díaz Cintas & Remael 2007, 124). Auch Fremdwörter werden kursiviert (Tuominen 2015; Vertanen 2007, 155), falls sie sich in der Zielsprache nicht eingebürgert haben (Díaz Cintas & Remael 2007, 125; Tuominen 2015). Fremdwörter können aber auch in Anführungszeichen gesetzt werden (Díaz Cintas & Remael 2007, 125). Auch der Text eines Liedes und die Namen von zum Beispiel Büchern und Zeitungen, die nicht bekannt sind, werden kursiviert (Díaz Cintas & Remael 2007, 126–127; Tuominen 2015).

Blockschrift wird normalerweise benutzt, wenn schriftliche Texte, die auch übersetzt werden sollten, wie Schlagzeile einer Zeitung oder Wegweiser, im Bild zu sehen sind. (Ivarsson & Carroll 1998; Pedersen 2011, 9; Vertanen 2007, 155–156). Solche kurze Übersetzungen werden in Blockschrift geschrieben (Díaz Cintas & Remael 2007, 118; Vertanen 2007, 156). Falls die Übersetzung eines Textes sehr lang ist, ist es nicht nötig Blockschrift zu benutzen (Tuominen 2015).

5.5 Abkürzungen und Zahlwörter

Laut Díaz Cintas und Remael (2007, 131) sollte man die Verwendung von Abkürzungen in Untertiteln vermeiden. Nur weit bekannte Abkürzungen, die für die Zuschauer leicht verständlich sind, kann man ab und zu benutzen (Díaz Cintas & Remael 2007, 132). Wenn nötig, kann man alle Zahlwörter mit Nummern in Untertiteln schreiben (Díaz Cintas & Remael 2007, 136–137). Es ist jedoch üblich, dass Zahlen von eins bis zehn mit Nummern geschrieben werden und Zahlen größer als zehn mit Buchstaben geschrieben werden (Díaz Cintas & Remael 2007, 134–135).

5.6 Punkte und Kommas

In Untertiteln einiger Untertitelungsfirmen werden Punkte am Ende der Sätze weggelassen (Díaz Cintas & Remael 2007, 107). Aber laut Cerón (2001, 176) und Helin (2008, 136) sollten Punkte wie normal auch in Untertiteln benutzt werden. Auch Kommas können in Untertiteln weggelassen werden. Laut Díaz Cintas und Remael (2007, 106) sollten keine Kommas am Ende eines Untertitels benutzt werden. Tuominen (2015) meint dagegen, dass Kommas auch am Ende eines Untertitels benutzt werden sollten.

5.7 Strichpunkte und Doppelpunkte

Strichpunkte kommen in Untertiteln selten vor (Díaz Cintas & Remael 2007, 106). In Untertiteln werden Doppelpunkte wenn nötig wie in anderen Texten benutzt. In einigen Untertitelungsfirmen wird ein Leerzeichen zwischen den Doppelpunkt und das Wort davor eingesetzt. (Díaz Cintas & Remael 2007, 107.)

5.8 Bindestriche und Auslassungspunkte

Wenn ein Untertitel die Rede von zwei Personen enthält, beginnt die Übersetzung der Rede der zweiten Person normalerweise mit einem Bindestrich (Díaz Cintas & Remael 2007, 111–112; Helin 2008, 136; Vertanen 2007, 154). In finnischen Untertiteln ein Bindestrich am Ende eines Untertitels bedeutet, dass der Satz im nächsten Untertitel weitergeht (Helin 2008, 136; Tuominen 2015; Vertanen 2008, 154). In solchen Fällen wird in deutschen Untertiteln entweder ein Bindestrich oder Auslassungspunkte benutzt (Jüngst 2010, 32). Laut Díaz Cintas und Remael (2007, 122) werden Auslassungspunkte benutzt und sie werden dazu auch am Anfang des nächsten Untertitels benutzt. Außerdem können Auslassungspunkte Pausen, Stottern und andere Charakteristikum der Rede äußern (Díaz Cintas & Remael 2007, 113, 115).

5.9 Anführungszeichen

Anführungszeichen werden in Untertiteln teilweise wie Kursivschrift benutzt. Zum Beispiel Namen oder grammatisch fehlerhafte Wörter können mit Anführungszeichen oder Kursivschrift markiert werden. (Díaz Cintas & Remael 2007, 119.) Direkte Rede wird, wie in anderen Texten, auch in Untertiteln in Anführungszeichen gesetzt. Wenn eine direkte Rede über mehrere Untertitel streckt, können Anführungszeichen in unterschiedlichen Weisen benutzt werden. Anführungszeichen können am Anfang und am Ende der direkten Rede gesetzt werden oder am Anfang und am Ende jedes Untertitels, die Teile der direkten Rede sind. (Díaz Cintas & Remael 2007, 119–120.) Wenn eine direkte Rede über zwei Untertitel lang ist, empfehlen Díaz Cintas und Remael (2007, 119–120), dass Anführungszeichen am Anfang jedes Untertitels und nur am Ende der direkten Rede gesetzt werden.

5.10 Ausrufe- und Fragezeichen, runde und eckige Klammern und Schrägstriche

Laut Díaz Cintas und Remael (2007, 109–110) sollten Ausrufezeichen in Untertiteln vorsichtig benutzt werden, weil sie ihre Stärke verlieren können, wenn sie zu viel benutzt werden.

Dazu können die Zuschauer schon vom Bild und von dem Ton die Intensität der Rede verstehen. Ausrufezeichen sollten zum Beispiel nicht direkt aus dem Dialogbuch kopiert werden. (Díaz Cintas & Remael 2007, 109–110.) Einige Untertitelungsfirmen setzten ein Leerzeichen zwischen das Ausrufe- oder Fragezeichen und das Wort davor ein (Díaz Cintas & Remael 2007, 109).

Runde und eckige Klammern werden nur selten in Untertiteln benutzt (Díaz Cintas & Remael 2007, 108). Auch Schrägstriche werden in Untertiteln vermieden. Sie werden nur in feststehenden Fällen benutzt. (Díaz Cintas & Remael 2007, 116–117.)

5.11 Symbole

Laut Díaz Cintas und Remael (2007, 117) sollten mathematische Symbole in Untertiteln vermieden werden. Wenige, bekannte Symbole, wie Währungssymbole, können benutzt werden, aber eine mit Buchstaben geschriebene Version sollte immer bevorzugt werden (Díaz Cintas & Remael 2007, 117).

6 Forschungsmaterial und -Methode

6.1 Die Videos von Tyler Oakley

Das Forschungsmaterial besteht aus 16 Videos des amerikanischen YouTubers Tyler Oakley und deren finnisch- und deutschsprachigen Untertiteln. Alle Videos haben auch ausgangsprachliche (Englisch) Untertitel. Das älteste Video ist aus Januar 2014 (Oakley 2014e) und das neueste aus März 2015 (Oakley 2015h). Alle Videos sind so genannte *Vlogs* und am Anfang meiner Reserche waren diese Videos die neuesten Vlogs von Oakley mit sowohl finnisch- als auch deutschsprachigen Untertiteln. Die Zeitpunkte der Veröffentlichungen der Untertitel sind unbekannt, aber Zuschauer haben erst seit Januar 2015 die Möglichkeit, Oakleys Videos zu untertiteln (Oakley 2015b). Oakley ist einer der bekanntesten und erfolgreichsten YouTubern mit über 7,7 Millionen Abonnenten und über 667 Millionen Aufrufen (YouTube/Tyler Oakley s.d.).

6.2 Forschungsmethode

Weil meine Analyse aus mehreren kleinen Bestandteilen besteht, variieren auch meine Forschungsmethoden. Die Forschungsmethoden jedes Bestandteils werden in den Kapiteln unter *7 Konventionen der Untertitelung in den YouTube-Vlogs von Tyler Oakley* detailliert. Allge-

mein werden die Untertiteln des Forschungsmaterials mit den professionellen Konventionen der Untertitelung verglichen.

Ich habe drei verschiedene Versionen des Forschungsmaterials in meiner Analyse benutzt. Ich habe die YouTube-Vlogs mit den finnisch- und deutschsprachigen Untertiteln geschaut und auch die Transkriptionen der Untertitel benutzt. Ich habe die Untertitel auch in der Untertitelungssoftware betrachtet. Um die Eigenschaften der Untertitelungssoftware zu analysieren, habe ich auch selbst versucht neue Untertitel zu einem zufälligen Video von Oakley hinzuzufügen. Das Ziel war nur die Untertitelungssoftware zu probieren und keine Untertiteln von mir wurden gespeichert.

Obwohl die ausgangsprachliche, in diesem Fall englischsprachige, Untertitel der Videos nicht eigentlich Teile des Forschungsmaterials sind, habe ich manchmal in meiner Analyse die Übersetzungen mit den englischsprachigen Untertiteln verglichen. Die zielsprachigen Untertitel sind auf Grundlage der ausgangsprachlichen Untertitel automatisch festgelegt worden und jeder einzige englischsprachige Untertitel ist in der Untertitelungssoftware über den Textfeld, in dem die Übersetzung jener Untertitel eingegeben wird, zu sehen. Die englischsprachige Untertitel funktionieren also in der Untertitelungssoftware wie ein Ausgangstext. Wegen der oben genannten Gründen, können die englischsprachige Untertitel in dieser Analyse meiner Meinung nach nicht ignoriert werden. Es ist höchst möglich, dass sie einen Einfluß auf die Übersetzungen gehabt haben.

7 Konventionen der Untertitelung in den YouTube-Vlogs von Tyler Oakley

7.1 Layout der Untertitel

Um das Layout der Untertitel zu analysieren, habe ich ein zufälliges Video von Oakley mit Untertiteln geschaut und die verschiedenen Einstellungen des YouTube-Videoplayers untersucht. Dazu habe ich recherchiert, ob die Übersetzer eine Möglichkeit haben, das Layout in der Untertitelungssoftware zu bearbeiten.

Das Layout der Untertitel hat die folgende automatische Einstellungen, die die Übersetzer selbst nicht ändern können: Die Schriftart namens *Proportionale serifenlose Schrift* ist weiß und serifenlos. Der Text hat keine Schlagschatten und die Zeichen sind undurchsichtig. Der Text hat auch eine schwarze Hintergrundfarbe, die etwas durchsichtig ist. Die Untertitel sind

im unteren Teil des Videos platziert und der Text ist zentriert. In diesem Fall sind die Konventionen des Layouts der Untertitelungen zu den professionellen Konventionen ähnlich.

Die Zuschauer können aber diese Einstellungen im Videoplayer ändern. Sie können unter anderem mehrere Schriftart und Text- oder Hintergrundfarbe wählen und die Schriftgröße und die Deckkraft des Textes oder der Hintergrundfarbe ändern. Sie können die Untertitel auch mit der Maus zu einem anderen Platz ziehen. Wenn der Text genug nach links oder rechts platziert wird, wird der Text auch links- oder rechtsbündig ausgerichtet.

7.2 Anzahl von Zeichen in den Untertiteln

Weil die Schriftart der YouTube-Untertitel keine feste Zeichenbreite (auf Standardeinstellungen) hat, gibt es keine bestimmte maximale Anzahl von Zeichen in einer Reihe des Untertitels. Die zwei längsten Reihen von Untertiteln in der Forschungsmaterial haben aber 89 Zeichen (mit Leerzeichen) also die maximale Anzahl von Zeichen scheint ungefähr 89 zu sein. Die Zeichenanzahlen aller Reihen wurden von dem Transkriptionen der Untertitel mit einem Textverarbeitungsprogramm kalkuliert. Im Vergleich zu der maximalen Anzahl von 30 bis 43 Zeichen in einer Reihe in professionellen Untertiteln (Díaz Cintas & Remael 2007, 84; Hartama 2007, 192–193; Jüngst 2010, 32; Pedersen 2011, 19; Vertanen 2007, 151) können die Reihen in den YouTube-Untertiteln also sehr lang sein.

Im Forschungsmaterial gab es nur einige Untertitel mit vier oder weniger Zeichen. In diesem Fall scheinen die YouTube-Untertitel den professionellen Untertiteln ähnlich zu sein, weil einzige Untertitel mit weniger als vier oder fünf Zeichen in den professionellen Untertiteln auch ungewöhnlich sind (Díaz Cintas & Remael 2007, 85).

7.3 Anzahl von Reihen und deren Segmentierung in den Untertiteln

In diesem Teil der Analyse habe ich die Vlogs des Forschungsmaterials mit Untertiteln angeschaut und alle Untertitel mit zwei oder mehrere Reihen und deren Segmentierung aufgeschrieben. Wie in professionellen Untertitelungen (Díaz Cintas & Remael 2007, 82; Helin 2008, 136; Pedersen 2011, 8; Vertanen 2007, 155) haben die Untertitelungen meines Forschungsmaterials normalerweise nur ein- oder zweireihige Untertitel. Nur eine finnischsprachige Untertitelung (Oakley 2015k) hat einen dreireihigen Untertitel. Die meisten Untertitel sind nur einreihig, genauer gesagt sogar 99,35 Prozent der finnischsprachigen und 4 Prozent der deutschsprachigen Untertitel sind einreihig. Die zweireihigen Untertitel sind meistens so

segmentiert, dass die erste Reihe länger als die zweite Reihe ist. In professionellen Untertiteln dagegen sollte die erste Reihe (wenn möglich) kürzer als die zweite Reihe sein (Díaz Cintas & Remael 2007, 87; Ivarsson & Carroll 1998; Tuominen 2015; Vertanen 2007, 154).

7.4 Kursiv- und Blockschrift

In der Untertitelungssoftware von YouTube gibt es keine Möglichkeit Kursivschrift zu benutzen und die Untertitel des Forschungsmaterials haben deswegen keine Kursivschrift. Im Forschungsmaterial gab es auch keine Übersetzungen von kurzen, schriftlichen Texten im Bild, die normalerweise in professionellen Untertiteln mit Blockschrift geschrieben wurden (Díaz Cintas & Remael 2007, 118; Vertanen 2007, 156).

Blockschrift wird im Forschungsmaterial nur dann benutzt, wenn sie zum Beispiel ein Teil der Rechtschreibung eines Names ist (z.B. *VMA* in beiden Übersetzungen des Videos Oakley 2015g: *My Two Secrets*) oder in Wörtern die mit Blockschrift geschrieben werden sollten oder könnten (z.B. *TV* in der deutschen Untertitelung des Videos Oakley 2015a: *3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey* und *OK* in der finnischen Untertitelung des Videos Oakley 2015b: *Dear YouTube: HEAR ME OUT*). Kursiv- und Blockschrift scheinen also keine besondere Funktion in den YouTube-Untertiteln zu haben.

7.5 Abkürzungen und Zahlwörter

Alle Zahlwörter und Ausdrücken, die nach der Definition von *Kotimaisten kielten keskus* (2015) unter Abkürzungen eingeordnet werden können (außer Symbole wie z.B. \$), wurden aus den Transkriptionen gesucht. Nur in zwei Videos des Forschungsmaterials gibt es keine Abkürzungen in den Untertiteln. Die finnischsprachigen Untertitel haben insgesamt 28 Abkürzungen und die deutschsprachigen Untertitel haben insgesamt 38 Abkürzungen. Die meisten Abkürzungen der Untertitel (79 % der finnischen und 95 % der deutschen Untertiteln) sind gleiche als in den englischsprachigen Untertiteln.

Wie in professionellen Untertiteln (Díaz Cintas & Remael 2007, 132), die Abkürzungen im Forschungsmaterial sind weit bekannt und leicht verständlich. Die Norm scheint auch zu sein, dass Abkürzungen normalerweise dann in den Übersetzungen benutzt werden, wenn sie auch in den Ausgangssprachigen Untertiteln benutzt werden.

Die Zahlwörter des Forschungsmaterials sind auch zu den professionellen Untertiteln ähnlich. Die Nummern größer als zehn sind fast immer mit Buchstaben geschrieben, wie in professionellen Untertiteln (Díaz Cintas & Remael 2007, 134–135). Die Schreibweise kleinerer Zahlwörter variiert. In den deutschsprachigen Untertiteln 25 von insgesamt 37 kleinerer Zahlwörter und in den finnischsprachigen Untertiteln 16 von insgesamt 35 kleinerer Zahlwörter sind mit Nummern geschrieben und die Reste sind mit Buchstaben geschrieben. Die Schreibweise kleinerer Zahlwörter scheint also keine feste Norm zu haben.

7.6 Interpunktionszeichen in den Untertiteln

In den folgenden Kapiteln analysiere ich die Verwendung von Interpunktionszeichen in den Untertitelungen des Forschungsmaterials. Die einzige Untertitel mit den verschiedenen Interpunktionszeichen wurden aus den Transkriptionen mit einem Textverarbeitungsprogramm gesucht und aufgeschrieben. Wenn nötig, habe ich noch die Transkriptionen durchgelesen um die Stellen, wo ein bestimmtes Interpunktionszeichen fehlt, obwohl es da benutzt werden könnte oder sollte, zu finden.

7.6.1 Punkte und Kommas

Punkte werden in den Vlogs von Oakley hauptsächlich wie normal benutzt. Ab und zu sind aber Punkte am Ende einiger Sätze in der Untertitelungen, in der der Übersetzer sonst Punkte systematisch benutzt hat, auch weggelassen worden. Nur in den deutschsprachigen Untertiteln der Videos *MY IMPERFECTIONS* (Oakley 2014c) und *My Two Secrets* (Oakley 2015g) sind Punkte am Ende der Sätze systematisch weggelassen worden.

In zwei anderen deutschsprachigen (Oakley 2015j; Oakley 2014e) und auch zwei finnischsprachigen Untertitelungen (Oakley 2015i; Oakley 2014e) werden Punkte dermaßen unsystematisch genutzt, dass es schwer zu sagen ist, ob das Ziel der Übersetzer hauptsächlich Punkte am Ende der Sätze zu benutzen war oder nicht. Weil Punkte ansonst wie normal benutzt werden, könnte man sagen, dass in den YouTube-Untertiteln Punkte hauptsächlich wie normal benutzt werden.

Auch Kommas werden hauptsächlich wie normal benutzt. Nur in den oben genannten deutschen Übersetzungen der Videos *MY IMPERFECTIONS* (Oakley 2014c) und *My Two Secrets* (Oakley 2015g) sind Kommas am Ende einziger Untertitel weggelassen worden. Alle andere Übersetzungen haben Untertitel, die auf ein Komma ausgehen. Die Norm scheint also zu sein,

Kommas wie normal zu benutzen. Auch Tuominen (2015) meint, dass Kommas in Untertiteln wie normal benutzt werden sollten, aber Díaz Cintas und Remael (2007, 106) meinen dagegen, dass Kommas am Ende eines Untertitels weggelassen werden sollten.

7.6.2 Strichpunkte und Doppelpunkte

Wie in professionellen Untertiteln (Díaz Cintas & Remael 2007, 106), kommen Strichpunkte auch im Forschungsmaterial nur selten vor. Nur im Video *YOU WILL DIE* (Oakley 2015k) gibt es ein Strichpunkt in den finnisch- und in den deutschsprachigen Untertiteln. Auf diesem Forschungsmaterial basierend kann man also sagen, dass Strichpunkte selten vorkommen.

Die Übersetzungen haben dagegen ziemlich viele, insgesamt 58, Doppelpunkte. Nur drei Videos (Oakley 2014b; Oakley 2015b; Oakley 2015g) haben keine Doppelpunkte. Diese hängt einigermaßen damit zusammen, dass die Videos ungewöhnlich viele direkte Reden mit Begleitsätzen beinhalten. Im Gegenteil zu einigen professionellen Untertitelungen (Díaz Cintas & Remael 2007, 107), sind im Forschungsmaterial keine Leerzeichen zwischen die Doppelpunkte und die Wörter davor eingesetzt worden.

Obwohl im Finnischen und im Deutschen ein Doppelpunkt zwischen den Begleitsatz und die direkte Rede eingesetzt werden sollte, ist das der Fall nur in 12 Prozent der finnischen und 39 Prozent der deutschen Begleitsätzen. 48 Prozent der finnischen Begleitsätzen haben vor der direkten Rede kein Interpunktionszeichen, 38 Prozent haben ein Komma und ein Begleitsatz hat einen Punkt und ein einen Strichpunkt. 38 Prozent der deutschen Begleitsätzen haben auch vor der direkten Rede kein Interpunktionszeichen und 23 Prozent haben ein Komma. Im Englischen wird ein Komma zwischen den Begleitsatz und die direkte Rede benutzt und die englischsprachige Untertitelung hat wahrscheinlich einen Einfluß auf die Übersetzungen gehabt.

7.6.3 Bindestriche und Auslassungspunkte

Im Gegenteil zu den professionellen Untertiteln (Helin 2008, 136; Jüngst 2010, 32; Tuominen 2015; Vertanen 2007, 154) wurden in den finnischen Untertiteln keine Bindestriche und in den deutschen Untertiteln keine Bindestriche oder Auslassungspunkte am Ende solcher Untertitel, deren Satz in den nächsten Untertiteln weitergeht, benutzt. Das einzige Video mit zwei Sprechern – Oakley und die Software *Siri* – ist *MY VIDEO OUTTAKES???* (Oakley 2015h) und in den finnischsprachigen Untertiteln werden Bindestriche in der Übersetzungen ihre Dialog folgender Art benutzt:

(1) *MY VIDEO OUTTAKES???* (Oakley 2015h)
4:39 - [Siri] En löytänyt ravintolaa,
4:40 jonka arvostelussa mainitaan appelsiini kana.
4:42 - Haista paska Siri.

Die ersten zwei Untertitel beinhalten die Rede von Siri und die dritte die Rede von Oakley. Laut der Konventionen der professionellen Untertitelung, sollten Bindestriche erst dann benutzt werden, wenn nur ein Untertitel die Rede von zwei Personen beinhaltet (Díaz Cintas & Remael 2007, 111–112; Helin 2008, 136; Vertanen 2007, 154). In diesem Fall hat der Übersetzer Bindestriche benutzt, obwohl die Rede der beiden Personen in verschiedenen Untertiteln segmentiert ist. In der deutschen Untertitelung wurden keine Bindestriche benutzt.

Auslassungspunkte wurden dermaßen wie in den professionellen Untertiteln benutzt (Díaz Cintas & Remael 2007, 113, 115), dass sie verschiedene Charakteristikum der Rede wie Pausen und Stottern äußern. Die Auslassungspunkte wurden oft an selben Stellen wie in den ausgangssprachlichen Untertiteln benutzt.

7.6.4 Anführungszeichen

Alle in der YouTube-Untertitelungssoftware geschriebenen Anführungszeichen sind gerade (") und alle Anführungszeichen im Forschungsmaterial sind auch gerade mit nur einer Ausnahme. Außer direkter Rede werden Anführungszeichen besonders in den deutschen Untertiteln mit Namen (z.B. "*Chihiro's Reise ins Zauberland*" und "*Henkien kätkemä*" in beiden Übersetzungen des Videos Oakley 2015h: *MY VIDEO OUTTAKES???*) und mit Äußerungen, die für Oakleys Videos oder für YouTube typisch sind (z.B. "*Person of the Week*" und "*Dauen hoch*" in den deutschen Untertitelungen der Videos Oakley 2015j: *Ruthless in the Womb* und Oakley 2015k: *YOU WILL DIE*). Die meisten solchen Äußerungen in der Übersetzungen haben auch Anführungszeichen in den ausgangssprachlichen Untertiteln, also sie haben die Übersetzungen möglicherweise beeinflusst.

Anführungszeichen werden im Forschungsmaterial mit direkter Rede, die über mehrere Untertitel streckt, in unterschiedlichen Weisen benutzt. In 57 Prozenten der direkten Reden der finnischen Untertitelungen sind die Anführungszeichen wie in den englischsprachigen Untertitelungen benutzt worden: ein Anführungszeichen ist am Anfang der direkten Rede und am Anfang jedes folgenden Untertitels die auch ein Teil der direkten Rede ist und auch am Ende der direkten Rede. Anführungszeichen wurden auch gleich in 14 Prozenten der direkten Reden in den deutschsprachigen Untertitelungen benutzt. In 66 Prozent der direkten Reden in

den deutschen Untertitelungen wurden aber die Anführungszeichen nur am Anfang und am Ende der direkten Rede benutzt. Gleich wurden auch 30 Prozent der direkten Reden in den finnischen Untertitelungen markiert. Dazu gab es noch einige andere Formatierungen der direkten Rede, aber die oben genannten waren die gewöhnlichsten.

7.6.5 Ausrufe- und Fragezeichen, runde und eckige Klammern und Schrägstriche

Im Gegenteil zu den professionellen Untertitelungen, in den Ausrufezeichen vorsichtig benutzt und nicht direkt aus dem Dialogbuch kopiert werden sollten (Díaz Cintas & Remael 2007, 109–110), fast alle Ausrufezeichen im Forschungsmaterial sind aus den englischsprachigen Untertiteln kopiert worden. Dazu gibts es in den finnischen Untertiteln noch 13 neue Ausrufezeichen und in den deutschen Untertiteln sogar 44 neue Ausrufezeichen. Zwischen ein Ausrufe- oder Fragezeichen und das Wort davor wurden keine Leerzeichen gesetzt.

Auch die Benutzung von Klammern abweicht von den professionellen Untertitelungen. Besonders runde Klammern kommen im Forschungsmaterial ziemlich oft vor, aber in professionellen Untertiteln werden Klammern nur selten benutzt (Díaz Cintas & Remael 2007, 108). In den ausgangssprachigen Untertitelungen von Oakleys Videos wird zusätzliche Information zum Beispiel über die Ton des Sprechers oder andere Laute in der Video in Klammern gesetzt, und diese werden manchmal auch übersetzt, zum Beispiel:

(2) *YOU WILL DIE* (Oakley 2015k)
1:38 like, come back to, and you'll be like, (gasps)
1:38 kommt ihr wieder zu Bewusstsein und ihr sagt (keucht)

Solche in Klammern gesetzte Äußerungen gibt es insgesamt 75 in den englischen Untertiteln und 54 davon sind auf Finnisch und 44 auf Deutsch übersetzt worden. Die Übersetzer haben manchmal auch andere zusätzliche Information in Klammern gesetzt, wie zum Beispiel erklärende Übersetzungen:

(3) *3 Reasons to AVOID 50 Shades of Grey* (Oakley 2015a)
5:15 Es ist Zeit für ein weiteres "Q and Slay" [Fragen und Abschlachten].

Schrägstriche werden meistens vermieden, wie auch in professionellen Unteriteln (Díaz Cintas & Remael 2007, 116–117). Die wenige Schrägstriche des Forschungsmaterials kommen meistens in Internetadressen vor.

7.7 Symbole

Alle Symbole wurden von den Transkriptionen aufgeschrieben. Im Forschungsmaterial kommen die folgende Symbole vor: - (Minuszeichen), %, \$ und #. Sie sind alle bekannte Symbole und können dermaßen auch laut der professionellen Konventionen der Untertitelung benutzt werden, obwohl die wörtliche Form immer bevorzugt wird (Díaz Cintas & Remael 2007, 117). Wenn ein Symbol in den englischsprachigen Untertiteln benutzt wird, wird es meistens auch in den Übersetzungen benutzt.

7.8 Zusammenfassung

Die YouTube-Untertitel scheinen mehrere eigene Konventionen der Untertitelung zu haben. Das Layout der Untertitel hat bestimmte automatische Einstellungen, die maximale Anzahl von Zeichen in einer Reihe der Untertitel ist ungefähr 89 und Untertitel mit weniger als vier oder fünf Zeichen sind ungewöhnlich. Kursivschrift ist nicht benutzt und Anführungszeichen sind gerade. Zusätzliche Information in Klammern kann auch in den Übersetzungen benutzt werden. Anführungszeichen, Abkürzungen und Ausrufezeichen werden meistens wie in den Ausgangsprachigen Untertiteln benutzt. Kommas werden wie normal benutzt, auch am Ende des Untertitels, obwohl der Satz im nächsten Untertitel weitergeht. Keine bestimmten Interpunktionszeichen signalisieren, dass der Satz im nächsten Untertitel weitergeht. Auch Punkte werden wie normal benutzt, auch am Ende eines Untertitels. Zusätzliche Leerzeichen werden mit keinen Interpunktionszeichen benutzt. Zahlen größer als zehn werden mit Buchstaben geschrieben und Symbole können auch benutzt werden. In anderen Teilen der Analyse, wie zum Beispiel in der Formatierung von direkter Rede, scheint es noch keine bestimmte Konventionen zu geben.

8 Zum Schluss

Die Resultaten dieser Forschung scheinen zu zeigen, dass die Untertitelungen der YouTube-Vlogs schon einige Konventionen und Normen haben. Weitere Konventionen der Untertitelung könnten aber noch in den YouTube-Untertiteln untersucht werden, vielleicht auch in anderen Videogenres. Nützlich wäre auch zu untersuchen, ob bestimmte Konventionen der Untertitelung überhaupt wichtig für die YouTube-Zuschauer sind. YouTube wird sich wahrscheinlich in der Zukunft noch ändern und populär bleiben. Deswegen wird es auch aktuell im Forschungsfeld der audiovisuellen Translation bleiben.